

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
(YARATICI DRAMA PROGRAMI)

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YARATICI
DRAMANIN KONUŞMA BECERİSİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sinem SİVRİOĞLU

Ankara
Haziran, 2014

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
(YARATICI DRAMA PROGRAMI)

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YARATICI
DRAMANIN KONUŞMA BECERİSİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sinem SİVRİOĞLU

Danışman: Doç. Dr. Z. Canan KARABABA

Ankara
Haziran, 2014

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından İlköğretim... Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan Doç. Dr. Z. Canan Karababa (Tez Danışmanı)

Üye Ömer Adıgüzel
Ömer Adıgüzel (Doç. Dr.)

Üye Yrd. Doç. Dr. C. Deho DOĞAN

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu
onaylarım.

... / ... / 2014

Prof. Dr. İsmail Güven
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin günümüzde oldukça yaygınlaştığı görülmektedir. Gerek siyasi, gerekse ekonomik ilişkilerin yanı sıra; Türkçenin eski ve köklü bir dil olmasının da Türkçe öğrenen yabancı sayısının gün geçtikçe artmasında ve bu dili öğrenmeye güdülemede önemli etkenler olduğu düşünülmektedir.

Dünyadaki küreselleşmenin sonucu olarak, dilin iletişimsel hedeflere yönelik öğreniminin önem kazandığı görülmektedir. Yabancı dil öğretiminde temel amaç iletişimdir. Dil öğretimi üzerine ortaya koyulan çağdaş yaklaşımlar, iletişimsel amaçlara öncelik vermektedir. İletişimsel amaçlar doğrultusunda yapılan öğrenme sürecinin en önemli koşulu ise öğrenenlerin sınıf ortamlarında “etkin” olmalarını sağlamaktır. Bu nedenle çalışmada yetişkin öğrenenleri etkin kılmaya yönelik planlar hazırlanmıştır. Planlarda kullanılan etkinlikler, dramanın kendini ifade etme ve yaratıcılığı geliştirme özellikleri temel alınarak tasarlanmıştır. Yaratıcı drama teknikleri sınıf içindeki iletişimi ve dili kullanmayı destekleyecek biçimde yapılandırılmıştır. Süreçlerin tasarımında Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin (AOBM-The Common European Framework of Reference for Languages) tanımladığı öğrenme düzeyleri ve dil yeterlilik ölçütleri temel alınmıştır. AOBM'de tanımlanmış B1 ve B2 düzeylerindeki öğrenen gruplarıyla sınırlandırılan bu çalışmada yaşantısal durumlar çeşitli yaratıcı drama teknikleri kullanılarak canlandırılmıştır. Araştırma sonuçlarının Türkçenin yabancı dil olarak öğretim süreçlerinin planlanmasında ve daha etkin dil öğretim ortamlarının hazırlanmasında yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Çalışma süresince desteğini esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Z. Canan Karababa'ya, Doç. Dr. Ömer Adıgüzel'e, Doç. Dr. Tülin Sağlam'a, Yard. Doç. Dr. C. Deha Doğan'a, Elif Nur Davaslıoğlu'na, Erkut Bil'e, Mesut

Dursun'a, Ö. Özlem Gökbulut'a, Gökçe Çakmakçı Soğangöz'e, Dilek Soy'a, Ekin Özcan'a, Emel Araçlı Zeytin'e, Filiz Güven'e, Funda Yıldırım'a, Koray Sönmez'e, Meltem Altıngöz'e, Merve Uzun'a, Nurşen Aygün'e, Zihni Dikçe'ye ve her zaman yanımda olan aileme teşekkür ederim.

Sinem Sivrioğlu

KISALTMALAR

ADGD. Avrupa Dil Gelişim Dosyası

AOBM. Avrupa Dilleri İçin Ortak Başvuru Metni

MEB. Milli Eğitim Bakanlığı

TDK. Türk Dil Kurumu

TÖMER. Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi

YDT. Yabancı Dil Türkçe

B1. Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezinde Orta 3 ve Orta 4 düzeyleri

B2. Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezinde Yüksek 1 ve Yüksek 2 düzeyleri

ÖZET

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YARATICI DRAMANIN KONUŞMA BECERİSİNE ETKİSİ

Sivrioğlu, Sinem

Yüksek Lisans, İlköğretim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Z. Canan Karababa

Haziran 2014, XIV+160 sayfa

Bu araştırmanın amacı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yaratıcı drama tekniklerinin, öğrenenlerin konuşma becerisini geliştirmede etkili olup olmadığını belirlemektir. Araştırma, Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi TÖMER’de B1 ve B2 düzeylerinde Türkçe öğrenen 25 kişiyle gerçekleştirilmiştir. B1 düzeyindeki öğrenenler, günlük dili anlayabilen ve kendisini anlatabilen bağımsız kullanıcılarıdır. B2 düzeyi ise yüksek kurlar arasında yer alır. Bu düzey öğrenenleri, dili ileri düzeyde kullanma yetisine sahiptir.

Çalışmada deney grubundaki 10 öğrenene; B1 (Orta 3 ve Orta 4) ve B2 (Yüksek 1) düzeylerine uygun TÖMER izleğinin yanı sıra yaratıcı drama teknikleri uygulanmıştır. Kontrol grubundaki 15 öğrenene TÖMER izleği, herhangi bir değişiklik yapılmadan uygulanmıştır. Yaratıcı drama tekniklerinin uygulanması 3 aylık süreç içinde 20 ders saati sürmüştür.

Deney grubuna, uygulama sonrasında değerlendirme formu verilmiştir. Ayrıca kontrol grubu, Avrupa Dil Gelişim Dosyası’nda (ADGD) yer alan kazanımları içeren bir gözlem formu; deney grubu ise ADGD ve drama kazanımlarını içeren bir gözlem formuyla, okutmanlar tarafından değerlendirilmiştir. B1 ve B2 düzeylerinde yapılan kur sonu sınavlarından

alınan sözlü anlatım ve karşılıklı konuşma puanları öğrenenleri değerlendirmede bir diğer ölçüt olarak kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular, Yabancı Dil Türkçe (YDT) sınıflarında kullanılan yaratıcı drama tekniklerinin, B1 (Orta 3 ve 4) düzeyindeki öğrenenlerin sözlü anlatım becerisini geliştirdiği ancak karşılıklı konuşma becerisine etki etmediği yönündedir. Bununla birlikte aynı öğrenenler B2 (Yüksek 1) düzeyine ulaştıklarında uygulanan yaratıcı drama tekniklerinin, öğrenenlerin hem karşılıklı konuşma hem de sözlü anlatım becerilerine olumlu yönde etki ettiği görülmüştür. Bu bulgulara dayanarak araştırmada, Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği sınıflarda uygulanan yaratıcı drama teknikleriyle öğrenenler arasında dilin kullanımının arttığı ve daha renkli sınıf ortamları yaratıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Türkçe öğretimi, yabancı dil öğretimi, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, yaratıcı drama, konuşma becerisi

*Çalışmanın diğer bölümlerinde Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi TÖMER ifadesi yerine TÖMER kullanılacaktır.

ABSTRACT

THE EFFECT OF CREATIVE DRAMA TO SPEAKING SKILLS IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Sivrioğlu, Sinem

Master Degree Primary Education Department

Supervisor: Doç. Dr. Z. Canan Karababa

June 2014, XIV+160 pages

The aim of this research is to find out the effect of creative drama techniques in the process of Turkish language teaching to foreigners. This research has been applied at Turkish and Foreign Languages Application and Research Center of Ankara University, with 25 students who were at B1 and B2 level. In addition to the TÖMER programme which is proper for the B1 and B2 levels, drama techniques have been applied to the 10 students in experimental group.

15 students in the control group has been applied classical method using in TÖMER. The experimental group has been applied also the same classical method for 3 months but plus 20 hours creative drama techniques. At the end of the process, the experimental group has been applied an evaluation form for drama technics. Both groups have been evaluated with an observation form by teachers and TÖMER examination of speaking marks.

The datas have been analyzed via Mann Whitney U test and Cohen Kappa Statistics. The research findings reveal that, drama techniques which have been applied to the experimental group, have not affected of the students' conversation skills who were B1 but have been affected on speaking

skills of B1 students; the speaking and conversation skills of B2 students have been affected positively by drama techniques. Taking these findings into consideration, it may be concluded that during Turkish language teaching to foreigners, drama techniques may help to contribute students' learning ability.

Keywords: Turkish teaching, foreign language teaching, creative drama, speaking skills.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ÖNSÖZ	ii
KISALTMALAR	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
ÇİZELGE LİSTESİ	xiii
ŞEKİL LİSTESİ	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	7
1.3. Önem	8
1.4. Varsayımlar	9
1.5. Sınırlılıklar	9
1.6. Alanla İlgili Çalışmalar	9
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	11
2.1. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi	11
2.2. Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşımlar, Yöntemler ve Teknikler	13
2.3. Avrupa Ortak Başvuru Metni ve Avrupa Dil Gelişim Dosyası	19
2.3.1. Dil pasaportu, yabancı dil özgeçmişi ve dil dosyası	20
2.4. Yaratıcı Drama	24
2.4.1. Yaratıcı dramaya ilişkin tanımlar ve açıklamalar	24
2.4.2. Yaratıcı dramanın dil öğretim sürecinde dil becerilerinin gelişimine etkisi	27
2.4.3. Konuşma becerisini geliştirmede kullanılabilecek yaratıcı drama teknikleri	31
2.4.3.1. Doğaçlama	32
2.4.3.2. Rol oynama	32
2.4.3.3. Rol kartları	33
2.4.3.4. Öykü anlatma (Anlatı tiyatrosu / tekniği)	34

2.4.3.5. Özel mülkiyet	35
2.4.3.6. Yaşam çemberi	35
2.4.3.7. Röportaj	36
2.4.3.8. Rol içinde yazma	36
2.4.3.9. Dedikodu halkası	37
2.4.3.10. Öğretmenin role girmesi	37
2.4.3.11. Uzman görüşü	38
2.4.3.12. Toplantı düzenleme	38
2.4.4. Konuşma becerisini geliştirmede kullanılacak, yaratıcı drama ile ilişkili kavram ve çalışmalar	39
2.4.4.1. Benzetim (Simülasyon)	39
2.4.4.2. Dramatik oyun	39
2.4.4.3. Yaratıcı yazma	39
3. YÖNTEM	42
3.1. Araştırma Modeli	42
3.2. Deneysel İşlemlerde Uygulanan Çalışmalar	43
3.2.1. B1 (Orta 3) düzeyinde yapılan çalışmalar	45
3.2.1.1. Isınma çalışması	45
3.2.1.2. Yazma çalışması	46
3.2.2. B1 (Orta 4) düzeyinde uygulanan yaratıcı drama teknikleri ve yapılan çalışmalar	48
3.2.2.1. Doğaçlama tekniğinin YDT sınıfında uygulanışı	48
3.2.2.2. Rol kartı tekniğinin YDT sınıfında uygulanışı	51
3.2.2.3. Öykü anlatma (Anlatı tiyatrosu / tekniği) tekniğinin YDT sınıfında uygulanışı	52
3.2.3. B2 (Yüksek 1) düzeyinde uygulanan yaratıcı drama teknikleri ve yapılan çalışmalar	54
3.2.3.1. Özel mülkiyet ve yaşam çemberi tekniklerinin YDT sınıfında uygulanışı	54
3.2.3.2. Rol oynama tekniğinin YDT sınıfında uygulanışı	59
3.2.3.3. Röportaj tekniğinin YDT sınıfında uygulanışı	61
3.2.3.4. Rol içinde yazma tekniğinin YDT sınıfında uygulanışı	64

3.2.3.5. Dedikodu halkası ve öğretmenin role girmesi tekniklerinin YDT sınıfında uygulanışı	66
3.2.3.6. Uzman görüşü ve toplantı düzenleme tekniklerinin YDT sınıfında uygulanışı	68
3.2.3.7. Yaratıcı yazma çalışmasının YDT sınıfında uygulanışı	70
3.3. Araştırma Grubu	74
3.4. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	74
3.4.1. TÖMER kur sonu sınavları	76
3.4.2. Deney grubu değerlendirme formu	76
3.4.3. Dil gelişimi gözlem formu-1 /2	76
3.5. Verilerin Toplanması	79
3.6. Verilerin Çözümlemesi	81
4. BULGULAR VE YORUMLAR	83
4.1. YDT Sınav Sonuçları ve Gözlem Formlarına İlişkin Bulgular	82
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	90
5.1. Sonuç	90
5.1.1. Uygulanan TÖMER kur sonu sınavı konuşma puanlarına ilişkin sonuçlar	91
5.1.2. Dil Gelişimi gözlem formları ve değerlendirme formuna ilişkin sonuçlar	92
5.1.3. Uygulanan yaratıcı drama tekniklerine ve çalışmalara ilişkin sonuçlar	95
5.1.3.1. Doğaçlama	95
5.1.3.2. Rol kartı	95
5.1.3.3. Öykü anlatma	96
5.1.3.4. Özel mülkiyet ve yaşam çemberi	96
5.1.3.5. Röportaj tekniği	97
5.1.3.6. Rol içinde yazma	97
5.1.3.7. Dedikodu halkası ve öğretmenin role girmesi	97
5.1.3.8. Uzman görüşü ve toplantı düzenleme	98
5.2. Öneriler	98
KAYNAKLAR	100

EKLER	107
1. EK. YENİ HİTİT 2 DERS KİTABINDAKİ KONULAR ÜZERİNE YAPILANDIRILMIŞ DERS PLANLARI	107
2. EK. YABANCI OLMAK TEMASI ÜZERİNE YAPILANDIRILMIŞ DERS PLANLARI	125
3. EK. GÖZLEM VE DEĞERLENDİRME FORMLARI	147
3.1. Ek. Dil Gelişimi Gözlem Formu – 1	147
3.2. Ek. Dil Gelişimi Gözlem Formu – 2	151
3.3. Ek. Deney Grubu Değerlendirme Formu	153
4. EK. YDT SINIFLARINA İLİŞKİN GENEL SAPTAMALAR	154
4.1. Derslerin İşlenmesinde Dört Temel Dil Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Saptamalar	156
4.2. Sözcük Öğretimi	159
4.3. Uygulamanın Yapıldığı B1 ve B2 Düzeylerine İlişkin Saptamalar	159

ÇİZELGE LİSTESİ

1. Çizelge. Kendini Değerlendirme Çizelgesi	21
2. Çizelge. Yaratıcı Yazmanın Genel Özellikleri	40
3. Çizelge. Deneysel Desen	43
4. Çizelge. Deney ve Kontrol Grubu Orta Düzeydeki Öğrenenlerin Sözlü Anlatım Becerisi Son Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları	83
5. Çizelge. Deney ve Kontrol Grubu Yüksek Düzeydeki Öğrenenlerin Sözlü Anlatım Becerisi Son Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları	84
6. Çizelge. Deney ve Kontrol Grubu Orta Düzeydeki Öğrenenlerin Karşılıklı Konuşma Becerisi Son Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları	85
7. Çizelge. Deney ve Kontrol Grubu Yüksek Düzeydeki Öğrenenlerin Karşılıklı Konuşma Becerisi Son Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları	85
8. Çizelge. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrenenlerin Dil Gelişimi Gözlem Formundan Aldıkları Puanlara İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları	86
9. Çizelge. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Kullanılmasının Konuşma Becerisini Geliştirmede Etkili Olup Olmadığına İlişkin Aritmetik Ortalama, Frekans ve Yüzde Değerleri	87
10. Çizelge. YDT Öğrenenlerinin Kullanılan Yaratıcı Drama Tekniklerinin Etkililiğine İlişkin Yaptıkları Sıralama	88

ŞEKİL LİSTESİ

1. Şekil. Türkçenin Öğretimine Yönelik Bir Saptama	3
2. Şekil. Drama ve Dilsel Beceriler İlişkisi	30
3. Şekil. Yaşam Çemberi Örneği – 1	56
4. Şekil. Yaşam Çemberi Örneği – 2	57
5. Şekil. Yaşam Çemberi Örneği – 3	58

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Dil insanlar arasında iletişimi sağlayan en önemli araçlardan biridir. Çünkü “Kişinin dünyadaki yerini kavraması ve varlığının farkına varması dili sayesinde olmuştur” (Ungan, 2013: 15). Dilin, insanın kimliğini ortaya koyan temel öğelerden biri olduğu söylenebilir. Çünkü zihnindekileri ortaya koyması ve yeni düşünceler üretebilmesi dil aracılığıyla olur.

Dilin işlevi konusunda pek çok düşünce ortaya konmuştur. Banguoğlu, 2007: 9) dili, “insanın kendini anlatma yolu ve düşüncenin temel öğelerinden biri” olarak adlandırırken; Saussure (1985), bir yüzü düşünce diğer yüzü ses olan bir kâğıda benzetmektedir. Ona göre dil ile düşünce organı olan insan beyni birbirlerini desteklemektedirler, bu nedenle dil ve düşünce birbirinden ayrılamaz (Akt: Akerson, 2005: 60). Dilin işlevine ilişkin bir diğer görüş ise “bir toplumdaki insanların bilgi, gözlem, istek, duygu ve düşüncelerini anlatmalarını; birbirleriyle anlaşmalarını sağlamak” olduğudur (Kahraman, 2001: 10).

Uluslarda var olan bilim, kültür, gelenek gibi her türlü öge onların dillerine de yansımaktadır. Aksan (2006: 9) dilin, “onu konuşan ulusun yaşayış biçiminin, en geniş anlamda kültürünün, dünya görüşünün, tarih boyunca geçirdiği çeşitli evrelerin ve başka toplumlarla kurduğu ilişkilerin yansıtıcısı” olduğunu savunmaktadır.

Dilin ortaya çıkışıyla ilgili pek çok düşünce ortaya konmuştur. Ergin (2000), dilin insanların anlaşmasını sağlayan doğal bir araç, kendine özgü kuralları olan ve bu kurallar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemi olduğunu belirtmiştir.

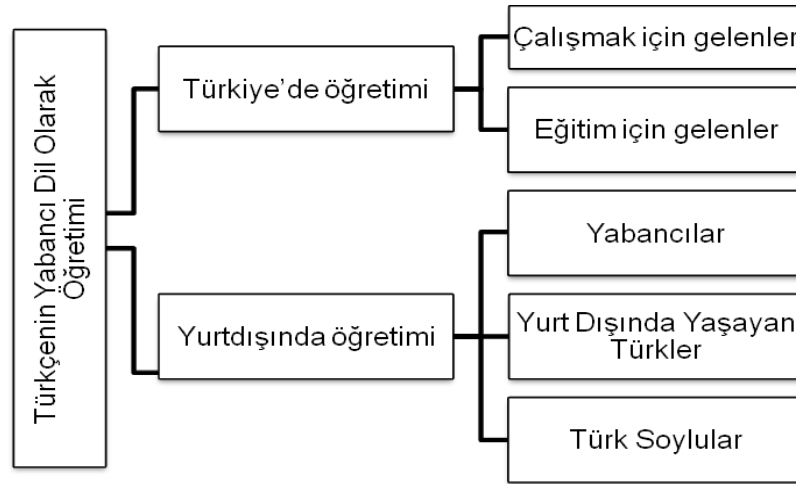
Dilin, toplumların hayatlarında çok önemli bir yere sahip olduğu ve toplumun dilinin yaygın olarak kullanımının o toplumun gücünü gösterdiği düşünülmektedir. Bu nedenle toplumların, dillerini diğer toplumlara taşıma çabasında buldukları söylenebilir. Dil aracılığıyla kültür ve düşünce aktarımı da gerçekleştirilebilmektedir.

Dil, düşüncenin aracı olmuştur. Duyguların gelişimi, insanlığın ilerleyişi, sanatın oluşumunda dilin önemi büyüktür. Günümüzde gelişen teknoloji doğrultusunda sosyal ve kültürel etkileşimin arttığı görülmektedir. Kültürlerin birbirleri üzerindeki etkilerinin ve birbirleriyle olan alışverişlerinin çoğalması sonucunda ülkeler arasındaki uzaklıkların azaldığı söylenebilir. Böylelikle yabancı dil kavramı önem kazanmıştır.

Günümüz insanının anadili dışında, yabancı bir dil öğrenmeye gereksinim duymasının temel nedeni küreselleşmedir. Küreselleşen dünyada pek çok insan göç, eğitim, evlilik, akademik başarı gibi nedenlerle yabancı bir dil öğrenmektedirler. Bu nedenler içinde en önemli unsurlardan birisi siyaset ya da dünya üzerindeki siyasi reformlardır (Güzel ve Barın, 2013: 15).

Söz konusu durumun, ulusların kendi dillerini başka toplumlara öğretme yollarını araştırmalarına neden olduğu gözlemlenmektedir. Yabancı dil öğretimi, gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin eğitim sisteminde önemli bir yer tutmaktadır. “Dil öğretiminde teknolojinin de katkısıyla uzun süreli programlar uygulanabilmektedir. Eğitim süreçlerinde kültürlerarası etkileşim, yabancı dil öğretimi ile ilişki kurularak sürdürülmektedir” (Özoğlu, 1983).

Günümüzde yaygın biçimde öğretilen diller arasında Türkçe de yer almaktadır. Karababa (2010, 26), Türkçenin öğretimine yönelik şöyle bir saptamada bulunmuştur:

1. Şekil: Türkçenin öğretimine yönelik bir saptama. (Karababa, 2010: 26).

Bayraktar (2011), yabancılara Türkçe öğretiminin temelini on birinci yüzyılda Kaşgarlı Mahmut tarafından “Divan-ı Lügatit Türk” ile atıldığını belirtmektedir. Ancak, ilerleyen yıllarda bu amaca yönelik kaynaklar sınırlı kalmıştır. Karababa (2010), Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin son yirmi yılda önem kazanmasının; konu üzerine çalışan eğitimcileri, kullanılan yöntemleri sürekli gözden geçirmeye, yeni yöntem ve teknikleri denemeye yönelttiğini belirtmiştir. “Yabancılara Türkçe öğretimi konusunda gerek diğer ülkelerdeki Türkoloji bölümlerinde, gerekse Türkçenin öğretildiği farklı kurumlarda öğretimi kolaylaştırıcı formül arayışları sürdürülmektedir” (Akarçay, 2002). Bu yöndeki arayışların temel amacı, dili en kolay ve en anlaşılır biçimde öğretmektir.

Demirel (1990), dil öğretimi üzerine yaptığı araştırmalarda; uygulanabilecek çalışmaları grupta ve bireysel öğretime yönelik olacak biçimde iki ana başlık altında ele almaktadır. Gösteri, soru-cevap, rol yapma, yaratıcı drama, benzetim, ikili grup çalışmaları, mikro öğretim ve eğitsel oyunlarla öğretimi grupta uygulanan çalışmalar arasında saymaktadır. Bireyselleştirilmiş öğretim, programlı öğretim ve bilgisayar destekli öğretimi ise bireysel uygulanan çalışmalar içerisinde ele almaktadır.

Günümüzde, öğrenilen dilde iletişim kurmak temel amaç olduğundan, öğretim süreçlerinde iletişimsel yaklaşımın oldukça önem kazandığı görülmektedir. Bu yaklaşımla dil ediniminde anlama (dinleme ve okuma) ve anlatma (konuşma ve yazma) becerilerinin iletişim temelli etkinliklerle geliştirilmesi hedeflenmektedir. Dil öğretim sınıflarında oyun, dramatizasyon, yaratıcı drama gibi çalışmaların kullanımıyla grup içi iletişimin artırılması sağlanabilir.

Adıgüzel (2010: 19), dramatizasyonun yazılı bir metne dayalı olarak daha çok bir konunun, öykünün, masalın ya da bir durumun canlandırılması olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca bu kavramın yaratıcı dramada metne dayalı çalışmaların yapılmasına olanak veren bir teknik olduğunu belirtmektedir. Dramatizasyonun, sözcük dağarcığını ve sesletimi geliştirmeye olanak sağlaması nedeniyle, özellikle konuşma becerisinin geliştirilmesinde son derece etkili olacağı düşünülmektedir. Dramatizasyona, yaratıcı drama çalışmalarında oldukça sık yer verilmektedir.

“Yaratıcı drama, kaynağını eğitim bilimleri ve tüm sanat dallarından alan disiplinler arası bir alandır. Sözel ve sözel olmayan ifade becerisini geliştirme, yaratıcı dramanın genel amaçlarındandır” (Adıgüzel, 2010: 26). Yaratıcı drama çalışmalarının bireyin çeşitli amaçlar için kendisiyle, karşısındakiyle ve grupla iletişime girmesine; iletişim becerisi kazanmasına olanak sağladığı gözlemlenmektedir.

Sözlük anlamı olarak “iletişim”; “duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması; bildirişim, haberleşme, iletişim” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 1988). İletişime, yaratıcı dramanın kapsamında, amaçlarında, yöntemlerinde, boyutlarında yer verildiği görülmektedir. Adıgüzel (2002), yaratıcı drama etkinlikleri sırasında katılımcıların doğal, içlerinden geldiği gibi ve hayal gücüne dayanarak konuştuklarını belirtmektedir.

Etkinliklerde kurulan iletişim sonucunda etkileşim ortaya çıkmaktadır. “Etkileşim” sözcüğünün sözlük anlamı “birbirini karşılıklı olarak etkileme işi” şeklinde açıklanmaktadır (TDK, 1988). Grup etkinliğine dayalı yaratıcı drama çalışmalarında katılımcıların karşılıklı olarak birbirlerini etkiledikleri görülmektedir. “Etkileşim, çalışmanın başladığı an başlar. Çünkü yaratıcı drama oturumları, katılımcıları ortak bir olayı yaşamaya, eylemin anlamı hakkında düşünmeye ve temelde anlaşmaya yönlendiren etkinlikler üzerine yapılandırılır” (Adıgüzel, 2010: 29).

Dil öğretiminde iletişimin yanı sıra kültür aktarımı ve kültürel etkileşim de söz konusudur. Çok dilli ve kültürlü dil öğretim sınıflarında aynı zamanda kültürel etkileşimin yaşanması olanaklıdır. “Yeni bir dili öğrenmeye başlayan öğrenci, sadece yeni bir dil değil; aynı zamanda yeni bir kültür, yeni bir coğrafya, kısaca yeni bir dünya ile de tanışmaktadır” (Çiftçi vd, 2014: 366).

Kahraman (2001), dillerin doğuşuna ve yayılışına ilişkin savlardan olan yansıma kuramının, dilin insanın doğal çevresinde yaşarken canlı ve cansız varlıkların çıkardıkları sesleri taklit etmesi ve geliştirmesi sonucu doğduğunu savunmaktadır.

Yansıma görüşü ile yaratıcı dramada rol oynamanın temel süreci olan “-miş gibi yapmak” arasında da güçlü bir benzerliğin olduğu söylenebilir. Drama sınıfında katılımcı, kendini başkasının yerine koyarak ya da bambaşka bir durumdaymış gibi davranarak rolün gerektirdiğini canlandırır. Örneğin drama sınıfında müşteri haklarını sorgulamak için canlandırılan satıcı rolü, yabancı dil sınıfında sözcük ve tümce yapılarını öğretmek amacıyla da canlandırılabilir. Böyle bir durumda, öğrenenin daha önceki alışverişlerinde kendisiyle ilgilenen satıcılar gibi davranmaya başlaması ve daha önce belki de anlayamadığı söylemleri sınıfta öğrenip anlamlandırması beklenmektedir. Ancak böyle bir etkinlikte öğretmene büyük sorumluluk düştüğü görülmektedir.

Anşin (2006), yabancı dil öğretmeninin görevinin bilgiyi, öğrenenlere aktarmanın yanı sıra, o bilginin nasıl kullanılacağını öğretmek olduğunu vurgulamış; bu yüzden yabancı dil öğretmeni olacak adayların derslerinde oyun, diyalog, tiyatro vb. yöntem ve teknikleri kullanabilecek biçimde etkin ve donanımlı yetiştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Güzel ve Barın'a (2013: 64) göre yabancı dil öğretmeni, "temel yaşam alanlarını düşünerek diyaloglar oluşturabilmeli ve bu diyaloglardaki kalıp sözleri öğrencilerine canlandırarak gösterebilmelidir. Adeta bir tiyatro oyuncusu gibi rol yapabilmelidir".

Karababa (2010), çok dilli, çok kültürlü diye tanımlanan dil öğretim sınıflarında, etkinliklerin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi ve öğrenenler arasındaki iletişim ortamının sağlanması için özel çaba gösterilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Üstündağ'ın da belirttiği gibi; yabancı dil öğretiminde önemli olan, öğreneni edilgin bir dinleyici durumundan kurtarabilmek, onu beden ve duyu organları ile harekete geçirebilmek olduğuna göre; yaratıcı drama bu süreçte uygun bir seçenek olarak görülebilir (Adıgüzel, 2002: 461).

Dil öğretiminde dramanın, orta çağlardan beri uygulandığı; hem hedef dili hem de dilin etkilendiği kültürü tanımada önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır (Tüm, 2010; 1899). Kurgusal bir durumda farklı roller içinde yapılan canlandırmalarda öğrenenlere, sözel ve bedensel olarak kendilerini ifade etme olanağı tanınabilmektedir. Böylelikle öğrenenlerin sosyal, zihinsel ve dilsel gelişimlerinin desteklenmesi; birlikte hareket etme sorumluluklarının geliştirilmesi; dile ve kültüre olan farkındalıklarının artırılması beklenmektedir.

Üstündağ (Adıgüzel, 2002: 454), bugün yabancı dil öğretiminde, geleneksel yöntemlerin bir kenara bırakılarak çağdaş yaklaşım, yöntem ve tekniklerin kullanımına dayalı, uygun materyallerle zenginleştirilmiş ve kültürel unsurlarla desteklenmiş çok uyarınlı öğretim ortamlarının oluşturulması gerektiğini belirtmektedir.

Günümüzde çeşitli uygulamalara bakıldığında yabancılara Türkçe öğretiminde genellikle dilbilgisi ağırlıklı öğretim yapıldığı gözlemlenmektedir. Ayrıca dil öğretim sürecinde, çeşitli ortamlara, durumlara ve olaylara yönelik hazırlanmış bir öğretim programına rastlanmamıştır. Bu yönüyle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yeni uygulamalara gereksinim duyulduğu söylenebilir (Karababa, 2010: 28).

Yaratıcı dramın, çok uyaranlı eğitim ortamları yaratmaya elverişli olması ve sözlü iletişime ağırlık vermesi nedeniyle dil öğretim programındaki gereksinimleri karşılayacağı düşünülebilir. Bu nedenle araştırmanın problemini, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı dramın, öğrenenlerin konuşma becerilerinin gelişimine nasıl etki ettiği oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Bu çalışmada, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı drama tekniklerinin kullanımının öğrenenlerin konuşma becerilerinin gelişimine nasıl etki ettiğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yaratıcı drama tekniklerinin kullanımı, orta düzeydeki öğrenenlerin sözlü anlatım becerilerinin gelişimine nasıl etki etmektedir?

2. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yaratıcı drama tekniklerinin kullanımı, yüksek düzeydeki öğrenenlerin sözlü anlatım becerilerinin gelişimine nasıl etki etmektedir?

3. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yaratıcı drama tekniklerinin kullanımı, orta düzeydeki öğrenenlerin karşılıklı konuşma becerilerinin gelişimine nasıl etki etmektedir?

4. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yaratıcı drama tekniklerinin kullanımı, yüksek düzeydeki öğrenenlerin karşılıklı konuşma becerilerinin gelişimine nasıl etki etmektedir?

5. Öğrenenlerin, kullanılan yaratıcı drama tekniklerinin dilsel becerilerini geliştirmedeki etkililiği konusunda görüşleri nasıldır?

1.3. Önem

Bu çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaratıcı drama tekniklerini kullanmanın konuşma becerisine nasıl etki ettiğini saptamaya yöneliktir. Uygulama sonucunda elde edilen bulguların, alanla uğraşan kişilere çeşitli yaratıcı drama tekniklerinin dil öğretiminde nasıl kullanılacağı yönünde yol gösterici olması beklenmektedir.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin kendilerini rahatça ifade edebilmeleri ve iletişim kurabilmeleri önemlidir. Yaratıcı drama tekniklerinin kullanıldığı, temel dil becerileri kazanımlarına yönelik planlanmış olan Türkçe derslerinde sınıf içinde sağlıklı bir iletişim ortamı yaratılabilmektedir. Çeşitli yaratıcı drama tekniklerinin sınıf içinde uygulanmasıyla, öğrenenlerin dilin yapısına ilişkin bilgilerini kullanma olanağı buldukları; dili işlevsel hale getirdikleri gözlemlenmiştir.

Araştırmanın Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanına ve bu alan üzerine yapılan çalışmalara katkı sunabileceği, ayrıca yaratıcı dramının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin dil becerilerinin gelişmesine ve öğrenim ortamlarının renklenmesine katkıda bulunabileceği düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

1. Yansız olarak belirlenen deney ve kontrol grubundaki öğrenenlerin hepsinin aynı düzeyde Türkçe bildikleri kabul edilmektedir.

2. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılacak ve dört temel dil becerisini geliştirmeye yönelik olan çeşitli etkinlikler, öğrenenlerin dil kazanımlarını güçlendirir.

3. Öğrenenlerin ana dillerinin Türkçeyi öğrenmelerinde herhangi bir etkisi yoktur.

1.5. Sınırlılıklar

Çalışmalar, TÖMER Ankara Yenişehir şubesinde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen 25 öğrenenle yapılmıştır. Öğrenenlerin 10'u ile uygulama; 15'i ile kontrol grubu oluşturulmuştur. Çalışma, B1 (Orta 3, Orta 4) ve B2 (Yüksek 1) düzeylerinde toplam 3 ay 20 ders saati olarak sınırlandırılmıştır.

1.6. Alanla İlgili Çalışmalar

Yaratıcı dramın yabancı dil öğretiminde kullanımı üzerine yapılmış çalışmalardan bazıları şunlardır:

Tokmakçioğlu, Z. (1990). Improving Active Vocabulary and Developing Speaking Through Drama in ELT Classes. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. ODTÜ/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kılıç, Ş. (2010). Yaratıcı Dramanın İngilizce Konuşmaya ve Tutuma Etkisi. Yayımlanmış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Yukarıda adı geçen kaynaklar, yabancı dil sınıflarında yaratıcı drama uygulamalarına ilişkin örnekler içermektedir. Freeman tarafından yazılmış olan “Techniques and Principles in Language Teaching” adlı çalışmada yer alan öğretim tekniklerinin de yabancı dil öğretiminde kullanılabileceği düşünülmektedir.

Ancak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi yeni bir alan olduğundan bu alanda sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yaratıcı dramanın kullanımı üzerine şu çalışma örnek olarak gösterilebilir:

“Tüm, G. (2010). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Drama Tekniğinin Rolü. Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 5(3), 1898-1920”.

Araştırmamızın, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, yabancı dil öğretimi alanlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi

Günümüzde toplumlar arasındaki ekonomik, kültürel ve siyasi ilişkilerin günden güne gelişmesi sonucunda yabancı dil öğrenme gereksiniminin ortaya çıktığı görülmektedir.

“Dünyada artan uluslararası ilişkiler, ulusların anadilleriyle iletişim kurmalarında yetersiz kalmış, bu durum milletlerin birbirlerinin dillerini öğrenme mecburiyetini getirmiştir. Bir ülkenin dilinin yabancılarca öğrenilmesini gerekli kılan unsurlar, o ülkenin yürütmüş olduğu politik, ekonomik, ticari ve kültürel ilişkileri içinde barındırır” (Göçer, 2013: 171).

Demir (2010), toplumların tarih boyunca yabancı dil öğretimi yaptıklarını vurgulamaktadır. İnsanlar ve toplumlar ekonomi, siyaset, askerlik, bilim, çalışma, eğitim, sanat, turizm, kültür gibi çok çeşitli nedenlerden dolayı yabancı dilleri öğrenme gereksinimi duymaktadırlar (Tok ve Yığın, 2013: 133). Toplumların, bu gereksinimin sonucu olarak hem diğer toplumların dillerini öğrenmek, hem de kendi dillerini yabancılarca öğretmek için çeşitli yöntem ve teknikler geliştirdiği görülmektedir.

Karababa (2010: 26), özellikle son yirmi yıldır Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin yaygınlaştığını; sayıları hızla artan öğrenenlerin Türkleri, Türkiye'yi tanımayı ve Türklerle daha iyi iletişim kurmayı amaçladıklarını belirtmektedir.

Günümüzde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik olanaklar dil okullarında, özel ve resmi kuruluşlara bağlı dil kurslarında, askeriyede, yurt dışındaki Türkoloji merkezlerinde veya bölümlerinde, yurt içinde bazı üniversitelere bağlı dil okulları ve üniversitelerin yabancı diller bölümlerine bağlı birimler veya araştırma ve uygulama merkezlerinde sağlanmaktadır (Karababa, 2010: 26).

Dil öğretim merkezlerinde yabancılara Türkçe öğretimi, aşamalı kur sistemiyle yapılmaktadır. Aşamalı kur sistemi kapsamında verilen Yabancı Dil Türkçe derslerinde başlangıç belirlenmiş olan düzeyler şu şekildedir:

A1 (Temel Kullanıcı), A2 (Temel Gereksinim); orta (Bağımsız Kullanıcı) B1 (Eşik Düzey), B2 (Bağımsız); yüksek (Yetkin Kullanıcı) C1 (Özerk), C2 (Ustalık) düzeyleri belirlenmiştir. TÖMER'lerin kurslarında uygulacak programı oluştururken genel olarak bağlı kaldıkları Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı, Avrupa'da ortak bir yabancı dil öğretim programı ve yabancı dil öğretiminde ortak bir standart, ortak ölçütler ve buna dayalı bir araç geliştirmeyi amaçlayan Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü tarafından geliştirilmiştir. Bugün tüm Avrupa ülkelerindeki yabancı dil öğretimi bu çerçeve programa dayalı olarak yapılmaktadır. (Mirici, [www. adp.meb.gov.tr](http://www.adp.meb.gov.tr) adresinden erişilmiştir).

Başlangıç, orta ve yüksek düzey sınıflarında yukarıda belirtilen düzeylere uygun kitaplar kullanılmaktadır. Özel (2010: 12), 1950 yılından sonra üniversiteler bünyesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin daha sistemli ve ciddi biçimde ele alındığını belirtmiş ve bu alanda yazılan eserlerden bazılarını şu şekilde sıralamıştır:

- Hüseyin Aytaç ve M. Ağâh Önen “Yabancılar İçin Açıklamalı Uygulamalı Türkçe”, (Ank. 1969).
- Mehmet Hengirmen ve Nurettin Koç “Türkçe Öğreniyoruz I, II, III”, (Ank. 1982).

- Tahir Nejat Gencan “Yabancı Uyruklu Öğrenenler İçin Türkçe Öğreniyorum”, (İst. 1985).
- Gazi Üniversitesi–TÖMER “Yabancılara Türkçe Öğretimi”, (Ank. 2000).

Bunlara Dedam (Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi) tarafından hazırlanmış “İzmir Yabancılar İçin Türkçe A1-A2” ve TÖMER tarafından hazırlanmış “Yeni Hitit 1, 2, 3” eklenebilir.

2.2. Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşımlar, Yöntemler ve Teknikler

Yabancı dil öğretiminde hedeflenenler doğrultusunda ortaya çıkan çeşitli yöntemler, 1982 Ekim ayında Avrupa Konseyi ile Milli Eğitim Bakanlığının ortaklaşa düzenledikleri “Yabancı Dil Öğretim Programları” konulu seminerde şu şekilde belirtilmiştir (Demirel, 2011: 36):

- Dilbilgisi Çeviri Yöntemi (Grammar Translation Method)
- Düzvarım Yöntemi (Direct Method)
- Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi (Audio-Lingual Method)
- Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı (Cognitive-Code Approach)
- Doğal Yöntem (Natural Method)
- İletişimci Yaklaşım (Communicative Approach)
- Seçmeli Yöntem (Eclectic Method)

Dilbilgisi çeviri yöntemi, eski dönemlerde “Klasik Yöntem” diye adlandırılmıştır. Bu yöntemin, Latince ve Yunancanın öğretiminde öğrenenlerin edebi eserleri okuyup anlamalarına yardımcı olmak amacıyla kullanıldığı bilinmektedir (Freeman, 2000: 15). Dilbilgisi-çeviri yönteminde “Öncelik okuma, anlama ve yazmaya verilir, dinleme ve konuşma üzerinde fazla durulmaz. Ders kitapları hep dil bilgisi ağırlıklıdır” (Güneş, 2011). Freeman (2000: 19-22), bu yöntemde kullanılan teknikleri şöyle belirtmiştir:

- Eş anlamlı / Zıt anlamlı sözcükleri bulma
- Dilbilgisi kurallarını örnekler üzerinden gösterme
- Boşluk doldurma
- Sözcük listesi ezberleme
- Sözcüğü tümce içinde kullanma
- Bir konu hakkında kompozisyon yazma

“Amaç dildeki iletişim becerilerini geliştirmek amacıyla düzvarım yöntemi kullanılmaya başlanmıştır. Bu yöntemin geliştirilmesindeki ana çıkış yolu doğallık, yani gerçek yaşamda kullanılan dildir” (Yaylı ve Bayyurt, 2011: 11). Yöntemin temel kuralı, çeviri yapılmamasıdır. Amaç dili, öğrenenlerin anadilini kullanmadan; canlandırarak ve göstererek öğretme düşüncesine dayanmaktadır (Demir, 2010: 31-34). Öğretmenin rolü, etkinlikleri yönetmektir. Freeman (2000, 30-32), düzvarım yönteminde kullanılan teknikleri şu şekilde belirtmiştir:

- Sesli okuma
- Soru-yanıt alıştırmaları
- Kendi kendine hatasını düzeltme

- Konuşma çalışmaları
- Boşluk doldurma
- Dikte
- Harita adlandırma
- Paragraf yazma

Yabancı dil öğretiminde kullanılan bir başka yöntem işitsel-dilsel yöntemdir. ABD'nin İkinci Dünya Savaşı'na girmesi üzerine Amerikan ordusunda ortaya çıkan dil öğrenme gereksinimi sonucunda doğmuştur (Freeman, 2000: 35). Yönteme, gelişim sürecinde davranışsal psikolojinin (Skinner, 1957) ilkeleri eklenmiştir. Dil edinimi koşullanma yoluyla yapılmaktadır. Etki-tepki bağının kurulması için anında pekiştirmeler ve düzeltmeler yapılarak öğrenenlerin doğru yanıtlar vermelerine yardımcı olunur. Böylelikle pekiştirilen davranışlar güvence altına alınır ve davranışa dönüştürülür. Öğretmen, süreci yönetir ve kontrol eder. Ayrıca öğrenenlere taklit edebilecekleri iyi bir model olmakla sorumludur (Güzel ve Barın, 2013: 189-190).

Başlangıçta dilbilgisine fazla yer verilmez, kuralları ayrıca açıklanmaz. Dilbilgisi öğretimi aşamalı olarak çeşitli konulara yerleştirilir (Gaonac'h, 1991 ve Martinez, 1996; Akt. Güneş, 2013: 66-b). Bu yaklaşımda dilsel becerilerin geliştirilmesine önem verilir. Güneş (2011), yazacakları metinlerin öğrenenlere öncelikle dilsel olarak tanıtıldığını belirtmektedir. Sesletim, eğitim sürecinin başından itibaren öğretilir. Eğitimde dil laboratuvarları kullanılır. Bu yöntemde kullanılan tekniklerden bazıları şunlardır (Freeman, 2000: 35-53):

- Diyalog ezberleme
- Dilbilgisi oyunları

- Diyalog tamamlama
- Soru-yanıt alıştırmaları

İşitsel-dilsel yaklaşıma alternatif olarak, bilişsel öğrenme yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımda dilin alışkanlık hâline getirilmesinden çok, bilinçli olarak kurallarının öğretilmesi esas alınır. Dilbilgisi kuralları, tümevarım ve tümdengelim yoluyla öğretilir (Demir, 2010: 34). Sesletime ayrı bir öğretim etkinliği olarak yer verilmez. Özellikle duyduğunu anlama becerisinin geliştirilmesine önem verilir. Dili kullanma aşamasına geçmeden önce dil yetisinin oluşturulması amaçlanır (Köksal ve Varışoğlu; Edt. Kılınç ve Şahin, 2012: 87). Öğrenenin anlama becerilerinin gelişimine öncelik verilir, daha sonra anlatma becerilerinin geliştirilmesi gerektiği savunulur. Anadilinin kullanımına ve çeviriye izin verilmektedir. “Bilişsel öğrenme yaklaşımında öğretmen, sınıf içinde yetkiyi temsil eden tek kişi olarak değil; öğrenmeyi kolaylaştırıcı kişi olarak görülmektedir” (Akpınar, 2010: 122).

Doğal yöntem, yabancı dilin anadiline benzer biçimde öğretilmesi gerektiğini savunmaktadır (Özel, 2010: 18). Klasik yapıtların diline karşılık yaşayan dilin; yazılı dile karşılık konuşma dilinin öğretilmesi amaçlanan bu yöntemde yabancı dil, onu anadili olarak konuşanlardan öğrenilir (Freeman, 2000: 44). Dil öğretim sürecinde öğretmen konuşur, öğrenen dinler ve söyleneni anlamasa da yineler. Sesletim önemlidir ve eğitim yinelemeler yoluyla yapılmaktadır. Sözcükler ve tümceler bir içerik bütünlüğü içinde verilir. Sözcük öğretimi önceliklidir (Demircan, 1990: 156).

Açıklanan yöntemlerden edinilen deneyimlerin sonucunda her birinin en iyi ve kullanışlı tarafları alınarak seçmeli yöntem oluşturulmuştur. Wang’a (2001) göre seçmeli yöntem, farklı yöntemlerin amaca hizmet eden uygulamalarının kullanılmasını ifade etmektedir (Akt: Melanlıoğlu, 2013: 119). Kullanılacak yöntemler, gereksinimlere ve amaca uygunluğa göre belirlenir

(Güzel ve Barın, 2013: 203). Ancak “Seçmeli yöntemin başarılı olabilmesi için öğretmenin yabancı dil öğretimiyle ilgili genel ilkeleri, tutumları ve öğrenmelerden çıkan sonuçları iyi bilmesi gerekmektedir” (Melanoğlu, 2013: 119).

Dili iletişim için öğretmeyi amaçlayan iletişimsel yaklaşım, dilin hem işlevsel hem de yapısal özellikleri ele alır. “Dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört alanın becerilerini geliştirme üzerinde durulan bu yaklaşımda” (Güneş, 2011: 134), dilin yüzeysel yapısının değil alt yapısının yani konuşmada kullanılan kuralların da öğretilmesi gereklidir (Gün, 2013: 111).

“Dil, öğrenenlerin o dille ne yapmak ve hangi içerikleri öğrenmek istediğine göre öğretilir. Bu açıdan yaklaşım esnek bir yapıya sahiptir” (Güzel ve Barın, 2013: 168). Öğrenenlere kalıp ezberletilmez; anlamaya ve kavramaya önem verilir. İletişim, çeşitli ortam ve aşamalara göre cümlelerin uygun bir ifadeye dönüştürülmesiyle gerçekleşmektedir. Öğrenenin cümleleri ve yapıları sınıflandırması, sorular sorması, görüşlerini ifade etmesi, karşısındaki kişilere bir şeyler iletmesi gereklidir. Cümleleri dilbilgisi kurallarına uygun biçimde kurabilmek, dil öğrenmenin bir boyutudur ancak iletişim için yeterli değildir. Bu bilgi, iletişim süreci içinde cümlelerin anlamsal boyutlarının bilinmesiyle desteklenmelidir (Demir, 2010: 35-36).

Canale ve Swain (1980), sınıf içi etkinliklerin öğrenenlerin gerçek yaşamda karşılaşılabilecekleri durumları yansıtacak nitelikte olması gerektiğini belirtmiştir (Akt: Soğuksu, 2013). Bu kapsamda sınıf içi etkinlikler, gerçek hayattaki iletişimsel etkinliklere uygun olmalıdır. Ayrıca sınıf içi etkinliklerde “Amaç dil, çalışmanın odağı değil; iletişimin aracı olmalıdır” (Freeman, 2000: 125).

“İletişimsel yaklaşımda öğrenenler dili oyun, rol oynama ve problem çözme gibi iletişimsel etkinliklerde kullanırlar” (Soğuksu, 2013). Oyunlar, gerçek iletişimsel etkinlikler olduğu için önemlidir. Bunun yanı sıra konuşan kişi başarılı iletişim kursa da kurmasa da dinleyiciden hızlı dönütler alır (Duru, 2013).

Öğretmen, etkinlikleri yöneten kişidir. Kılıç (2009, 15), öğretmenin temel rolünün sınıf içi iletişimi kolaylaştırmak olduğunu; öğrenenleri konuşmaya teşvik edecek durumlar yaratması, etkinlikler sırasında danışmanlık yapması ve öğrenenlerin sorularını yanıtlayıp performanslarını denetlemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu rollerinden dolayı öğretmenin, klasik yöntemlerde olduğundan daha az baskın olduğu görülmektedir.

Öğrenenler kendi öğrenmelerinden sorumludurlar. Freeman (2000: 132), “öğrenme sürecinde yapılan yanlışlar üzerinde durulmadığını” belirtmektedir. Doğru konuşmaktansa akıcı konuşmaya önem verilir. Akıcı bir çalışmada hata yapıldığında öğretmen düzeltmez. Yanlışı saptar, daha sonra bu noktaya yeniden döner. Bu görüşle bağlantılı olarak Brumfit de dilin doğru kullanımına fazla önem verilmesinin dil öğrenim sürecini olumsuz etkilediğini vurgulamış; sınıf içi uygulamalarda öğrenenlerin yaptıkları yanlışların sıkça düzeltilmemesi gerektiğini belirtmiştir (Akt: Soğuksu, 2013).

İletişimsel yaklaşımda gazete, broşür, reklam, fotoğraf gibi otantik araç gereçler kullanılabilir. Böylelikle öğrenenlerin, dilin yaygın kullanımını anlamaları amaçlanmaktadır (Freeman, 2000: 128). Bu yaklaşımda, dilin kültürel boyutunun aktarımı da söz konusu olmaktadır (Gün, 2013: 112). Günlük dilde, bir anlam farklı biçimlerde dile getirebileceği gibi, farklı anlamlar da tek bir biçimde dile getirilebilmektedir. Öğrenenlerden, bu çeşitlilik içinden bağlama en uygun yapıyı seçebilir nitelikte olmaları beklenmektedir. Süreçte, öğrenenlerin anadillerinin kullanımına izin verilmektedir. İletişimsel

etkinliklerde öğrenenlerin amaç dili kullanmaları istense de açıklamalar anadillerinde yapılabilmektedir (Güzel ve Barın, 2013: 168).

Değerlendirmede öğretmen, öğrenenlerin dili doğru kullanmalarının yanı sıra akıcı kullanmalarını da göz önünde bulundurur. Öğretmen yönetici ve danışman rolünde öğrenenlerin performansını değerlendirir (Freeman, 2000: 132). Bu yaklaşımda değerlendirme amacıyla iletişimsel yetilerin sınındığı bir test yapılabileceği düşünülmektedir.

İletişimsel yaklaşımda kullanılan araç-gereç, yöntem ve teknikler şunlardır (Freeman, 2000: 132-134):

- Otantik materyaller
- Parçalanmış cümleler
- Dil oyunları
- Resimlerden öykü oluşturma
- Rol oynama
- Drama

2.3. Avrupa Ortak Başvuru Metni ve Avrupa Dil Gelişim Dosyası

Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni (AOBM), Avrupa ülkelerinde dil öğretim programlarını, program yönergelerini, sınav ve ders kitapları vb. konulardaki çalışmalarını yönlendirmek için ortak bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Yabancı dil öğrenenlerin, bu dilde iletişim kurabilmek ve etkinlik kazanabilmek için hangi bilgi ve yeteneklerini geliştirmeleri gerektiğini

kapsamlı bir şekilde açıklamaktadır. Bu açıklamalar aynı zamanda dillerin kurulmuş olduğu kültürü de kapsamaktadır. Başvuru metni yabancı dil öğrenenlerin gerçekleştireceği ilerlemenin, öğrenmenin her aşamasında ve yaşam boyu öğrenme temeliyle ölçülebilmesini sağlayan dil yeterlilik düzeylerini de tanımlamaktadır (MEB, 1).

Dil öğretiminde birliği sağlayan çalışmanın amacı metinde şu biçimde açıklanmıştır:

Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni ile modern diller alanında çalışan uzmanların karşılaştıkları Avrupa'daki farklı eğitim sistemlerinden kaynaklanan iletişim engellerinin üstesinden gelmek amaçlanmıştır. Eğitim yöneticilerine, ders tasarımcılarına, öğretmenlere, eğitici (formatör) öğretmenlere, sınav kurullarına, vb. birimlere çabalarını düzenleyip eşgüdümleştirerek ve sorumlusu oldukları öğrenenlerin gerçek ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayarak, mevcut uygulamalarını yansıtabilecekleri ortak bir zemin sağlamaktadır (MEB, 1).

Dil Gelişim Dosyası, bir öğrenenin yabancı dil öğrenirken elde ettiği başarıları ve kazanımları kayıt altına alan ve dil gelişimi ile yeterliliklerini ortaya koyan dokümanlardır. Bu dokümanların içinde Dil Pasaportu, Dil Öğrenim Geçmişi ve Dil Dosyası yer almaktadır.

2.3.1. Dil pasaportu, yabancı dil özgeçmişi ve dil dosyası

Dil pasaportuna öğrenenin dil becerileri, sertifikaları, diplomaları ve değişik dillerde edinilmiş deneyimleri kaydedilmektedir (Demirel, 2012: 163). Bu belgedeki dil becerileri, "Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (Common European Framework of Reference for Languages)" dil yeterlik düzeylerine göre tanımlanmaktadır. Dilsel yeterlik düzeyine ilişkin ölçek, Dil

Pasaportu'nda "Kendini Değerlendirme Çizelgesi" olarak verilmiştir. Çizelgede, konuşma becerisine yönelik dil yeterliği ölçütleri şu şekilde belirlenmiştir.([http://www.coe.int/t/dg4/education/elp/ELP- REG/Source/Key_ reference/CEFR_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dg4/education/elp/ELP-REG/Source/Key_reference/CEFR_EN.pdf)):

1. Çizelge: Kendini Değerlendirme Çizelgesi (*Common Reference Levels: self-assessment grid*):

KARŞILIKLI KONUŞMA

A1	Karşımdaki kişinin söylediklerini daha yavaş bir konuşma hızında yinemesi ve söylemek istediklerimi oluşturmada bana yardımcı olması koşuluyla, basit yoldan iletişim kurabilirim. O anki gereksinime ya da çok bildik konulara ilişkin alanlarda basit sorular sorabilir ve cevap verebilirim.
A2	Bildik konular ve eylemler hakkında doğrudan bilgi alışverişini gerektiren basit ve alışılmış işlerde iletişim kurabilirim. Genellikle konuşmayı sürdürebilecek kadar anlamasam da kısa sohbetlere katılabilirim.
B1	Dilin konuşulduğu ülkede seyahat ederken ortaya çıkabilecek birçok durumla başa çıkabilirim. Bildik, ilgi alanıma giren ya da günlük yaşamla ilgili (örneğin; aile, hobi, iş, yolculuk ve güncel olaylar gibi) konularda konuşmalara hazırlık yapmadan katılabilirim.
B2	Öğrendiğim dili anadili olarak konuşan kişilerle anlaşmayı mümkün kılacak bir akıcılık ve doğallıkla iletişim kurabilirim. Bildik konulardaki tartışmalarda, kendi görüşlerimi açıklayıp destekleyerek etkin bir rol oynayabilirim.
C1	Kullanacağım sözcükleri çok fazla aramaksızın, kendimi akıcı ve doğal bir biçimde ifade edebilirim. Dili, toplumsal ve mesleki amaçlar için esnek ve etkili bir şekilde kullanabilirim. Düşünce ve fikirlerimi açık bir ifadeyle dile getirebilir ve karşıdakilerin konuşmalarıyla ilişkilendirebilirim.
C2	Hiç zorlanmadan her türlü konuşma ya da tartışmaya katılabilir; deyimleri ve konuşma diline ait ifadeleri anlayabilirim. Kendimi akıcı bir şekilde ifade edebilir, anlamdaki ince ayrıntıları kesin ve doğru bir biçimde vurgulayabilirim. Bir sorunla karşılaşırsam, geriye dönüp, karşımdaki insanların fark etmelerine fırsat vermeyecek bir ustalıkla ifadelerimi yeniden yapılandırabilirim.
-

SÖZLÜ ANLATIM

- A1** Yaşadığım yeri ve tanıdığım insanları betimlemek için basit kalıpları ve tümceleri kullanabilirim.
- A2** Basit bir dille ailemi ve diğer insanları, yaşam koşullarımı, eğitim geçmişimi ve son işimi betimlemek için bir dizi kalıp ve tümceyi kullanabilirim.
- B1** Deneyimlerimi, hayallerimi, umutlarımı, isteklerimi ve olayları betimlemek için çeşitli kalıpları yalın bir yoldan birbirine bağlayabilirim. Düşünce ve planlara ilişkin açıklamaları ve nedenleri kısaca sıralayabilirim. Bir öyküyü anlatabilirim, bir kitap ya da filmin konusunu aktarabilirim ve izlenimlerimi belirtebilirim.
- B2** İlgili alanıma giren çeşitli konularda açık ve ayrıntılı bilgi verebilirim. Çeşitli seçeneklerin olumlu ve olumsuz yanlarını ortaya koyarak bir konu hakkında görüş bildirebilirim.
- C1** Karmaşık konuları, alt temalarla bütünleştirerek açık ve ayrıntılı bir biçimde betimleyebilir; belirli bakış açıları geliştirip uygun bir sonuçla konuşmamı tamamlayabilirim.
- C2** Her konuda bağlama uygun bir üslupla ve dinleyenin önemli noktaları ayırt edip anımsamasına yardımcı olacak şekilde konuşmamı etkili ve mantıksal bir şekilde yapılandırabilirim; açık, akıcı bir betimleme ya da karşıt görüş sunabilirim.
-

Dil öğrenim geçmişi, öğrenenin öğrenme sürecini gösteren bölümdür. “Öğrencinin özerkliğine vurgu yapılır” (Şahin, 2013: 497). Bu bölümde dil becerileri sıralanmıştır. Öğrenen neler öğreneceğini önceden görür. Bu bölümün en önemli işlevi, öğreneni kendi kendini değerlendirmeye yönlendirmesidir (Demirel, 2012: 165).

Öğrenenler hedef dilde yapabildiklerini, yapamadıklarını şunları yapabilirim, yapamam (İngilizce “can do statements”) şeklinde tüm beceriler için tanımlarlar. Böylelikle öğrenenler devam ettikleri programın

içeriğini görür, tanır, hedef davranışları netleştirebilirler. Öğrenenin ne öğreneceğini bilmesi, öğrenme süreci tamamlandığında hangi davranışların edinilmiş olacağını belirli olması; öğrenene önceden verilmesi öğrenme sürecini şeffaflaştırmakta ve öğrenme sürecini öğretmen merkezli olmaktan kurtarmaktadır (Karababa, 2002: 88-89).

Yabancı Dil Özgeçmiş'i dört bölümden oluşmaktadır (Demirel, 2012):

a. Dil öğrenim öyküsü

Bu bölümde öğrenenin, yabancı dilini öğrendiği okullar ve kurslara ilişkin bilgileri kayıtlıdır.

b. Dil öğrenim sürecini değerlendirme

Bu bölümde bireyin kendisinin nasıl bir öğrenen olduğunu fark etmesine yardımcı olarak öğrenmeyi öğrenmesine olanak sağlanmaktadır.

c. Dil ve kültürlerarası deneyimler

Bu bölümde öğrenen, yabancı dilini nasıl öğrendiğine ilişkin kayıt tutar ve farklı kültürlerle ilgili deneyimlerini yansıtır.

d. Kişisel dil başarıları

Bu bölümde öğrenen, yabancı dilinde neleri ne düzeyde yapabildiğini belirleyerek yabancı dildeki yetkinliği açısından kendisini değerlendirir.

Dil Dosyası, yabancı dil öğrenimi sırasında öğrenenin yaptığı çalışmalardan örneklerin bulunduğu bölümdür. Öğrenilen dilde ortaya konan her türlü çalışma (yazılan öykü, şiir gibi çalışmalar ile alınan diploma ve sertifikalar) burada yer alır (Şahin, 2013: 497).

Dil gelişim dosyasının birinci işlevi bilgilendirmedir. Kişinin dil öz geçmişi hakkındaki bütün bilgileri bu dosyada yer almaktadır. Yabancı bir dili öğrenmek için ayrılan süre, öğrenimin yapıldığı kurum, öğrenilen dille ilgili alınan sertifikalar, diplomalar burada yer almaktadır. İkincisi, dil gelişim dosyasının eğitsel işlevidir. Birey, dil öğrenme konusundaki kararları kendisi verir ve özerktir. Yani öğrenme otonomisine sahiptir. Bu anlayışla, dil öğrenen kişi öğrenme sürecinde kendisini bağımsız hissetmekte ve kendi kendini değerlendirme şansına sahip olmaktadır. Bu eğitsel yararların yanı sıra dil dosyasının; öğrenmenin saydam olması, dil düzeylerinin belirlenmesi, öğrenilen bilgilerin aktarabilmesine olanak tanınması açısından da bireye önemli katkılar getirdiği düşünülmektedir (Demirel, 2012: 23-24).

Avrupa Dil Gelişim Dosyası incelendiğinde sözlü anlatım ve karşılıklı konuşma becerilerinin önemli bir yerinin olduğu görülmektedir. Dramanın, Avrupa Dil Gelişim Dosyası'na uyarlanabilir nitelikte olması nedeniyle buradaki karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım becerilerini geliştirmede kullanılacak iyi bir araç olduğu düşünülmektedir.

2.4. Yaratıcı Drama

2.4.1. Yaratıcı dramaya ilişkin tanımlar ve açıklamalar

“Yaratıcı drama, bir grupta ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak bir amacın, düşüncenin; doğaçlama, rol oynama (rol alma) vd. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır” (Adıgüzel, 2010: 56). Yaratıcı drama sürecinde insanlar, kendi yaşantılarından yola çıkarak bir zaman diliminde bir anı yaşarlar ve bu ana ilişkin gereksinimlere yönelik kararlar alırlar. Bu nedenle yaratıcı drama, duygusal, sosyal ve iletişimsel becerilerin güçlendirilmesinde kullanılabilir.

Yaratıcı drama genel anlamda kişinin içsel ve çevresel her türlü eylemini, insanla ilgili olan her şeyi kapsar (Way, 1967; Akt: Freeman, vd. 2003: 131). Fiziksel ve ruhsal, bireysel ve toplumsal, içinde bulunulan ve olası durumları ele alır. O'Neill (1991: 90), yaratıcı dramının bir eyleme türü veya yaşamın denemesi olduğunu belirtmektedir. Öğrenenlere dramatik deneyimleri yaşatmak, eylem gerçekleşmeden ya da günlük yaşantıya sunulmadan önce öğrenenleri hazırlamak amacıyla kullanılır (Freeman, vd. 2003: 132).

Yaratıcı drama, dil ve edebiyatla ilişkilidir. "Bir kavramın, bir ders konusunun, bir metnin daha iyi anlaşılır kılınması, bireyce ve grupça özümşenip içsel yaşantıya dönüşmesi, gözden geçirilerek, üzerinde düşünülerek dışa vurulması" amacıyla kullanılır (San, 1991). Bazı öğretmenlerse yaratıcı dramayı iletişim ve anlayışı geliştirmek amacıyla kullanırlar. Bu şekilde öğrenenler, "işbirliği içinde bir şeyler ortaya koyma sürecini" deneyimler (Morgan ve Saxton, 1989: IV).

"Yaratıcı drama, birden çok duyuyu çalıştırmaya yöneliktir. Konuşma, dinleme, düşünme, keşfetme ve içinde bulunulan ortamlara fiziksel olarak hâkim olma becerilerini birleştirmektedir" (Arts Council, 1992; Akt: Thompson ve Evans, 2008: 14). Bu nedenle dinlemeyi öğretmede, dil becerilerini ve sosyal etkileşimi geliştirmede etkili olması beklenmektedir.

Yaratıcı drama, pek çok tekniği içinde barındıran bir öğretim yöntemidir. Bu yöntemin eğitimde sağladığı yararlar şu şekilde sıralanmıştır (Cremin, McDonald, Goff ve Blakemore, 2009: 1):

- Hayal gücünü geliştirir.
- Kişinin yaşamına etki edecek yönde bilinç ve sorumluluk yaratır.

- Tartışma ortamı yaratır.
- Farklı seslerin duyulmasına olanak tanır.
- Yazma olanaklarını zenginleştirir.
- Farklı sanat alanları arasında bağlantılar kurar.
- Farklı bakış açıları yaratır.
- İşlenen metnin daha derinlikli biçimde anlaşılmasını sağlar.
- Öykünün anlatımıyla ilgili farklı biçimler sunar.

Maley, Duff ve Wessels'e göre yaratıcı drama, şu özellikleri bakımından öğretimde işlevsellik taşımaktadır (Cremin, McDonald, Goff ve Blakemore, 2009: 3):

- Dil öğrenmeyi, zevkli bir deneyim haline getirmesi
- Öğrenene ulaşılabilir gerçek hedefler belirlemesi
- Gerçek deneyimlerin, yaratıcı bir biçimde yavaşlatılarak yaşanması
- Dil öğrenme deneyimini öğrenenin kendi hayatıyla ilişkilendirmesi
- Öğretmen merkezli öğretime zıt olarak, öğrenene daha fazla sorumluluk yüklemesi

Yapılan araştırmalardan elde edilen ortak kanı, dile ait becerilerin çalışarak değil, yaparak geliştiğidir (Ulaş ve Topal, 2006). Sağlam'ın (2004: 10) şu açıklaması, yaşantılardan yola çıkılarak yapılan dil öğretiminde yaratıcı dramının araç olarak kullanılmasının gerekliliğini vurgulamaktadır:

“Yaratıcı dramanın araç olarak kullanıldığı yaklaşımda “bir öğretim aracı olarak drama-dramatik oyun” ders programında yer alan tarih, dil, matematik gibi değişik konuları öğretmek için kullanılır. Bu yaklaşım diğerinden öncelikle amaç konusunda ayrılır. Birçok benzer ya da aynı süreç ikisinde de kullanılabilir ancak yaratıcı dramayı bir öğretim aracı olarak ele alan öğretmen, bu süreçleri, çocukların diğer alanlarla ilgili kavram ve gerçeklere dayalı bilgiyi öğrenmeleri için kullanır ve çocukların gerçek yaşamda karşılaşılabilecekleri sosyal deneyimleri kurgulayarak oynamalarını sağlar. Bu süreçte çocuklar çalışılan konuya deneysel olarak katılırlar. Çocuklar, öğretilen konuya dair bir dramatik anın içinde varsayarlar kendilerini ve böylece o konuya daha yakından ve kişiselleştirerek bakabilirler. Bu süreç de onların konuyu daha derinlemesine incelemesini ve öğrenmesini sağlar.”

2.4.2. Yaratıcı dramanın dil öğretim sürecinde dil becerilerinin gelişimine etkisi

İletişimsel yaklaşımın dil öğretimini yaşantı üzerine temellendirmesinden dolayı yaratıcı dramanın yabancı dil öğrenenlere yarar sağlaması beklenmektedir. Rızaoğlu (2006: 121), yaratıcı drama ve dil öğretimi arasındaki en önemli ortaklığın, “her ikisinin de insanların duygu ve düşüncelerini ifade etme yolu” olduğunu vurgulamıştır. Dil öğretiminde canlandırmaların kullanılmasına geçmişte de rastlanmaktadır.

Bir metnin canlandırılmasına yönelik dramatisasyon çalışmalarına İngiltere’de 1905’te, öğrenenlerin konuşma becerilerini geliştirmek amacıyla, devlet tarafından yayımlanan kitaplarda ve eğitim programında yer verildiği bilinmektedir. Konuşma ve dramatisasyon etkinlikleri, zaman içinde konuşma yarışmalarına ve hatta turnuvalarına dönüşmüş; bu yarışmalar oldukça rağbet görmüştür (Schewe ve Shaw, 1993: 27).

Yaratıcı dramanın dil öğretiminde kullanılmasıyla birey, etkinliğin bir parçası olur ve konuyu içselleştirebilir. Çünkü yaratıcı drama, çok yönlü dilsel öğeleri içinde barındırmakta ve bunları bir tema üzerinden işlemeye olanak sağlamaktadır. Öğrenenler bilgilerini yaratıcı drama süreçlerinde uygulama olanağı bulabilirler. Etkinliklerde, öğrenenlerin pratik yaparak akıcı konuşmaya başlamaları sağlanabilir. Derste yaratıcı dramanın kullanılması, sadece akıcı konuşmaya değil; aynı zamanda rol içinde konuşurken çeşitli tonlama ve ifade biçimlerini ortaya koymaya olanak vermektedir. Böylece, öğrenenlerin tonlamayı, konuşma hızını ve sesletimi göz önünde bulundurarak daha iyi konuşma alışkanlığı edinmeleri beklenmektedir.

Davranış bilimciler amaç dilde (anadili kullanıcısı gibi) uzmanlaşmanın model olma, yaptırma ve pekiştirme süreçleriyle sağlanabileceğini savunmaktadır (O'Toole vd, 2009: 65). Bu nedenle eğitim süreçlerini "tekrar, taklit ve alışkanlık oluşturmaya" yönelik çalışmalara dayandırmaktadırlar (Güneş, 2013b: 47). Yaratıcı drama etkinlikleriyle, öğretilenlerin doğru kullanımı gösterilir. Etkinliklerde, öğrenenlerin eylemde bulunması amaçlanır. Çünkü eylemde bulunmak, öğrenenleri konuşmaya yönlendirir. Schewe ve Shaw (1993: 61), öğrenenlerin sırt sırta, yüz yüze durduklarında; çember oluşturduklarında, yere uzandıklarında oturduklarında ya da hareket ettiklerinde eylemeye ve konuşmaya eğilimli olduklarını savunmaktadır.

Yaratıcı drama ile dile duygusal ve anlamsal içerik eklenebilmektedir. Çalışmalar, öğrenenlerin günlük yaşantılarına ve sınıf dışı etkinliklerine yöneliktir. "Öğretmenlerin sınıfta kolaylıkla uygulamalarına yönelik değil, öğrenenlerin sınıf dışındaki hayatlarının gereksinimlerine yönelik hazırlanır" (Tokmakçioğlu, 1990: 16). Yaratıcı drama etkinlikleri, sınıftaki diğer etkinlikler gibi yalnızca gerçek ve sınıf ortamının gerektirdiği biçimde sınırlandırılmaz.

Öğrenenler bazen oluşturdukları dramatik dünyada çadır, havaalanı, sokak gibi mekânları canlandırırlar. Eylemleri dil kullanımından daha büyük bir önceliğe sahiptir. Bu nedenle dil, eylem sonucu oluşan üründür ve gerçektir; özgündür. Temsili gerçeklikte kavrayış artar. Bunlardan dolayı sıralar eğitim ortamlarından çıkarılmalı ya da dramanın bir parçası olarak kullanılmalıdır (Schewe ve Shaw, 1993: 61).

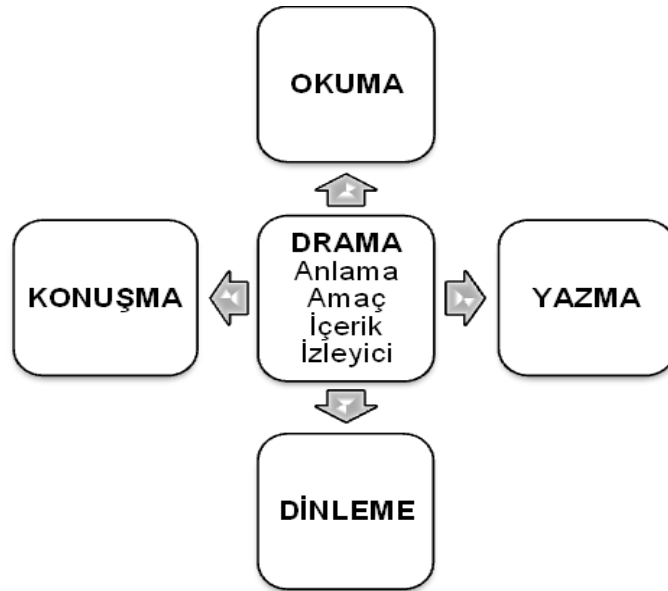
Yaratıcı drama etkinliklerinin, eylem odaklı olması nedeniyle, dışarıdaki yaşantının eğitim ortamlarına taşınmasına olanak tanıdığı söylenebilir. Günlük hayatta karşılaşılabilecek diyalogların sınıfta canlandırılmasının sözcük dağarcığını geliştirmeye olumlu yönde etki edebileceği düşünülmektedir.

Konuşma sözcüklere dayanır. Daha kapsamlı sözcük dağarcığına hâkim olmak, iletişimi daha zengin ve değerli kılar. Sözcük öğrenme hiçbir zaman sona ermeyen bir süreçtir. Nitelikli eserler okumak, sözcük öğrenmenin en iyi yoludur ve öğrenilen sözcükler diyalog canlandırma yoluyla pratiğe dökülür. Farklı karakterler farklı biçimlerde konuşur. Bir kişinin konuşma tarzı onu, davranışları ve eylemleri kadar farklı kılar. Öğrenenler, üstlendikleri rolün özelliklerini bildikleri takdirde (yaşını, cinsiyetini, eğitimini, mesleğini, güçlü ve zayıf yönlerini, sevdiği ve sevmediği şeyleri) kullanacakları sözcükleri de buna uygun biçimde belirleyebilirler (McCaslin, 2006: 226).

Canlandırmalarda beden dilinin de kullanılması, kalıcı öğrenmeyi ve dinleme, konuşma becerilerinin geliştirilmesini sağlayabilir. Fakat sınıfta yapılan yaratıcı drama uygulamalarında estetik kaygı, konuşmanın önüne geçebilir. Bu nedenle fiziksel ve duygusal etkinlikler kısıtlanabilir. “Öğrenenler, kaygının yaşandığı durumda oluşturulan ürünlerde gerçek yaşantılarını kullanmada zorluk yaşayabilirler” (Schewe ve Shaw, 1993: 60).

Yaratıcı drama; farklı beceri alanlarının geliştirilmesinde kullanılabilir. “Okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerini geliştirmek amacıyla uyarlanabilir” (Baldwin, 2008: 11).

Drama ve dilsel beceriler arasındaki ilişki şu şekilde belirtilmektedir:

2. Şekil. Yaratıcı Drama ve Dilsel Beceriler İlişkisi (Baldwin, 2008: 11)

Başlangıçta drama ile yazma ve okuma becerilerinin gelişimi ilişkisiz gibi görünse de aralarında bağlantı olduğu; yaratıcı dramanın, konuşma becerilerinin yanı sıra diğer becerilerin gelişimine de olumlu yönde etki ettiği düşünülmektedir. “Heathcote ve Wagner, konuşma becerisinin gelişmesinin diğer becerileri geliştirdiği konusunda hemfikirdirler” (Akt: Baldwin, 2008: 11).

McCaslin (2006), pek çok öğretmenin yaratıcı dramayı, öğrenenleri okuma ve sözcük dağarcığı oluşturmaya motive etmede etkili bulunduğunu dahası kullandığını belirtmiştir. Diğer yönden, yaratıcı drama sürecinde metin yorumlama daha kolay biçimde yapılabilmektedir. Öğrenenlerden bir gruba metnin bir bölümü verilerek canlandırmaları istenebilir. Bu şekilde diğer öğrenenlerin dikkati açık tutulur. Ayrıca canlandırma yapanlar da üstlendikleri rolün durumu üzerinden düşünerek yorum yapma olanağı bulurlar (Rızaoğlu, 2006: 123). Bunların dışında, öğrenenler doğaçlamalar üzerinden yazı çalışmaları yapabilirler. Bu çalışmaların, hedef dilde ve öğrenenlerin kendi yaşantılarından yola çıkarak yapılması nedeniyle ilgi çekici ve anlamlı olacağı düşünülmektedir.

Yaratıcı drama çalışmalarında iletişim kurabilmeleri için öğrenenlerin, eşlerini veya grup arkadaşlarını dikkatle dinlemeleri gerekmektedir. Böylelikle, konuşma ve dinleme becerileri eş zamanlı olarak geliştirilmektedir. Yaratıcı dramada yapılan canlandırmalar yoluyla eylemsel beceriler (karşılıklı konuşma ve sözlü anlatımın yanı sıra yazma ve okuma) geliştirilmektedir (Baldwin, 2008: 11).

Yaratıcı dramanın yabancı dil öğretiminde yöntem olarak kullanımında amaca ulaşmak için bazı teknikler kullanılmaktadır. Bu teknikler, yaratıcı drama süreçlerinin yapılandırılmasında en önemli bileşen olarak yer almaktadır.

2.4.3. Konuşma becerisini geliştirmede kullanılacak yaratıcı drama teknikleri

Bu bölümde yaratıcı dramanın konuşma temelli teknikleri seçilmiş ve açıklanmıştır.

2.4.3.1. Doğaçlama. “Önceden belirlenmemiş ya da çok az tasarlanmış, spontan, serbest bir biçimde gerçekleşen eylemdir” (Adıgüzel, 2010). Verilen bir durum ya da nesneden yola çıkılarak anında ve kendiliğinden canlandırma yapılır. “Kim?, Ne?, Nerede?, Kimle?” gibi sorular doğaçlamaya yön verir (Öztürk, 2007).

Doğaçlama, kendiliğindenliği geliştiren bir strateji olarak görülmelidir. Öğrenen, kendi içsel yaşantılarını fiziksel, kültürel ve duygusal ifadeler yoluyla dışa vurur. Bu yolla gerçekliği başkalarına aktarır. Doğaçlamada öğretmen role girmez, eylemin dışında kalır, eylemi yönetir. Bazen doğaçlamayı yönlendirmek amacıyla yan roller üstlenebilir (Morgan ve Saxton;1989: 120-121).

Öğrenilen dilin yaşamda farklı durumlara uygun ve bütünlük içinde kullanımını sağlamak için doğaçlama tekniğine yabancı dil öğretiminde yer verilebilir. Doğaçlamaların çıkış noktası bir durum, nesne, öykü ya da karakter olabilmektedir. Teknik tekli, ikili, üçlü gruplarla ya da tüm grupla uygulanabilmektedir.

2.4.3.2. Rol oynama. “Rol, bir kimsenin gerçekleştirmek durumunda olduğu herhangi bir eylemde yapması gereken görev, gerçek olmayan davranıştır. Rol oynamak ise bir oyunda rol almaktır” (Adıgüzel, 2010: 433). Öğrenenler rol oynarken üstlendikleri rollerin gerektirdiği biçimde davranışta bulunmalıdır. Rol oynama, genel olarak anlam oluşturmak amacıyla ve ifade etme yollarını keşfederken kullanılabilir.

Bu tekniğin kullanımında, öğrenenlerin üstlendikleri rolün gerektirdiği biçimde konuşmaları sağlanır. Rol oynama, genelde diyalog biçiminde uygulanacağından öğrenenlerin akıcı konuşmalarına ve sözcükleri doğru biçimde sesletmelerine olanak tanınır. Rol oynama tekniği tek başına kullanılabilceği gibi, diğcr tekniklerin içinde de yer alabilir. Bu teknik, YDT sınıflarında birçok farklı teknikle birlikte kullanılmıştır.

2.4.3.3. Rol kartları. Drama sürecinde canlandırmaya başlayacak kişi ya da kişilerin, canlandıracakları karakter ya da kimliklere ilişkin bilgilerinin yer aldığı metinler rol kartlarıyla verilir. İçinde çatışmanın olduğu olaya, başlama noktasına, zamana ve mekâna ilişkin bilgileri bulundurur (Adıgüzel, 2010: 475).

Yabancı dil sınıflarında rol kartları, öğrenenlerin okuma-anlama ve dinleme-konuşma becerilerini geliştirmek için kullanılabilir. Öğrenenlere, onların anlayabilecekleri düzeyde ve kullanmaları hedeflenen sözcükleri içeren rol kartları verilerek onlardan doğaçlama yapmaları istenebilir. Böylelikle öğrenenlerin hazırlıksız biçimde doğaçlamaya başlamalarına ve konuşmayı sürdürmelerine olanak verilir. Ayrıca bu teknikte verilen kartların içeriğine bağlı olarak öğrenenlerin duygu ve düşüncelerini açıklamalarına, karşılarındaki kişiyi ikna etmek için çabalamalarına olanak sağlanabilir.

Yabancı dil Türkçe (YDT) sınıfında bu teknik, öğrenenlerin kendilerine verilmiş karakter özelliğine uygun ve hazırlıksız olarak konuşma yapmaları, görüşlerini açıklamaları amacıyla uygulanabilir. Çalışma öncesinde hazırlanan rol kartlarında öğrenenlerin dil düzeyleri, sözcük dağarcıkları göz önünde bulundurulmalıdır.

2.4.3.4. Öykü anlatma (Anlatı tiyatrosu/teknîği). Öykü anlatma, oldukça eski bir sanattır. Yeniden önem kazanmasının nedeni iletişimdeki teknik ilerlemelerdir. Öykü anlatımı ayrıca eğitimde de kullanılır. Bir öykü aracılığıyla yeni bir düşünce ortaya koyulur ya da bir konu öğretilir. Doğrudan öğretim genelde hatiplik olarak yorumlansa da aynı noktalar okunan ya da anlatılan öykünün içinde vurgulanabilir. Öğrenenler, anlatıcının deneyimlerini paylaşırlar ve sorunu anlarlar. Öykü anlatımı yoluyla sınıfta uygulanan program hayata aktarılabilir. Öğrenenler aynı zamanda farklı yerler, zamanlar, sosyal gruplar hakkında bilgi edinebilirler (McCaslin, 2006: 242-243). Bu teknik ayrıca şöyle uygulanabilir:

Bir anlatıcı ya da tüm grup öyküyü anlatabilir. Çalışmada amaç öykü anlatımında işbirliğini sağlamak ve yaratma sürecinde tüm grubu etkin kılmaktır. Tekniğin uygulanmasında, öğrenenlere çember şeklinde oturmaları ve içlerinden birini belirlemeleri söylenir. Seçilen öğrenenden, bir yazın türünün adını söylemesi istenir. Bu kişinin solundaki öğrenen söylenen türe uygun bir tümce söyler. İkinci kişi ikinci tümceyi oluşturur. Ve öykü bu şekilde çember içinde yaratılır. Oluşturulan her tümcede, öğrenenlerden çemberin merkezine gelip bunu canlandırmaları söylenir. Öykü tamamlandıktan sonra, sondan başa yine anlatılır ve canlandırılır. İlk kişinin tümcesini söyleyip yerine oturmasıyla çalışma biter ya da başka bir tür belirlenerek yeni bir öyküye başlanır (Young, 2007: 6).

Dinleme ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik bu teknikle, öğrenenlerin konuyla ve söylenen diğer cümlelerle bağlantılı konuşmaları, betimlemeler ve açıklamalar yapmaları, tümceler arasında mantıksal bütünlük oluşturmaları beklenmektedir. Ayrıca öykü anlatma tekniğinde öğrenenler genel konuyu bilmelerine rağmen bir önceki tümceye uygun biçimde ve o anda konuşmalıdırlar. Konuşma hazırlığı yapacak vakitleri olmaz. Bu çalışmada hazırlıksız olarak konuşmalarının, öğrenenlerin konuşma pratiklerini arttırmada yararlı olduğu düşünülmektedir.

2.4.3.5. Özel mülkiyet. Bu teknik, birtakım ipuçları ve nesnelere üzerinden düşünce üretmeye dayalıdır.

Giyisi parçası, oyuncak, çanta, kitap, çeşitli belgeler nesnelere veya mektup, öykü vb. yazılar aracılığıyla karakter oluşturulmasına dayanan bir tekniktir. Bu nesnelere bir karakterin özellikleri belirlenebileceği gibi; özellikleri belli olan bir karakter, yaşadığı çatışma anı ve gerilim üzerinden irdelenebilmektedir (Adıgüzel, 2010: 484).

Yaratıcı drama çalışmalarında bir karaktere ve onun belli bir özelliğine ilişkin herhangi bir tekniğin uygulanmasında çeşitli nesnelere bir çantaya koyulup, öğrenenlerden çantanın sahibini tahmin etmeleri istenebilir. Young (2007: 56), bu tekniğe yönelik kazanımın “ipuçlarından ve sahip olduğu nesnelere yola çıkarak bir karakter hayal etmek ve yaratmak” olduğunu belirtmiştir.

Özel mülkiyette öğrenenlerden, nesnelere yola çıkarak birer karakter oluşturmaları ve onun hakkında fikir yürütmeleri beklenmektedir. Böylelikle, oluşturdukları karakterin günlük yaşamıyla ilgili (örneğin; aile, hobi, iş, yolculuk ve güncel olaylar gibi) konulardaki konuşmalara hazırlık yapmadan katılabilirler.

2.4.3.6. Yaşam çemberi. Karakter oluştururken kullanılan bir tekniktir. Bu teknikte öğrenenlere birer kâğıt verilir ve bunu çizgilerle beşe bölmeleri söylenir. Ortasına “İsim ve Yaş”; geri kalan 4 kısma “Ev”, “Aile”, “Oyun”, “Gün” başlıkları yazılır. Karakter bu başlıklar altında tanımlanır. “Ev” kısmına karakterin yaşadığı yer, “Aile”ye karakterin ailesi, “Oyun”a sosyal yaşantısı, “Gün”e karakterin çalıştığı yer ve günlük yaşantısı yazılır (MEB: 2006, Neelands’tan Akt. Adıgüzel, 2010: 493).

Derslerde yapılması planlanan diyaloglar, yaşam çemberiyle oluşturulan rollerde canlandırılabilir. Böylelikle öğrenenlerin rollerine uygun konuşması, önceden belirlenmiş konulara bir rol içinde açıklamalar getirmeleri, karşısındakini ikna etmeye yönelik ifadeler kullanmaları, savunma oluşturup bunları savunmaları sağlanabilir.

2.4.3.7. Röportaj. “Röportaj tekniği, olayların bir gazeteci görüşüyle yansıtılmasına dayalıdır” (Adıgüzel, 2010: 459). Bu teknikte bireylerin olası tepkileri, sorular yoluyla ele alınır ve işlenir. Röportaj tekniği uygulanırken, sürecin öncesinde bir öykü verilerek röportaj yaptırılabilir (Young, 2007: 124) ya da tekniğin uygulanma sürecinin ardından gazete haberi yazdırılabilir. Hatta öğrenenlere spiker rolü verilerek, onlardan yazdıklarını haber bülteninde sunmaları istenebilir.

Yabancı dil derslerinde bu tekniğin kullanılmasıyla öğrenenlerin sorunu saptamaya yönelik sorular sormalarına, başkalarının fikir ve görüşlerini yorumlayabilmelerine, kapsamlı bilgi alışverişinde bulunabilmelerine, görüşlerini neden-sonuç ilişkisi içinde savunabilmelerine olanak verileceği düşünülmektedir. Ayrıca devamında yapılan haber yazma ve sunma gibi çalışmalarla öğrenenlerin, soruların yanıtlarını bütünlük içinde sunmaları ve ilgili konuda ayrıntılı açıklamalar yapmaları sağlanabilir.

2.4.3.8. Rol içinde yazma. Kurgu içinde ana kahramanın ya da başka bir kahramanın rolüne giren katılımcıların, öznel yaşantılarını ve içsel dünyalarını yansıtabilecek bilgileri günlük, mektup gibi yazın türleriyle ortaya koyan tekniktir (Adıgüzel, 2010: 467).

Yabancı dil sınıflarında uygulanan bu teknikle, öğrenenlerin roller üzerinden görüşlerini ortaya koyan bir metin oluşturmaları; oluşturdukları karakterleri daha içselleştirmeleri, böylelikle konuşmalarını karaktere daha uygun duruma getirmeleri sağlanabilir. Ayrıca, karakterin kaleminden yazacakları için ona uygun sözcükleri ve söz kalıplarını kullanabilirler.

2.4.3.9. Dedikodu halkası. Katılımcıların rol içinde, yaratıcı drama sürecindeki ana karakterin sorun oluşturan bir davranışı ya da genel davranışları hakkında dedikodu yapmaları üzerine kurulmuş bir tekniktir (Adıgüzel, 2010). Süreçsel drama çalışmalarında kullanılan bu teknikte, dedikodunun grup içinde yayılabilmesi için olaylar çarpıtılabilir ya da abartılabilir.

Yabancı dil sınıflarında bu teknik, ilgili dilbilgisi konusunun işlevselleştirilmesinde kullanılabilir. Örneğin YDT sınıflarında öğrenenleri, duyulan geçmiş zaman kipinde konuşturmak amacıyla bu teknik kullanılabilir. Dedikodu halkası tekniğinin kullanımıyla, öğrenenler durumu farklı yönlerden irdeleyebilir; varsayımlarda bulunabilir ve görüşlerini nedenler göstererek savunabilirler. Ayrıca, öğrenenler görüşlerini ikna edici biçimde sunabilir ve örneklemeler yapabilirler.

2.4.3.10. Öğretmenin role girmesi. Öğretmenin, drama çalışmalarının başlangıcında ya da belli anında çeşitli yönergeleri vermek veya grubu yönlendirmek amacıyla, katılımcılarla birlikte sürecin içinde rol aldığı tekniktir (Adıgüzel, 2010: 437).

Yabancı dil sınıflarında bu teknik, öğrenenlerin rol içinde, anadili konuşucusuyla doğrudan iletişim kurmalarını, hazırlıksız biçimde ve dilin yaşantısal bağlamında konuşmalarını sağlar. Öğretmen bu teknikte oldukça etkindir. Dili, rolüne ve günlük hayata uygun biçimde kullanmalıdır. Öğrenenlere sorular sorarak konuşmalarını yönlendirebilir ya da doğaçlamalarda farklı durumlar yaratarak konuşma sürecini uzatabilir. Bu teknik, konuşma etkinliklerinin tıkandığı durumlarda ya da diğer tekniklerin içinde konuşmaları farklı düzlemlere taşımak amacıyla kullanılabilir.

2.4.3.11. Uzman görüşü. Bu teknikte, öğrenenler konularına hâkim uzman rolünü üstlenerek açıklamalar yaparlar. Ancak öğrenenlerin bir alanda uzman olma koşulu yoktur. Örneğin, altı yaşındaki bir çocuk arkeolog olabilir. Önemli olan, uzmanlığın profesyonelişçesine yapılmasıdır (Morgan ve Saxton;1989: 119).

Öğrenenleri üzerlerine aldıkları görevler bağlamında davranmaya ve konuşmaya yönlendiren bu teknik, yaratıcı drama çalışmalarında bir sürecin irdelenmesi ve soruna çözüm bulunması amacıyla kullanılmaktadır. Dil öğretim sınıflarında ise öğrenenlere mesleki alanla ilgili sözcüklerin öğretiminde kullanılabilir. Tartışma ortamı yaratılabilir. Öğrenenlerin sav oluşturup bunları savunmaları, düşüncelerini açıklamaları ve neden sonuç bağlantıları kurmaları için uygun konuşma ortamları sağlanabilir.

2.4.3.12. Toplantı düzenleme. Grup üyelerinin birlikte karar vermesi, öneriler sunması, bir bilgiyi paylaşması, bir soruna çözüm bulması, plan yapması amacıyla kullanılan tekniktir. Bu teknik genellikle öğretmen tarafından başlatılır. Tekniğin yürütülmesi öğretmen tarafından sürdürülebileceği gibi bir başkasına da devredilebilir (Adıgüzel, 2010: 468).

2.4.4. Konuşma becerisini geliştirmede kullanılacak, yaratıcı drama ile ilişkili kavram ve çalışmalar

2.4.4.1. Benzetim (Simülasyon). Benzetim tekniği yaşamsal becerilerin eğitiminde kullanılmaktadır. Beceriler, gerçek yaşama ait durumlarda geliştirilir. Simülasyon, rol oynama yoluyla yapıldığı için güvenlidir. Öğrenenlerin güvenli biçimde, rolde, gerçek durumu yaşamalarını sağlar. Öğretmenler, öğrenenler ister rolde ister hayali bir durumda bulunsunlar; öyküye katılmanın rol yapmaktan daha önemli olduğunun bilincinde olmalıdırlar (Morgan ve Saxton;1989: 117).

Bu teknikle, öğrenenlere dilin yaşamsal boyutu kapsamlı biçimde gösterilebilir. Sınıfa getirilen herhangi bir örnek olay burada canlandırılarak olay sırasında kullanılacak dil deneyimlenebilir. Tekniğin uygulanması sonucunda, öğrenenler örnek olay üzerine tartışılabilirler.

2.4.4.2. Dramatik oyun. Dramatik oyunda, öğrenenin kendi istediğinin dışında bir eylemde bulunmasına gerek kalmaz. Bu etkinlikler, öğrenenlerin “-miş gibi” yapmasını, durumu keşfederlerken kendiliğinden ortaya çıkardıkları eylemleri ve tepkileri içerir. Etkinlikler son derece açıktır, öğrenenler başka birinin sözcükleriyle konuşma kısıtlamasında kalmadan, kendi deneyimlerini kullanırlar (Morgan ve Saxton;1989: 118). YDT sınıflarında sözcük ve yapı öğretiminde dramatik oyunların kullanılacağı düşünülmektedir.

2.4.4.3. Yaratıcı yazma. Yaratıcı yazma çalışmaları, drama tekniklerinin içinde yer almamakla birlikte, drama süreçlerinde oldukça sık kullanılmaktadır.

Çalışmalar, drama teknikleriyle birlikte ya da tekniklerden bağımsız olarak uygulanabilmektedir. Yaratıcı yazma çalışmalarının temel amaçları, şu şekilde açıklanmıştır (İpşiroğlu, 2006: 37):

- Düş gücünü harekete geçirerek akıl ve duyguların alışveriş halinde olmasını sağlama
- Düşünceleri, yaşantıları, gözlemleri, kurgusal bütünlük içinde temellendirerek dile getirme
- Alımlama, gözlemeleme, düşünme, sorgulama, yorumlama, eleştirme yetilerini geliştirme
- Ön yargıları kırarak özgün olanı dile getirebilme

Ataman (2011: 25), öykü, şiir, roman ve oyun gibi yazınsal türlerin yaratıcı yazma ürünlerinin içinde yer aldığını belirtmektedir. Yaratıcı yazmanın genel özellikleri şu şekilde sınıflandırılabilir:

2. Çizelge: Yaratıcı Yazmanın Genel Özellikleri

<Http://Nefsc.Noaa.Gov/Publications/Tm/Tm185/Pdfs/Micron.Pdf>

YARATICI YAZMA	
İÇERİK	Yaratıcılığa dayalı, değişmeceli ya da sembolik
ALIMLAYICI	Herkese yönelik
AMAÇ	Katılımı sağlamak, eğlendirmek ve kışkırtmak
YAZIM TÜRÜ	Serbest, sanatsal ve metaforik
YAKLAŞIM	Öznel
SÖZCÜK DAĞARCIĞI	Çağrışımsal
YAZI DÜZENİ	Sanatsal, isteğe bağlı

Bu çizelgeden yola çıkarak yaratıcı yazma çalışmalarının; öğrenenleri yazmaya heveslendirecek, onların serbest çağrışımlarını ve yaratıcılıklarını harekete geçirecek, sanatsal yaratılara olanak sağlayan, herkese yönelik ve sembolik anlatıma sahip yazılar olduğu söylenebilir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, araştırma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada, “son test kontrol gruplu deneysel desen” kullanılmıştır. Bu desen, eğitim ve psikolojide çok kullanılan desenlerden biridir. Burada daha önceden belirlenen bir denek havuzundan yansız atama ile iki grup oluşturulur. Gruplardan biri deney, diğeri kontrol grubu olmak üzere seçkisiz bir şekilde belirlenir. Uygulama sürecinde etkisi test edilen deneysel işlem, deney grubuna uygulanırken kontrol grubuna uygulanmaz. Grupların deney sonrası ölçümleri karşılaştırılır (Büyüköztürk vd, 2009: 203 - 204).

Çalışmada, TÖMER tarafından seçkisiz biçimde oluşturulmuş, aynı dil düzeyindeki gruplardan biri kontrol, diğeri deney grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubunda kitap, kitaptaki etkinlikler ve drama teknikleri; kontrol grubunda ise ders kitabı ve kitabın etkinlikleri kullanılarak öğretim yapılmıştır. Çalışma üç aylık süreçte, toplam 20 ders saati sürmüştür. Yaratıcı drama teknikleri Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği sınıflarda denenmiş; tekniklerin, öğrenenlerin konuşma becerilerine etkisi sınanmıştır. Araştırmada kullanılan deneysel desen aşağıda gösterilmiştir.

3. Çizelge. Deneysel Desen

	Grup	İşlem	Sontest
R	D (Deney)	X	O ₁
R	K (Kontrol)		O ₂

3.2. Deneysel İşlemlerde Uygulanan Çalışmalar

TÖMER Ankara Yenışehir şubesi YDT B1 (Orta 3 ve Orta 4) ve B2 (Yüksek 1) sınıflarında yaratıcı drama teknikleri; yazma, sözlü anlatım ve karşılıklı konuşma becerisi eğitiminde kullanılmıştır. Araştırma öncesinde deney grubu olarak belirlenen öğrenenlerin ve çeşitli düzeylerdeki diğer grupların dilsel gelişimleri izlenmiş; uygulanması planlanan yaratıcı drama tekniklerinin pilot uygulamaları, öncelikle gözlem yapılan gruplarda denenmiştir.

Deney grubu için ADGD ve drama kazanımlarına yönelik ve aynı tekniklerin kullanıldığı (rol oynama, doğaçlama, rol içinde yazma, rol kartı, yaşam çemberi, özel mülkiyet, öğretmenin role girmesi, toplantı düzenleme, uzman görüşü, dedikodu halkası, öykü anlatma, röportaj) iki tür ders planı hazırlanmıştır. B1, B2 düzeylerine yönelik hazırlanmış planlardan ilki “Yabancı Olma” temasını işlemektedir. Diğeri ise TÖMER’de izlenen “Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 2 ve 3” kitaplarındaki konular ve üniteler doğrultusunda yaratıcı drama teknikleri kullanılarak hazırlanmıştır. Bu planlarda Hitit 2 kitabı 11. üniteden “Nice Yıllara”; 12. üniteden “Farklılıklara Rağmen” konuları kullanılmıştır. Hitit 3 kitabından ise 2. üniteye “Eyvah Yaşlanıyorum”; 3. üniteye “Neden Korkuyorsunuz?” metinlerine yer verilmiştir.

B1 düzeyindeki öğrenenleri doğaçlama sürecine ve yaratıcılık temelli çalışmalara hazırlamaya yönelik uygulamalar yapıldığından dolayı, bu düzeyde daha oyunsu ve rol oynamaya yönelik teknikler seçilmiştir. B1 düzeyi öğrenenlerinin çoğunun 5-6 aydır Türkçe öğrendikleri, basitçe verilen yönergeleri anlayıp gerçekleştirdikleri görülmüştür. Öğrenenler günlük dilde konuşulanları ana hatlarıyla anlayabilmekte ve kendi görüş ve düşüncelerini açıklayabilmektedirler.

B2 düzeyinde, öğrenenler düşüncelerini açıklayabilmekte; başkalarıyla bir konu üzerine tartışacak kadar konuşabilmektedirler. Öğrenenler bu düzeyde, Türkçeyi sadece sınıfta değil; kantin, sokak gibi sınıf dışı alanlarda da kullanmaya başlamışlardır. Bu durum göz önünde bulundurularak yapılan çalışmalarda öğrenenlerin karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım becerilerini geliştirmek amaçlanmıştır. Uygulamalar, gözlemlerden elde edilen saptamalar doğrultusunda yaratıcı drama teknikleri temel alınarak planlanmıştır. Konuşma ve yazma becerilerinin dildeki üretimsel eylemlere dayalı olması nedeniyle konuşma etkinlikleri yazı çalışmalarıyla desteklenmiştir.

Uygulamalar sırasında yönergeler, öğrenenlerin dil düzeyleri, sözcük dağarcıkları ve bildikleri dilbilgisi yapıları göz önünde bulundurularak; anlayabilecekleri biçimde aktarılmıştır. Yönergeler verilirken, öğrenenlerin kolay anladıkları kip ve yapılar kullanılmıştır. Derse katılımı ise dramının gönüllülük esası göz önünde bulundurulmuştur. Yapılan çalışmalarda oluşturulan yazılı ve sözlü ürünlerin örneklerine aşağıda yer verilmiştir. Bu örnekler öğrenenlerin yaptığı biçimde aktarılmış, üzerlerinde herhangi bir düzeltme yapılmamıştır. Yapılan çalışmalar ve uygulanan yaratıcı drama teknikleri şu şekildedir:

3.2.1. B1 (Orta 3) düzeyinde yapılan çalışmalar

Bu düzeyde, öğrenenlerde sesletim bozukluklarına sıkça rastlanmaktadır. Sözcük dağarcıkları henüz sınırlı olduğundan, duraksayarak ve düşünerek konuşabilmektedirler. Ayrıca dilbilgisi kurallarında da kimi zaman yanlışlıklar yaptıkları görülmektedir. Sesletim-davranış ilişkisini fark ettirmek için ısınma, sözcük dağarcığını geliştirmek içinse sözcük temelli yazı çalışması yapılmıştır.

3.2.1.1. Isınma çalışması. Öğrenenlere, söyledikleri söze ve söyleyiş biçimlerine farkındalık kazandırmayı amaçlayan çalışma 10 Ocak 2013'te O3 sınıfında yapılmış ve 15 dakika sürmüştür. Araştırmacı, öğrenenlere üçer kişilik gruplar oluşturmalarını ve birden üçe kadar sayarak birer numara almalarını söylemiştir. Birinci kişilerden içinde ünlem olan bir cümle kurmalarını ve bunu bir eylemle seslendirmelerini istemiştir. İkincilerden bu cümleyi bir derece abartarak, üçüncülerden ise en abartılı biçimde söylemelerini istemiştir. Gruplardan birinde dört öğrenci bulunması nedeniyle son cümlenin abartılış düzeyi bir derece daha fazla olmuştur. Çalışmada öğrenenlere verilen yönergeler şu şekildedir:

- *(Araştırmacı işaret eder.) Gösterdiğim kişi birden üçe kadar bir sayı söylesin.*
- *Üçer kişilik gruplar oluşturunuz.*
- *Birler, bir cümle bulsun ama cümlede heyecan olsun. Örneğin Ay! Elim yandı. Off! Çok sıkıldım...*
- *Birler, buldukları cümleyi sırayla sınıfın ortasına çıkıp söylesinler.*
- *İkiler, siz de sırayla çıkarak grup arkadaşınızın cümlesini bir derece abartıp söyleyiniz.*
- *Üçler, siz de sırayla çıkacaksınız. Grubunuzun cümlesini çok abartarak söyleyiniz.*

– *Şimdi bir cümle üç seviyede söylenecek. Grup arkadaşlarınızla birlikte çıkın ve arka arkaya söyleyiniz.*

Öğrenenler tarafından söylenen cümleler şunlardır:

- Tüh! Cüzdanımı unuttum.
- Eyvah! Ayakkabımın topuğu kırıldı.
- Oh! Yetiştim.

Yapılan çalışmanın, öğrenenlerin doğaçlamaya hazırlanmalarında etkili olduğu görülmüştür. Öğrenenler, bir sözcük ya da cümleyi dilbilgisi bağlamının yanı sıra sessel ve duyuşsal olarak irdelemişlerdir. Söyledikleri cümleyle bedensel ifadeler arasında örüntü kurdukları saptanmıştır.

3.2.1.2. Yazma Çalışması. Bu çalışmanın amacı, öğrenenlerin önlerine gelen paragrafları anlam bütünlüğü içinde tamamlayabilmelerini ve giriş, gelişme, sonuç paragraflarının özelliklerini fark etmelerini sağlamaktır.

Çalışma, 17 Ocak 2013'te O3 sınıfında yapılmış ve 50 dakika (1 ders saati) sürmüştür. Uygulama sırasında öğrenenlere birer kâğıt verilmiş ve kâğıtlara isimlerini yukarıdan aşağıya doğru yazmaları söylenmiştir. Her harfin yanına o harflerle başlayan birer sözcük yazmaları istenmiştir. Kâğıtlar birer sağa kaydırılmıştır. Öğrenenlere bu sözcüklerden yola çıkarak birer giriş paragrafı yazmaları söylenmiştir.

Paragraflar tamamlandıktan sonra kâğıtlar bir sağa aktarılmıştır. Öğrenenlere ellerine gelen yeni kâğıda, oradaki sözcüklerle gelişme paragrafı yazmaları söylenmiştir. Ardından bir kez daha kâğıtlar değiştirilmiş ve yine sayfanın başında yazılmış olan sözcüklerle sonuç paragrafı yazmaları söylenmiştir. Yazılar okunurken kâğıtlar yine değiştirilmiş ve bu kez öğrenenlere ellerine gelen yazılarda yapılmış yanlışlıkları bulup düzeltmeleri

söylenmiştir. Çalışmada öğrenenlere araştırmacı tarafından verilen yönergeler şu şekildedir:

- *(Öğrenenlere birer kâğıt verildikten sonra) Kâğıtların sol üst köşesine isminizi yazınız. İsminizin harfleri alt alta olsun.*
- *Harflerin yanlarına birer sözcük yazınız. Bu sözcük o harfle başlasın.*
- *Kâğıdınızı sağınızdaki kişiye veriniz. En sağdaki kişi baştakine versin.*
- *Elinize gelen sözcükleri okuyunuz. Birer paragraf yazacaksınız. İçinde bu sözcükler olacak. Bu paragraf belki bir hikâyenin başlangıcı olabilir.*
- *Kâğıtları sağınızdaki kişiye veriniz. Paragrafları okuyunuz. Şimdi yeni kâğıt, yeni sözcükler ve bir paragraf var. Bir paragraf daha yazınız. Bu kâğıdın sözcüklerini kullanınız. Ama paragraf öncekinin devamı olmalı.*
- *Kâğıtları sağınızdaki kişiye veriniz. Yeni kâğıttaki iki paragrafı okuyunuz. Şimdi sonuç paragrafı yazınız. Ama bu kâğıttaki sözcükleri kullanınız.*
- *Kâğıtları bir kez daha değiştiriniz. Şimdi elinize gelen yazıyı okuyun ve yanlışlıkları bulunuz.*

Bu çalışmada öğrenenler, birbiriyle ilişkisiz sözcükler arasında bağlantı kurarak yeni bir yapı ortaya koymuşlardır. Ayrıca yarım kalmış bir yazıyı verilen ipuçları doğrultusunda tamamlamışlardır. Bu yönüyle çalışmanın, okuduğunu anlama becerisini ve yaratıcılığı geliştirme yönünde etkili olduğu düşünülmektedir.

3.2.2. B1 (Orta 4) düzeyinde uygulanan yaratıcı drama teknikleri ve yapılan çalışmalar

Öğrenenler, bu düzeyde duygularını ve düşüncelerini dile getirebilecek yetiye sahiptirler. Hazırlık yapmadan konuşabilir; amaç dilde birbirleriyle iletişim kurabilirler. Yazılı ya da sözlü ifadeleri anlamsal bütünlüğü sağlayacak biçimde tamamlayabilirler. Bu düzeyde, öğrenenleri hazırlıksız konuşmaya yönlendirecek ve onların konuşma pratiklerini arttırmayı sağlayacak doğaçlama, rol oynama, rol kartları, rol durumları, öykü anlatma teknikleri uygulanmıştır.

3.2.2.1. Doğaçlama tekniğinin YDT sınıfında uygulanışı. Öğrenenlerin Türkçeyi yaşamda farklı durumlara uygun ve bütünlük içinde kullanmalarını sağlamak amacıyla doğaçlama tekniği uygulanmıştır. Bu çalışmada, öğrenenler dörder kişilik gruplara ayrılmıştır. A, B, C ve D harflerinden birini seçmişlerdir. Araştırmacı bu harflerden ikisini söylemiştir. Söylenen harfleri seçmiş olan öğrenenler, sınıfın ortasına çıkmışlardır. Araştırmacı, gruptan bu kişilerin kimler olduğunu; adlarını ve aralarındaki problemi saptamalarını istemiştir. İki kişi, söylenenler doğrultusunda doğaçlamaya başlamıştır. Üçüncü ve dördüncü kişiler ise aralarında geçen diyalogu yazmışlardır.

Tüm grupların doğaçlamaları aynı şekilde yapıldıktan sonra öğrenenlere, canlandırmanın öyküsünü, diyaloglarda kullanılan cümleleri, dolaylı yapıda aktararak yazmaları söylenmiştir. Öyküler grupça yazılıp sınıfa okunmuştur. Yazılanlar, gruplar arasında değiştirilmiştir. Her grup, kendilerine verilen metindeki hataları bulmuştur. Ardından saptanan hatalar okunmuş ve öğrenenlerin de katılımıyla düzeltilmiştir. 7 Şubat 2013 tarihinde O4 sınıfında yapılan ve bir ders saati (50 dakika) süren çalışmada öğrenenlere verilen yönergeler şu şekildedir:

– *A'dan D harfine kadar sayacaksınız. Birer harf söyleyeceksiniz. Gösterdiğim kişi, kendisine gelen harfi söylesin.*

– *A, B, C, D bir grup. Birinci gruptaki A ve B'ler sınıfın ortasına gelsinler.*

– *Gelenler kimler? Onlara başka bir isim bulacağız. Ne olsun?*

– *Aralarındaki ilişki ne?*

– *Aralarında problem var. Ne olabilir?*

– *Neredeler?*

– *Bu bilgilere göre diyalog yapacaksınız.*

Çalışmada belirlenen roller, yerler, olaylar ve problemler doğrultusunda canlandırılan diyaloglardan biri şöyledir:

Kişiler: Leyla ve Ahmet.

Aralarındaki ilişki: Komşuluk. Leyla ve Ahmet karşı komşulardır.

Aralarındaki problem: Ahmet eve sürekli birilerini getiriyor ve çok gürültü yapıyor. Leyla Ahmet'e karışıyor.

Yer: Apartman boşluğu

Olay: Bir sabah Leyla ve Ahmet apartman boşluğunda karşılaşırlar.

Leyla: Ahmet Bey, günaydın.

Ahmet: Günaydın Leyla Hanım. Nasılsınız?

Leyla: Kötüyüm. Dün gece çok gürültü yaptınız. Uyumadım. Her gece çok gürültü yapıyorsunuz. Ben çok rahatsız oluyorum.

Ahmet: Dün misafir geldi. Ama hep yapmıyorum.

Leyla: Hayır, hep yapıyorsun. Ev sahibini arayacağım. Seni evden çıkarsın, söyleyeceğim. Herkes rahatsız oluyor.

Ahmet: Siz de bana çok karışıyorsunuz. Ben de rahatsız oluyorum.

Leyla: Senden herkes rahatsız oluyor. Ev sahibini arıyorum. Bekle. Alo Ayşe Hanım, kiracınızla problem yaşıyoruz. Buraya gelir misiniz?

(Diğer gruplardan bir öğrenen ev sahibi Ayşe Hanım rolünde gelir.)

Ayşe Hanım: Günaydın. Problem ne?

Leyla: Ahmet Bey'e çok misafir geliyor. Evde parti yapıyor. Çok gürültü oluyor. Rahatsız oluyorum. Uyuyamıyorum.

Ayşe Hanım: Ahmet Bey yine şikâyet ediyorlar sizi. Ben artık bunu duymak istemiyorum. Yine rahatsız etmişsiniz. Artık lütfen evden çıkın.

Ahmet: Dün arkadaşlarım geldi biraz konuştuk ama gürültü yapmadık. Peki başka ev arayacağım. Ama kiraya zam yapacağım aslında.

Ayşe Hanım: Zam mı? Ne kadar?

Ahmet: 200 lira.

Ayşe Hanım: İyi para. Leyla Hanım, Ahmet Bey gürültü yapmamış, siz yanlış duymuşsunuz. O burada oturacak. Şimdi gitmem gerek, iyi günler.

Ahmet: İyi günler. (Ayşe Hanım ve Ahmet çıkarlar ve doğaçlama biter.)

Bu diyalogdan yola çıkarak grupça şu şekilde bir öykü yazılmıştır:

Ahmet sabah kapıyı açtı. Karşısında Leyla Hanımı gördü. Leyla Hanım, Ahmet'in karşısındaki dairede oturuyor. Ona "Nasılsınız?" dedi. Leyla kötü olduğunu söyledi. Ahmet'e dün çok gürültü yaptığını söyledi. Bu yüzden uyumamış. Hep çok rahatsız oluyormuş. Ahmet'in ev sahibini aradı. Oraya gelmesini söyledi. Ayşe Hanım geldi. Problemin ne olduğunu sordu. Leyla: "Ahmet Bey'e çok misafir geliyor. Evde parti yapıyor. Çok gürültü oluyor. Rahatsız oluyorum. Uyuyamıyorum." dedi. Ayşe Hanım, Ahmet'e evden çıkmasını söyledi. Ahmet: "Tamam, ama 200 lira zam yapacağım." dedi. Ayşe Hanım parayı beğendi. Gitmesi gerektiğini söyledi, gitti. Arkasından Ahmet de gitti.

Çalışma, öğrenenleri doğaçlamaya hazırlama amacı taşımaktadır. Doğaçlamalarda, öğrenenler başta gerginlik yaşasalar da role girmişlerdir. Ayrıca bir önceki ders verilmiş olan dolaylı anlatım yapısını, yazarken doğru bir biçimde kullanmışlar; yazılar üzerinde yapılan düzeltmelerde de bu yapıyı konuşurken kullanma olanağı bulmuşlardır.

3.2.2.2. Rol kartı tekniğinin YDT sınıfında uygulanışı. Öğrenenlerin kendilerine verilmiş karakter özelliğine uygun ve hazırlıksız olarak konuşma yapmaları, görüşlerini açıklamaları amacıyla rol kartı tekniği uygulanmıştır. Çalışma öncesinde öğrenenlerin dil düzeyleri, sözcük dağarcıkları göz önünde bulundurularak iki çeşit rol kartı araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Metinlere Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 2’de geçen ifade kalıpları eklenmiştir. Rol kartlarında öğrenenlerin canlandıracakları karakterlerin özellikleri, çatışmanın olduğu olay, başlama noktası, zaman ve yer belirtilmiştir. Bu karakterler arasındaki ilişki ve çatışma nedeni ortaya konmuş; çatışmanın güçlenmesini sağlamak amacıyla rol kartlarına diğer kartta yer almayan bir bilgi eklenmiştir.

Çalışma, 12 Şubat 2013’te O4 sınıfında yapılmış ve iki ders saati (50 dakika x 2) sürmüştür. Uygulamada öğrenenlere ikişerli gruplar oluşturmaları söylenmiştir. Oluşturulan grupların üyelerine farklı roller gelecek biçimde rol kartları verilmiştir. Öğrenenlere, kendilerine verilen kâğıtları okumaları için 10 dakika verilmiştir. Bu sürede eşlerine rol kartları hakkında bilgi vermemelerine yönelik uyarı yapılmıştır. Sürenin sonunda gruplar, eş zamanlı olarak doğaçlamaya başlamıştır. Araştırmacı doğaçlamaları bir yerde kesmiştir. Grupların doğaçlamaları, kaldıkları yerden başlatılıp izlenmiştir. Çalışmada verilen yönergeler şu şekildedir:

- *İkili gruplar oluşturunuz.*
- *Birer rol kartı vereceğim.*
- *Lütfen kartı sessizce okuyun ve eşinize göstermeyin.*
- *Kartta yazan şekilde doğaçlamaya başlayınız.*

Öğrenenlere verilen rol kartlarına, uygulama planlarının yer aldığı 1. EK, dördüncü çalışmada yer verilmiştir. Uygulamalarda öğrenenlerin bu problem durumunu çözmek ve karşı tarafı ikna etmek ya da onunla uzlaşmak amacıyla dilsel olanaklarını zorladıkları saptanmıştır. Bazı doğaçlamalarda öğrenenler doğaçlamayı kesip söyleyiş hakkında okutmandan bilgi almışlardır. Bu durum tekniğin, dili amaca ulaşmada araç haline getirdiğinin göstergesidir. Böylelikle öğrenenlerin yeni söyleyiş biçimlerine gereksinim duydukları ve ifade kalıplarını zorladıkları saptanmıştır.

3.2.2.3. Öykü anlatma (Anlatı tiyatrosu/teknici) tekniğinin YDT sınıfında uygulanışı. 21 şubat 2013 tarihinde O4 sınıfında yapılan ve iki ders saati (50 dakika x 2) süren bu çalışmada, öğrenenler çember oluşturacak biçimde oturmuşlardır. Araştırmacı, eline bir top almış ve bir öykünün giriş bölümünü anlatacağını söylemiştir. Öyküye yeni kişi eklediğinde nesneyi başkasına aktaracağını, nesneyi alan kişinin (anlatıcının) öyküyü araştırmacının yarattığı karakterin ağzından anlatmaya devam edeceğini söylemiştir. Anlatıcı öyküyü anlatmayı yeni bir karakter oluşturana kadar sürdürmüştür. Yeni karakterin ismini söylediğinde elindeki topu öğrenenlerden birine atmış ve o kişi yeni söylenen karakterin ağzından konuşmaya başlamıştır.

Çalışma, öğrenenler tarafından başlatılan farklı öykülerle sürdürülmüştür. Bu tekniğin uygulanmasında anlatımın birinci tekil kişi ağzından yapılmasına dikkat edilmiştir. Uygulamada öğrenenlere verilen yönergeler şu şekildedir:

- *(Öğrenenler ve araştırmacı çember oluşturacak biçimde oturmaktadırlar. Araştırmacının elinde bir top vardır.) Bir öykü anlatmaya başlayacağım. Öyküyü, bir karakterin rolünde anlatacağım. Bir yerde yeni bir karakter söyleyeceğim ve elimdeki topu içinizden birine atacağım.*
- *Topu alan kişi, öyküyü yeni karakterin rolünde sürdürecektir.*
- *Öyküyü biraz anlatacak. Daha sonra o da yeni bir karakter ekleyecek ve topu başkasına atacaktır.*
- *Herkes bir karakter oluşturacaktır. Bu karakterin rolünde öyküyü sürdürecektir.*

Araştırmacı tarafından (öğretilen dilsel yapılar ve sözcükler göz önünde bulundurularak) anlatılan öykünün giriş bölümüne, uygulama planlarının bulunduğu 1. EK, beşinci çalışmada yer verilmiştir. Bu uygulamada öğrenenlerin birbirlerini oldukça dikkatli bir şekilde dinledikleri ve öyküyü anlamsal bir bütünlük içinde sürdürdükleri gözlemlenmiştir. Çalışmanın bazı bölümlerinde öğrenenlerin sesletimlerinden kaynaklanan anlama güçlükleri yaşansa da yapılan tekrarlar ve açıklamalarla öykü sürdürülmüştür. Anlaşılmayan bölümlerde öğrenenlerin cümleyi tekrar söylemeleri istenmiş, gereksinim duyulması halinde okutman ve araştırmacı tarafından açıklamalar ve yönlendirmeler yapılmıştır.

3.2.3. B2 (Yüksek 1) düzeyinde uygulanan yaratıcı drama teknikleri ve yapılan çalışmalar

Öğrenenler, B2 düzeyinde anadili konuşucularıyla rahatça iletişim kurmaktadır. Neden-sonuç yapılarını kullanabilirler. Buna bağlı olarak amaç dilde tartışabilecek, görüşlerini savunabilecek, yorum yapabilecek yetiye sahiptirler. Bu özellikleri göz önünde bulundurularak öğrenenleri soru sormaya, herhangi bir metne bağlı kalmadan konuşmaya, amaç dilde üretmeye, yorum yapmaya ve irdelemeye yönlendirecek özel mülkiyet, yaşam çemberi, rol durumları, rol içinde yazma, rol oynama, öğretmenin role girmesi, uzman görüşü, toplantı düzenleme teknikleri uygulanmıştır.

3.2.3.1. Özel mülkiyet ve yaşam çemberi tekniklerinin YDT sınıfında uygulanışı. 6 Mart 2013 tarihinde Y1 sınıfında yapılan ve iki ders saati (50 dakika x 2) süren çalışmada yaşam çemberi ve özel mülkiyet teknikleri birlikte uygulanmıştır. Çalışmanın amacı, öğrenenlerin günlük yaşamla ilgili konulardaki konuşmalara hazırlık yapmadan katılmalarını ve bir konu hakkındaki görüş ve düşüncelerini açıklamalarını sağlamaktır.

Çalışmada araştırmacı içinde ıslak mendil, siyah bir eldiven, geçen yıla ait kullanılmamış bir ajanda, bir adresin yazılı olduğu kâğıt, sarı bir zarf içinde saman kâğıda yazılmış isim listesi, kurşun kalem, kalemtıraş, kitap ayracı ve eski bir tiyatro bileti bulunan bir el çantasını sınıfa getirmiş ve bunun huzurevinde bulunduğunu söylemiştir. Çantanın içindeki nesnelere masanın üzerine sıralamıştır. Nesnelere daha yakından incelemeleri için öğrenenlere vermiştir. Araştırmacı, öğrenenlerden yanında bu nesnelere taşıyan kişinin nasıl biri olabileceğini düşünmelerini istemiştir. Çanta sahibi hakkındaki görüşler dinlendikten sonra araştırmacı, öğrenenlere birer kâğıt dağıtmış ve bu kâğıtları çizgilerle beşe bölmelerini istemiştir. Kâğıtların ortasına

oluşturacakları karakterlerin ismini ve yaşını; diğer dört bölüme de “Yaşantı”, “Aile”, “Çevre”, “Gün” yazmalarını söylemiştir. “Aile” bölümünde karakterin aile yapısını, “Çevre”de sosyal ilişkilerini açıklamalarını söylemiştir. “Gün” bölümüne karakterin çalıştığı yer ve günlük yaşantısında yaptıkları; “Yaşantı” bölümüneyse karakterin yaşadığı yer ve kişilik özellikleri yazılmıştır. Tekniğin aslında “Yaşantı” bölümü yerine “Ev” yazılmaktadır. Ancak bu kavramın öğrenenlerin algılamasında zorluk yaratabileceği göz önünde bulundurularak başlık “Yaşantı” biçiminde değiştirilmiştir. Verilen başlıkların açıklanmasıyla oluşturulan karakterler sınıfa tanıtılmıştır. Çalışmada öğrenenlere verilen yönergeler şu şekildedir:

– *(Araştırmacı huzurevi görevlisi rolündedir.) Geçenlerde çalıştığım huzurevinin bahçesinde bu çantayı buldum. Herkese sordum. Sahibini bulamadım. Ben de çantayı açtım bakın içinden bunlar çıktı. (Çantayı açar, içindeki eşyaları tek tek çıkarır, öğrenenlere gösterir ve masanın üzerine koyar.)*

– *Sizce bu çantanın sahibi nasıl biri olabilir?*

– *Eğer isterseniz nesnelere yakından inceleyebilirsiniz. (Öğrenenler çantanın sahibi hakkında konuşturulur.)*

– *(Araştırmacı öğrenenlere birer kâğıt dağıtır ve tahtaya şablon çizer.) Size verdiğim kâğıtları beş bölüme ayırın lütfen. Bölümlere aile, çevre, gün, yaşantı, ad yazın. Çantanın sahibi olarak düşündüğünüz karakterin özelliklerini yazacaksınız.*

– *“Ad” bölümüne karakterin adını ve yaşını yazınız.*

– *“Ev” bölümünde karakter nerede yaşıyor? Açıklayınız.*

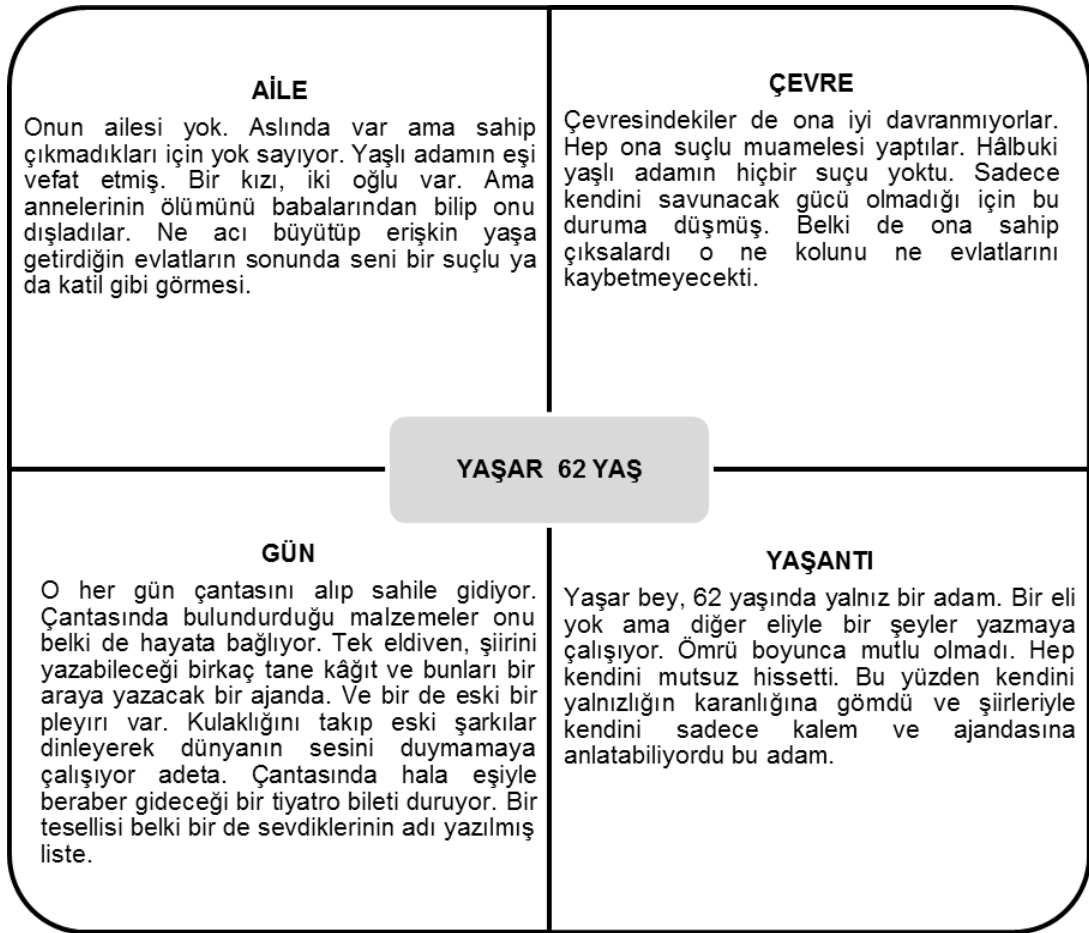
– *“Aile”de karakterin aile yapısı nasıl? Açıklayınız.*

– *“Çevre”de karakterin sosyal yaşantısı nasıl? Açıklayınız.*

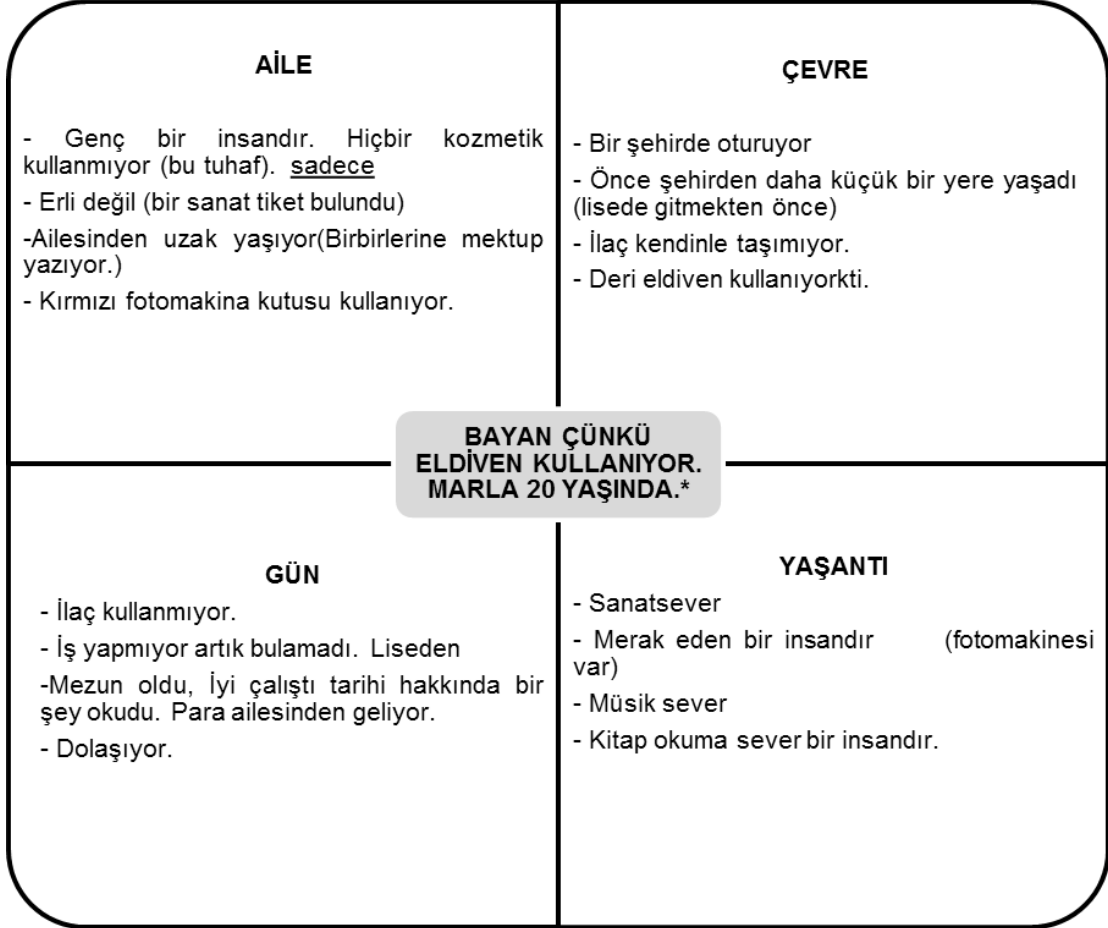
– “Gün” bölümünde karakter nerede çalışıyor ve günlük yaşantısında neler yapıyor? Açıklayınız.

Öğrenenlerin yaptıkları çalışmalara örnekler şu şekildedir:

1. Öğrenen

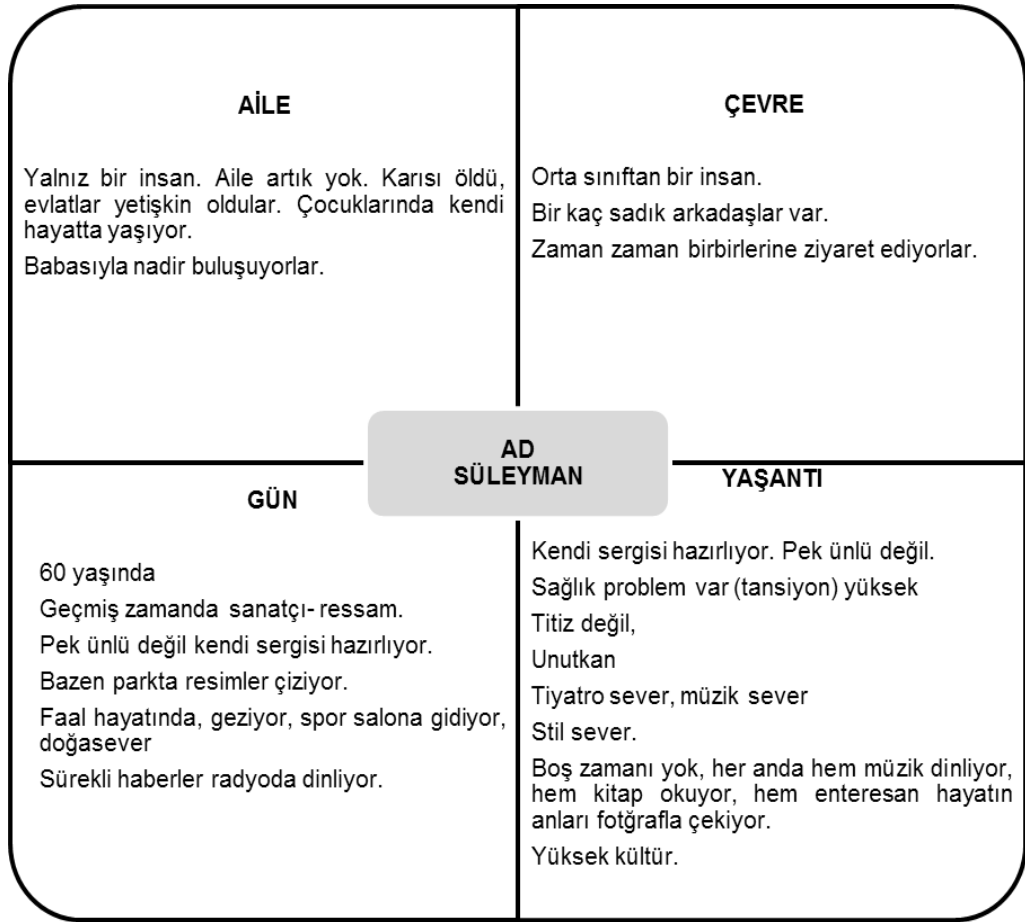

3. Şekil.Yaşam Çemberi Örneği - 1

2. Öğrenen

4. Şekil.Yaşam Çemberi Örneği - 2

3. Öğrenen

5. Şekil.Yaşam Çemberi Örneği – 3

Çalışmada oluşturulan karakterlerin yarısı genç, yarısı yaşlıdır. Öğrenenler, oluşturdukları karakterleri sınıfa tanıtırlarken yukarıda yazdıklarından yola çıkarak konuşmuşlardır. Tanıtımlarında neden-sonuç ilişkilerine, kanıt göstermeye geniş yer vermişlerdir. Nesnelerin onlarda uyandırdığı çağrışımlar üzerine konuşmuşlardır. Bu çalışmada öğrenenlerin sınıfta kullandıklarından farklı söyleyiş biçimlerini denedikleri gözlemlenmiştir.

Dil düzeyi sınıf ortalamasının üzerinde olan kimi öğrenenlerin daha edebi ve sanatlı bir anlatıma yöneldikleri gözlemlenmiştir.

3.2.3.2. Rol oynama tekniğinin YDT sınıfında uygulanışı. Rol oynama, farklı tekniklerle birlikte kullanılmıştır. Araştırmacı, öğrenenlere bir önceki çalışmada oluşturdukları karakterleri göz önünde bulundurarak, ders kitabında (Yeni Hitit 3, 27) yer alan rollerden birini seçmelerini söylemiştir. Ardından seçtikleri rolü, oluşturdukları karakterde ve kitapta verilen yönergeler doğrultusunda canlandırmaları istenmiştir. Çalışma öncesinde oluşturulan karakterler hatırlatılmıştır. Seçilen roller ve rolü seçme nedenleri açıklanmıştır. 7 Mart 2013 tarihinde Y1 sınıfında yapılan çalışmaya iki ders saati (50 dakika x 2) ayrılmıştır. Çalışmada, öğrenenlerin belirledikleri karakterlere ve rollere uygun olarak, kitaptaki yönergeler doğrultusunda konuşmaları amaçlanmıştır. Ders kitabından uyarlanan roller ve burada yer alan yönergeler şunlardır:

A: Yaşlı olmak sizi oldukça endişelendiriyor. Bu sıkıntınızı arkadaşınızla paylaşacaksınız. Konuşmanızda şu düşünceleri de öne sürünüz:

- *Yaşlılık hayatın sonuna yaklaşmak demek.*
- *Yaşlanmak insanı güçsüzleştiren bir süreç.*
- *Yaşlanınca sosyal hayat bitiyor, sağlık sorunları artıyor ve hayattan zevk alınamıyor.*
- *Yeni teknolojilerle yaşlılık mümkün olduğu kadar ertelenerek insan ömrü uzatılmalı.*

B: Arkadaşınız yaşlılık bunalımına girmiş ve sizinle bu konudaki görüşlerini paylaşıyor. Ona yaşlanmanın o kadar da kötü olmadığını anlatınız. Konuşmanızda şu düşünceleri de öne sürünüz:

- *Yaşlılığı hayatın doğal bir parçası olarak kabul etmek gerek.*
- *Yaşlılık insanı pek çok açıdan güçlendiren bir süreçtir.*
- *Yaşlanmak; inzivaya çekilmek ve hayattan kopmak anlamına gelmez.*
- *İnsan ömrünün uzaması doğal dengeyi bozar.*

Çalışma süresince öğrenenlere verilen yönergeler şu şekildedir:

- *(Araştırmacı biri yaşlı, biri genç karakter olacak şekilde ikili gruplar oluşturmuştur.) Yarattığınız karakterlerin rolüne girerek diyalog canlandırması yapacağız.*
- *Yaşlı karakterin rolüne girenler A'yı canlandıracak.*
- *Genç karakter rolüne girenler B'yi canlandıracak.*
- *A ve B rolleri için verilmiş cümleleri okuyun. Bu cümleleri diyaloglarınızda kullanın.*

Öğrenenler, bir önceki çalışmada oluşturulan karakterlerde yaşlı ve genç sayısının eşit olması nedeniyle, bu karakterlerin rollerini üstlenmişlerdir. Çalışmada A rolünü yaşlı karakterler, B rolünü genç karakterler üstlenmiştir. Doğaçlamalarda, kitapta verilen noktalar, rollerin özellikleri göz önünde bulundurularak tartışılmıştır. Çalışmada, bazı öğrenenlerin üstlendikleri rolde canlandırma yaparken zorluk yaşadıkları görülmüştür. Canlandırmaların bazıları duraksamadan gitse de bazıları araştırmacının yönlendirmeleriyle sürdürülmüştür.

3.2.3.3. Röportaj tekniğinin YDT sınıfında uygulanışı. Bu tekniğin YDT sınıfında uygulanma amacı öğrenenlerin, sorunu saptamaya yönelik sorular sormalarına, ilgili konuda ayrıntılı açıklamalar yapmalarına, varsayımlarda bulunmalarına ve bilgi aktarımına olanak tanımaktır. Çalışma, 12 Mart 2013 tarihinde Y1 sınıfında uygulanmıştır. İki ders saati (50 dakika x 2) süren bu çalışmada röportajın yanı sıra rol oynama ve doğaçlama teknikleri birlikte kullanılmıştır. Öğrenenlere bir kurumda araştırmacı oldukları ve derste işlenen temayla bağlantılı olarak, insanların korkuları üzerine araştırma yapmaları gerektiği söylenmiştir. Kişilerle korkuları üzerine birer röportaj yapmaları istenmiştir. Öğrenenlere, röportajlarda soracakları soruları belirlemeleri için 20 dakika verilmiştir. Sorular belirlendikten sonra uygulama, gruptaki herkesin hem soru soracağı hem de yanıtlayacağı şekilde yapılmıştır.

Araştırmacı tarafından öğrenenlere verilen yönergeler şu şekildedir:

- *Siz, bir kurumda araştırma yapıyorsunuz. Araştırmanızın konusu ise korkular.*
- *Korku hakkında soracağınız soruları hazırlayınız.*
- *Sorularınızı herkese sorunuz.*
- *Herkesle röportaj yapınız.*

Aşağıda, yapılan röportajlara örnekler verilmiştir:

1. Röportaj

– A: Merhaba, birkaç soru sorabilir miyim? Korku hakkında soracağım. Korktuğunuz bir şey var mı? Sizi neler korkutuyor? Korktuğunuz bir şey var mı? Sizi neler korkutuyor? Korkunun insanlar üzerinde etkisi var mı?

– B: Ben ateşten korkuyorum. Ateşi gördüğüm zaman ondan uzaklaşıyorum. Bence ondan kaçarak ateş korkumu yenebilirim. Korku insanlar üzerinde etki bırakıyor. Çünkü ben ateşten korkuyorum ama hiçbir zaman ateş beni yakmadı. Bilmiyorum belki bir psikoloji durumu.

– C: Ben yakınlarımı kaybetmekten, kaba insanlardan korkuyorum. Bana göre kaba insanlardan uzak durarak onlardan korkma duygusunu yenebilirim. Tabi benim düşüncem.

– D: Ben dışarı çıkınca güneşten korkuyorum. Dışarı çıktığım zaman sanki ölecek gibi oluyorum. Bir de hiç tanımadığım, ilk kez gördüğüm insanlardan korkuyorum.

2. Röportaj

– A: Fobiniz var mı?

– B: Küçükken uçak korkum vardı.

– A: Hala korkuyor musunuz?

– B: Eskiden uçak kazası haberlerini çok dinledim. “Asla binmeyeceğim.” Diye düşünüyordum. Sonra öğrendim, uçak kazasının oranı arabadan çok daha az. Türkiye’ye geldikten sonra uçağa binmenin ve camdan gökyüzüne bakmanın çok enteresan olduğunu öğrendim. Artık korkumu yendim.

3. Röportaj (Soruları)

- Neden korkuyorsunuz?
- Bir korkunuz var mı?
- Peki bu korkuyla nasıl başa çıkıyorsunuz?
- Ne zaman başladı?

4. Röportaj (Soruları)

- Fobiler konusunda ne diyebilirsiniz veya sizin bir fobiniz var mı?
- Uyumaktan korkma gibi ilginç fobilere nasıl bakıyorsunuz veya öyle fobisi olan insanlara ne tavsiye edebilirsiniz?
- Yılan korkusu ve kitaplardan korkusu gibi olan insanları duymuş muydunuz?
- Sevmek, âşık olmak fobisi olan tanıdığınız var mı ve siz bu konuda ne diyebilirsiniz?
- Sizce en önemsiz, gereksiz olan fobiler hangisi?

Öğrenenler, çalışma yapılırken birbirlerini tanımaya yönelik sorular sormuşlardır. Kişisel özelliklerden yola çıkarak sosyal ve toplumsal konulara yönelmişlerdir. Yeni söyleyiş biçimlerine gereksinim duymuşlar; uygulamayı kesip bu konuda okutmandan ve araştırmacıdan bilgi almışlardır. Öğrenenlerin, görüşlerini ifade etmede öğrendikleri kalıpları zorlayarak dili araç olarak kullandıkları görülmüştür.

3.2.3.4. Rol içinde yazma tekniğinin YDT sınıfında uygulanışı. Rol oynamayla birlikte uygulanan bu teknikte, öğrenenlere ders kitabında (Yeni Hitit 3, 32) yer alan gazete haberleri verilmiş, haberler hakkındaki yorumları sorulmuş ve öğrenenler tartışılmıştır. Yapılan tartışmalardan sonra öğrenenlere gazeteci oldukları söylenmiş ve kendilerine verilen bu haberlerin yol açtığı ya da bu haberlere yol açan başka haberler yazmaları istenmiştir. Yazılan haberler, grup içinde değiştirilmiştir. Öğrenenlere, kendilerine verilen metinlerin ana haber bülteninde sunulacağı söylenmiş ve metinleri sunuma uygun duruma getirmeleri için 15 dakika verilmiştir. Öğrenenlerin spiker rolünde haber sunumları tek tek dinlenmiştir. 13 Mart 2013 tarihinde Y1 sınıfında yapılan ve iki ders saati (50 dakikax2) süren uygulamada öğrenenlere verilen yönergeler şu şekildedir:

- *Siz bir gazetecisiniz. Okuduğunuz haberlerin öncesinde ya da sonrasında yaşanan bir olayın haberini yazınız.*
- *Şimdi bir haber spikeri olduğunuzu düşünün. Haberinizi televizyonda sununuz.*

Yazılan haberlere ve sunu metinlerine örnekler şunlardır:

1. Öğrenen

Türkiye’de fobi ile ya da korku ile yaşayanlar vardır. Biz de merak edip birkaç kişiye sorduk. Cevaplar çok farklıydı. Mesela bir kadın biz röportaj alırken bizden korkmaya başladı. Çok ilginç oldu. Çoğu kişinin korkusu aynıdır. Karanlık korkusu, kapalı yer (korkusu), örümcek korkusu... Ama en ilginç cevabı bir kız verdi. Diyor ki: “Benim aynadan korkum vardı. Küçükken çok çirkindim. Bu yüzden aynaya bakmamaya çalıştım. Ama birazdan yatağın önüne büyük bir ayna koydum ve yavaş yavaş alışmaya başladım.” Evet, herkesin bir korkusu var ama unutmayın eğer bir korkusu varsa başa çıkmalısınız.

2. Öğrenen

Bilim adamlarının araştırmalarına göre korku, insan ömrünü azaltıyor ve onların üzerinde büyük etki sağlıyor. Psikologlar ise tam tersi korku yenilecek biz duygu ve insan isterse bu korkularını tedaviyle yenebiliriz. Örneğın insanların bazıları böcekten korkuyor. Ama tüm korkuların açıklaması insanda saklı. Bunu ne tedavi ne de araştırmalar çözemez. Sadece insan kendisini “Korkmuyorum, ben yaparım.” diye motive ederse tüm korkularını çabuk ve güvenle yenebilir.

3. Öğrenen

Sevgili seyirciler,

Herkes en azından bir veya birçok şeyden korkabilir. Örneğın ben küçükken uçma korkum vardı. Küçükken uçak kazası çok duydum. “Asla binmeyeceğim.” diye düşünüyordum. Sonra öğrendim, uçak kazasının oranı arabadan çok daha az. Türkiye’ye geldikten sonra uçağın binmenin ve camdan gökyüzüne bakmanın çok enteresan olduğunu öğrendim. Artık bu korkuyu yendim. Bugün yolda yürüyenlere birkaç soru sordum. Mesela Marini çocukken karanlıktan korkuyor, belki hırsız gizlice girebileceğini düşünüyor, şu anda artık bu kadar korkmuyor ve kendisini engellemiyor. Başka karanlık fobisi örnekleri de çok var, örneğın Melis ve Eha, onlar şimdi bu korkuyu yendi. Annesi Eha’ya tuhaf ama gizemli bir bardak su içirmek istiyordu, Eha istemediğinden asla karanlıktan korkmuyor sonradan. Yıldız ise yüzmekten korkuyordu. Çocukluğundan beri derin su ve denizdeki acayip hayvanlardan nefret ediyor. Zaten şimdi sadece yüzme havuzunda yüzüyor. Ya da denizdeyken derin bölgelere gitmemeye çalışıyor.

Başka bir örnek, yükseklikten korkan Marini. Bugünlerde birdenbire korkmaya başladı. Lunaparka da az gidermiş. Ona göre dönme dolap saçma sapan bir şey. Belki yaşlandığında yükseklikten nefret etmeye başlayabilir.

4. Öğrenen

FOBİSİNİ YENMEYİ BAŞARDI

Kazakistan'dan gelen kişi Yıldız fobisini yenmeyi başardı. Çocukken örümcekten korkuyordu ama şimdi hiçbir şeyden korkmuyor. Ona göre psikolog yardımı ile her türlü fobiden geçilir. Sonra şeylerden başka bir fobi olabilir. Ama yaşadığı yere göre değişiyor ve başka bir ülkede farklı oluyor.

Bazen insanlar tek başlarına bilmediği yeni yerlere gitmekten korkuyorlar. Benim, söyleşi yaptığım kişiye şöyle oluyor: Tayvan'dan eğitim için Türkiye'ye geldi ve bilmediği yerlere gitmekten çok zevk alıyor. Tayvan'da tek başına gitmeyi seviyordu ama Türkiye'ye geldiğinden beri daha sık geziyor. Ama akşam gelir gelmez mutlaka eve dönecek.

Bu çalışmada, öğrenenler kendilerine verilen metinlerden yola çıkarak yeni bir metin oluşturmuşlardır. Bu metinleri yazarlarken örnek metinlerdeki yapıları incelemişler ve benzer şekillerde metinler yazmışlardır. Ayrıca oluşturdukları metinleri spiker rolünde sunarlarken sesletim ve diksiyona özen gösterdikleri görülmüştür.

3.2.3.5. Dedikodu halkası ve öğretmenin role girmesi tekniklerinin YDT sınıfında uygulanışı. Öğrenenleri dedikodu halkası tekniğine hazırlamak amacıyla “kulaktan kulağa” oyunu dikte çalışması biçiminde oynatılmıştır. 18 Mart 2013 tarihinde Y1 sınıfında yapılan ve bir ders saati (50 dakika) süren çalışmada iki grup oluşturulmuştur. Grupların başındaki kişilerin kulağına, kitaptaki ya da defterlerindeki cümlelerden birer tane seçilerek söylenmiştir. Cümleler, grubun başından sonuna kadar kulaktan kulağa aktarılmış; en sondaki kişi tarafından tahtaya yazılmıştır. Çalışma, grubun isteği doğrultusunda birkaç kez tekrar edilmiştir. Oyunda, seçilen cümlelerin

uzunluklarının ve sözcüklerinin zorluk düzeylerinin eşit olmasına özen gösterilmiştir. Bu çalışmada verilen yönergeler şu şekildedir:

- *İki gruba ayrılınız ve oturunuz.*
- *Grubun başındaki kişiye bir cümleyi iki defa söyleyeceğim.*
- *O yanındakinin kulağına iki defa söyleyecek, o kişi de yanındakine, yanındakine...*
- *En sondaki kişi duyduğu cümleyi tahtaya yazacak.*

Öğrenenlerin kendilerine verilen karakter özelliğine uygun konuşmalarının ve bir durumu farklı yönleriyle irdelemelerinin amaçlandığı çalışmada, öğretmenin role girmesi tekniği rol durumları, doğaçlama, rol oynama ve dedikodu halkasıyla birlikte uygulanmıştır. Çalışma öncesinde, bir mahallede yaşayan kişilerin özelliklerinin anlatıldığı kâğıtlar araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Kâğıtlarda, ders kitabındaki karakter özellikleri ve ifade kalıpları kullanılmıştır. Öğrenenlere, önceki çalışmada işlenen haberlere garip korkularından dolayı konu olmuş insanlarla aynı mahallede yaşadıkları söylenmiştir. Bu mahallede yaşayan karakterlerin rol durumlarını ve kişilik özelliklerini anlatan kâğıtlar verilmiştir. Öğrenenlere rol durumlarının anlatıldığı kâğıtları okumaları için on dakika tanınmıştır. Ardından araştırmacı, “korkusu olan kişi” rolüne girerek mahalleliyle diyaloga başlamıştır. Mahalleliye korkularını ve korkuları yüzünden yaşadığı olaylardan bazılarını anlattıktan sonra araştırmacı, rolden çıkmış ve bu kez “mahalle sakinlerinden biri” rolünde dedikoduya başlamıştır. Araştırmacı her rol için farklı bir nesne kullanmış ve böylelikle rollerini farklı nesnelere simgelemiştir. Mahalle sakini rolündeyken gözlük, korkusu olan kişi rolündeyken şapka kullanmıştır. Bu çalışmada verilen yönergeler şu şekildedir:

- *Siz korkuları olan insanlarla aynı mahallede yaşıyorsunuz.*
- *Kim olduğunuz bu kâğıtlarda yazıyor. Lütfen okuyun. Okumanız için 10 dakika var.*

– (Araştırmacı fobisi olan kişi rolündedir.) Ben böceklerden çok korkarım. Onlar her yerde yürürler. Her yerde uçarlar. Geçen gün parkta çocuğun birinin saçına bir böcek konmuş. O fark etmedi. Ben de o görmeden elimle vurup böceği öldürmek istedim. Tam vuracaktım. Çocuk gördü. Ağlayarak kaçtı.

– (Araştırmacı, çocuğun annesi rolündedir.) Çocuğumu az daha dövüyordu. Kafasına vuruyordu. Bu olayı gören kimse yok mu?

Çalışma için iki ders saati (50 dakika x 2) ayrılmıştır. Kullanılan rol durumlarına 1. EK, onuncu çalışmada yer verilmiştir. Öğrenenler, kendilerine verilen rollere ve karakter özelliklerine uygun biçimde dedikoduyu sürdürmüşlerdir. Ancak, çalışma sırasında öğrenenlerden bazılarının dedikodu yapmayı hoş karşılamamasından dolayı, bu tekniğin uygulanmasında gönüllü olmadıkları görülmüştür.

3.2.3.6. Uzman görüşü ve toplantı düzenleme tekniklerinin YDT sınıfında uygulanışı. Uzman görüşü tekniği yaratıcı drama çalışmalarında herhangi bir sorunu çözmek ya da ortaklaşa bir şey ortaya koymak amacıyla kullanılmaktadır. Ancak YDT sınıfında öğrenenlerin işlenen konu üzerinde kapsamlı açıklamalar yapmaları, sav oluşturmaları ve düşüncelerini tutarlı biçimde sıralayarak savı savunmaları, olayları ve durumları neden-sonuç ilişkisi içinde açıklamaları amacıyla kullanılmıştır. Uzman görüşü, toplantı düzenleme tekniğiyle birlikte uygulanmıştır. Tekniklerin uygulanmasında rol oynama, doğaçlama tekniklerine de yer verilmiştir.

21 Mart 2013 tarihinde Y1 sınıfında yapılan ve iki ders saati (50 dakika x 2) süren uygulamanın başında, öğrenenlere kendilerinde ya da çevrelerindeki insanlarda garip korkuların olup olmadığı sorulmuştur. Bu korkulardan dolayı yaşanan problemler üzerine konuşulmuştur. Yapılan konuşmalardan korkunun bireysel olmasının yanı sıra toplumsal boyutunun da olduğu; ülkeden ülkeye

ve toplumdan topluma değişiklik gösterdiği yönünde çıkarsama yapılmıştır. Öğrenenlere, korkuların gün geçtikçe arttığı ve günlük yaşamı aksattığı bir ülkede insanların nelerden korkabileceği ve bunların hangi sorunlara yol açabileceği sorulmuştur. Korkuların, günlük hayatı olumsuz yönde etkilemesini önlemek amacıyla çalışabilecek uzmanlık alanlarının, gruptakilerin görüşleri doğrultusunda; psikoloji, sosyoloji, medya ve eğitim olduğu belirlenmiştir. Öğrenenlerin, bu uzmanlık alanlarından birini seçmeleri ve diğer alan uzmanlarıyla birlikte korkulara karşı yapılabilecek çalışmalarını planlamaları istenmiştir. Bu çalışma için öğrenenlere yirmi dakika verilmiştir. Araştırmacı, saptanan sorunları çözebilmek için uzmanlar toplantısının yapılacağını ve kendisinin bu toplantının başkanı olacağını söylemiştir. Araştırmacının toplantı başkanı rolünde yönlendirdiği bu çalışmada, öğrenenlerin uzman bakış açısıyla sorunu yorumlamaları ve soruna çözüm yolları sunmaları sağlanmıştır. Bu çalışmada öğrenenlere şu yönergeler verilmiştir:

- *Kendinizde ya da çevrenizdeki insanlarda garip korkular var mı?*
- *Bu korkulardan dolayı nasıl problemler yaşanıyor?*
- *Korkular ülkelere göre değişiklik gösterir mi?*
- *Bir ülkede insanların korkuları niçin artar? Artarsa neler olur?*
- *Korkuların artmasını önlemek için hangi uzmanlık alanları çalışma yapar?*
- *Bir uzmanlık alanı seçiniz. Kendi alanınızdaki diğer uzmanlarla birlikte oturun ve korkuların artmasını önlemek için yapılacak çalışmalarını planlayınız.*
- *(Yirmi dakika sonra, araştırmacı rodedir.) Sayın uzmanlar, korkular konulu toplantıya başlıyoruz. Ben de toplantı başkanayım. Uzman grupları, yaptıkları planları sunabilirler. (Her grubun sunumundan sonra diğer öğrenenlere görüşleri sorulur ve sunular hakkında konuşulur.)*

Bu çalışmada, öğrenenler korkuların bireysel ve toplumsal boyutlarını tartışmışlardır. Öğrenenlerin, yaptıkları tartışmalarda kendi ülkelerindeki durumlardan örneklemeler yapıp düşüncelerini kanıtlamaya yönelik ifadeler kullandıkları gözlemlenmiştir. Teknik uygulanırken, kültürlerarası farklılıklar ve etkileşimler üzerine görüşlerin öğrenenler tarafından ortaya konduğu görülmüştür.

3.2.3.7. Yaratıcı yazma çalışmasının YDT sınıfında uygulanışı.

Konuşma becerisini geliştirmeye yönelik uygulamalar, B2 düzeyinde de yaratıcı yazma çalışmalarıyla desteklenmiştir. Tekniklerin uygulamasından sonra yapılan yazma çalışmasında, öğrenenlerin verilen eylemlere uygun eylemsileri belirlemeleri ve verilen tümceleri kullanarak bir öykü oluşturmaları amaçlanmıştır. 27 Mart 2013 tarihinde Y1 sınıfında uygulanan ve bir ders saati (50 dakika) süren çalışmada öğrenenlere, bilmeleri hedeflenen ve grubun okutmanı tarafından belirlenmiş şu eylemler verilmiştir:

- *Sanmak*
- *İnanmak*
- *Pişman olmak*
- *Düşünmek*
- *Bozulmak*
- *Söz vermek*
- *Gücenmek*
- *Kızmak*
- *Hayret etmek*

Bildikleri masal, öykü, film karakterlerinden birer isim söylemeleri istenmiş ve söyledikleri isimler tahtaya yazılmıştır. İsimlerle eylemler soru kalıbında eşleştirilmiştir.

- *Külkedisi ne yaptığına pişman olmuş?*
- *Leon neye bozulmuş?*

Sorulara şu şekilde yanıtlar verilmiştir:

- **Ali Baba** kapının açılmamasına kızdı.
- **Uyuyan Güzel** elmayı yediğine pişman oldu.
- **Pamuk Prenses** dışarı çıkmayacağına söz verdi.
- **Avatar** başka bir dünyaya gideceğine hayret etti.
- **James Bond** Tom' u öldürmemeyi düşündü.
- **Madam Bovari** eşinin kendisini aldatmadığını sandı.
- **Assol** kırmızı yelkenli geminin geleceğine inanıyor.
- **Jerry** köpeğin kendisini korumamasına bozuldu.
- **Hobbit** mirası başkasının almasına gücendi.

Ardından “*Bu kişiler nerede birlikte olabilirler? Kişilerin yolları nerede kesişir?*” diye sorulduğunda, öğrenenler “*rüyada*” ya da “*sinemada*” olacağını söylemişlerdir. Bunun üzerine öğrenenlere bir rüya yazmaları, yazarken oluşturdukları cümleleri kullanmaları söylenmiştir. Bu cümlelerden yola çıkarak yapılan çalışmalara örnekler şunlardır:

1. Öğrenen

Rüya

Çocuklara bütün gün masallar okuduktan sonra ilginç bir rüya gördüm. Farklı kahramanlar beraber aynı yerde toplanmıştı. Madam Bovary'nin ve James Bond'un iki tane kızı varmış: Uyuyan Güzel ve Pamuk Prenses. Onların evinde bir kedi yaşamış, adı Tom ama Madam Bovary kedileri hiç sevmemiş. Tom ondan intikam almak istemiş. James Bond'un gizli bir kız arkadaşı olduğunu Madam Bovary'e söylemiş. Madam Bovary çok sinirlenmiş, çünkü eşinin kendisini aldatmadığını sanıyormuş ve Tom için zehirli bir elma hazırlanmış. Ama bu elmayı Uyuyan Güzel yemiş ve elmayı yediğine pişman olmuş. James Bond bu durumu da öğrenmiş ve Tom'u öldürmeyi düşünmüş. Pamuk Prenses ablasını çok merak etmiş. Dışarı çıkmayacağına söz vermiş ve onu hiç kimsenin ziyaret etmesini yasaklamış. Ali Baba kapının açılmamasına kızmış ve eve dönmüş. O zaman da Assol James Bond'un kırmızı yelkenli gemisiyle geleceğine inanmış. James Bond dünyayı başka bir kez daha kuşatarak sevgilisine mektup yazmış ve Hobbit'e Assolle buluşmasını istemiş. Ama Hobbit mirası başkasının almasına bozulmuş ve mektubu yolda kaybetmiş. Avatar onu sonra bulmuş ve Assol'e götürmeye karar vermiş. Assol Avatar'ın başka bir dünyadan geldiğine hayret etmiş ama mektubu aldıktan sonra mutlu olmuş.

2. Öğrenen

James Bond zehirlenen bir elma hazırlayıp Uyuyan Güzel'e vermiş. Başka dünyadan mistik havayı nefes aldığı için elmayı yedikten sonra Uyuyan Güzel sadece başı dönmüş ve elmayı yediğine pişman olmuş. James Bond Uyuyan Güzel'i öldürmeyi düşünmüş ve Ali Baba'dan altın, mücevher, gümüş vb. almayı istemiş. Fakat Ali Baba'nın deposunda yalnız çöp olduğunu fark etmiş. James Bond, Ali Baba'ya üç gün vermiş ve zamanında parasını vermezse onu öldüreceğini söylemiş. Ali Baba ölüm korkusu yüzünden Hobbit'in mirasının hepsini çalmış. Hobbit, mirası başkasının almasına bozulmuş ve güvenlik köpeği elinden geleni yapmadığı için onu izgara yapıp yemiş. Jerry, onun en iyi arkadaşı, gelecekte köpeğin kendisini koruyamamasına gücenmiş.

Hobbit oldukça kızdığından dolayı James Bond'la birleşip Ali Baba'yı öldürmüştü. Sonunda Uyuyan Güzel ve onun kahramanı Avatar'la başka dünyada rengârenk hayatları devam etmiş. Hobbit, James Bond'u Assol'la tanıştırdıktan sonra onlar

evlenmeye karar vermiş. Hobbit kendisi de Pamuk Prensesle nişanlanmış, Madam Bovary ise çok üzülmemiş, çünkü kızının sevgilisi ve aşkı keşfetmiş. Herkes bu ormanda gülerek yaşamış.

3. Öğrenen

Rüyada...

Dersten sonra çok yorulduğumdan dolayı hemen uykuya dalmışım. Farklı ve garip bir rüya gördüm.

Erkek kardeşim bir Hobbit olmuş. 5 yıl önce ormanın bir köşesinde büyük miktarda mirası yerden bulmuş, bu nedenle o yıldan bu yana (o yıldan beri) her gün ormanda dolaşıp toprak kazarak değerli şeyleri aramış. Hobbit, Pamuk Prenses, Jerry adlı bir fare ve evin güvenliği gibi bir köpekle birlikte yaşamış.

Bu orman akşamleyin kapkaranlık ve tehlikeli olduğu için (Pamuk Prenses, Hobbit'e dışarıya çıkmayacağına söz vermiş.) Dev bir deniz ormana yakın Ali Baba, Madam Bovary ve kızı Assol ile deniz kenarındaki bir kabinde oturmuş. O kız biraz yaratıcı, prens sahip olduğu (kırmızı yelkenli geminin geleceğine inanması) nedeniyle her zaman ufluğu gözlermiş. Ali Baba ve Madam Bovary aynı yatakta uyuduğuna rağmen ayrı düşünceleri sağlamış. Ali Baba işi yapmayı Uyuyan Güzel'in evine gidermiş, çünkü birbirlerine âşık olmuşlar. Ne yazık ki Madam Bovary, eşinin kendisini aldatmadığını sanmış) ve mutlulukla yaşamış.

Bir gün Ali Baba "Uyuyan Güzel ve Avatar'la beraber başka dünyaya gittiğine hayret etmiş diye duymuş. Kışkırdığından hemen Uyuyan Güzel'e gidip kapıyı çalmış ama kimse cevap vermemiş. Ali Baba kapının açılmamasına kızmış. Eve dönerken iyi bir fikir aklına gelmiş. James Bond'a telefon edip Uyuyan Güzel'i öldürmesini istemiş. Başarırsa James Bond istediği gibi depodan her şeyi alabileceğini söylemiş.

Çalışmada, öğrenenler yukarıda verilen eylemleri hangi hayali kahramanların yapabileceği üzerine konuşmuşlardır. Bu eylemleri ve belirledikleri kahramanları kullanarak hedeflenen dilbilgisi yapısında cümleler kurmuşlardır. Daha sonra, kurdukları cümlelerle metinler oluşturmuşlardır. Uygulama sonunda, öğrenenlerin özgün ve yaratıcı çalışmalar ortaya koydukları gözlenmiştir.

3.3. Araştırma Grubu

Araştırmada deneysel desen kullanıldığından evren ve örneklem tayinine gidilmemiştir. Araştırmanın alışma grubunu, TÖMER Ankara Yenişehir şubesine devam eden ve yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler oluşturmuştur. Çalışma çeşitli ölkelerden gelmiş, 16 yaş üstü öğrenenlerin oluşturduğu karma gruplarla yapılmıştır. Uygulama, öğrenenler B1 (Orta 3) düzeyindeyken başlamış; B2 (Yüksek 1) düzeyini tamamlayana kadar sürmüştür. Deney ve kontrol grupları, aynı kurdaki öğrenenlerin TÖMER tarafından sınıflara ayrılmasıyla oluşturulmuştur. Araştırmacı herhangi bir müdahale ve eşleme yapmamıştır. Yaratıcı drama tekniklerinin uygulandığı 10 kişilik öğrenen grubu deney, TÖMER izleğinin uygulandığı 15 kişilik grup ise kontrol grubu olarak seçkisiz yolla atanmıştır.

3.4. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmada veriler, gözlem ve deney yoluyla toplanmıştır. TÖMER YDT derslerinde sınıf içi uygulamalarda kullanılan etkinlikler gözlemlenmiştir. Bu gözlemler doğrultusunda dil edinim süreçlerinin özellikleri saptanmış ve elde edilen veriler raporlanmıştır. Raporlar üzerine temellendirilmiş ve yaratıcı drama alanında çalışan akademisyenlerin görüşleri doğrultusunda biçimlendirilen, yaratıcı drama tekniklerini kullanmaya yönelik ders planları deney grubunda uygulanmıştır. Kontrol grubunda ilgili kurumca hazırlanmış ve o güne kadar uygulanan ders planları kullanılmıştır.

Deney, değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkisini test etmek amacıyla yapılır. “Deneysel araştırmalarda, bağımsız değişkenin araştırmacı tarafından manipöle edilmesi ve deneklerin en az iki koşulda bağımlı

değişkene ilişkin ölçümlerinin karşılaştırılması söz konusudur” (Büyüköztürk, vd. 2009: 195). Araştırmada tek faktörün etkisi ile ilgileniliyorsa deneysel desenlerden “tek faktörlü desen”, iki ya da daha fazla faktörün etkisiyle ilgileniliyorsa “çok faktörlü desen” kullanılır (Büyüköztürk, vd. 2009: 213).

Gözlem, araştırmada gereksinim duyulan verilerin insan, doğa ya da toplum gibi belli hedeflere odaklanılarak çıplak gözle ya da bir araçla izlenerek toplanması süreci olup; “önceden yapılandırılma derecesi” ve “katılımcı rolü” gibi iki farklı ölçüte göre sınıflandırılır Yapılandırılmış gözlemde gözlemcinin bilgi toplaması ve kaydetmesi için oluşturulmuş bir kodlama sistemi bulunmaktadır. Yapılandırılmamış gözlem ise genellikle not alma yoluyla bilgi toplama biçimidir. Gözlemcinin elde ettiği bilgileri sentezlemesi, soyutlaması ve düzenlemesi gerekir (Büyüköztürk, vd. 2009:143-145).

Araştırmacı, gözlemlediği grubun bir üyesi olduğu ve kimliğini gizlediği durumda “tam katılımcı” rolünü üstlenir; “katılımcı olarak gözlemci” rolünü üstlendiğindeyse araştırmacının kimliği gruba açıklanır. Katılımcı olunmayan gözlemlerde gözlemci dışarıdan, hiçbir etki etmeden sadece gözlem yapar (Büyüköztürk, vd. 2009: 145-149).

Bu araştırmada, katılımcı olarak gözlemci rolü üstlenilmiştir. Öğrenenlerin, uygulama öncesinde içinde buldukları eğitim ortamları, hazır bulunuşluk düzeyleri, dil edinim süreçleri; uygulama sırasında ise amaçlanan dilsel kazanımlara ulaşip ulaşmadıkları gözlemlenmiştir. Gruplar, bir önceki kur bitirme sınav sonuçlarına göre eş düzeyde dil edinimine sahip öğrenenler tarafından oluşturulmuştur. Kurun bitiminde her iki gruba dil becerilerini ölçmeye yönelik kur bitirme sınavı uygulanmıştır.

Çalışmalar değerlendirilirken, uygulanan yaratıcı drama tekniklerinin deney grubundaki öğrenenlerin dil gelişimine olan etkisine, yine aynı gruptaki

öğrenenlerin uygulanan tekniklere ilişkin değerlendirmelerine ve ayrıca kur sonu sınavları karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım puanlarına bakılmıştır. Değerlendirmede kullanılan araçlar şunlardır:

3.4.1. TÖMER kur sonu sınavları

Bu sınavlar okuma, yazma, dinleme, karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım becerilerini ölçmeye yönelik, aşamalı olarak yapılmaktadır. Araştırmada öğrenenlerin karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım puanları kullanılmıştır. Karşılıklı konuşma becerisinin ölçümünde öğrenenler ikili gruplar olarak sınava alınmaktadır. Öğrenenlere bir çatışma durumu, iki rol ve bu çatışma durumunda savunmaları beklenen görüş ve onları yönlendirebilecek cümleler verilmektedir. Bu yönüyle sınav materyalleri rol kartlarına benzemektedir. Sözlü anlatım becerisini ölçmek içinse öğrenenlere bir konu ve bu konuya ilişkin sorular verilmektedir. Öğrenenlerden bu sorular doğrultusunda konuyla ilgili açıklamalar yapmaları beklenmektedir. Her iki sınavda da okutman, ilgili kurun kazanımları doğrultusunda hazırlanmış gözlem formunu doldurmuş ve değerlendirme bu forma göre yapılmıştır.

3.4.2. Deney grubu değerlendirme formu

Kur sonu sınavının sonrasında yaratıcı drama tekniklerinin uygulandığı çalışma grubuna, uygulamaya ilişkin dönüt almak amacıyla, “Deney Grubu Değerlendirme Formu” (3.3. EK.) verilmiştir. Bu form kapalı uçlu göstergelerden oluşmaktadır. Formda “Aşağıdaki teknikler konuşma becerisini geliştirmemde etkili olmuştur.” ifadesine ilişkin “katılıyorum/ kısmen katılıyorum/ katılmıyorum” seçeneklerinden birini işaretlemişlerdir. İşaretleme, her çalışmada kullanılan teknikler için teker teker yapılmıştır. Değerlendirme

formunda üçlü likert tipi ölçek kullanılmış; maddeler “Katılıyorum=3”, “Kısmen Katılıyorum=2” ve “Katılmıyorum=1” şeklinde puanlanmıştır. Öğrenenler, uygulanan yaratıcı drama tekniklerinin konuşma becerilerini geliştirmedeki etkililik düzeyini formda yer alan kapalı uçlu göstergeler doğrultusunda değerlendirmişler ve tekniklere ilişkin görüşlerini bildirmişlerdir.

3.4.3. Dil gelişimi gözlem formu-1 /2

Sürecin sonunda deney grubundaki öğrenenleri değerlendirmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Dil Gelişimi Gözlem Formu-1” (3.1. EK.), kontrol grubundaki öğrenenleri değerlendirmek amacıyla “Dil Gelişimi Gözlem Formu-2” (3.2. EK.) uygulanmıştır. Gözlem formları, her iki grupta ortak olan konuşma kazanımları temel alınarak oluşturulmuştur. Deney grubuna uygulanan gözlem formunda ADGD’de yer alan B2 düzeyi karşılıklı konuşma, sözlü anlatım kazanımlarına ve yaratıcı drama tekniklerine ilişkin kazanımlara yer verilmiştir. Kontrol grubuna uygulanan gözlem formundaysa yalnızca ADGD’de yer alan B2 düzeyi karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım kazanımlarına yer verilmiştir. Dil gelişimi gözlem formları, kapalı uçlu gösterge ifadelerinden oluşmaktadır. Formlarda her bir göstergeye ait, “gözlendi/ kısmen gözlendi/ gözlenmedi” olmak üzere, üçlü seçenek bulunmaktadır. Üçlü likert tipi ölçeğin kullanıldığı formlarda “Gözlendi: 3, Kısmen Gözlendi: 2, Gözlenmedi: 1” şeklinde puanlama yapılmıştır.

Gözlem formlarının geliştirilmesi aşamasında konu alan uzmanları olan Türkçe (5), Almanca (1) ve İngilizce (1) okutmanları ile Türkçe eğitimi alanında çalışan akademisyenler (1) ve ölçme değerlendirme uzmanından (1) görüş alınmıştır. Uzmanlar tarafından kapsam, anlatım, madde yazım teknikleri açısından incelenen bu formların; dilsel kazanımları oldukça kapsamlı bir şekilde ve ADGD’ye uygun olarak ele aldığı yönünde görüş bildirilmiştir. Formlara yönelik genel görüşlerden biri de çözümleyici ve

öğrenenleri ayrıntılı olarak değerlendirmek için uygun bir yol gösterici olduğu yönündedir.

“Dil Gelişimi Gözlem Formu-1”in uygulaması araştırmacı, “Dil Gelişimi Gözlem Formu-2”nin uygulaması da grubun okutmanı tarafından yapılmıştır. Araştırmacı ve okutman her bir gelişim özelliğine göre öğrenenleri gözlemleyerek formlar üzerindeki üç seçenektan birini işaretlemiştir. Okutmanın ve araştırmacının gözlem formlarına yaptıkları değerlendirmeler arasındaki uyuşmayı saptamak ve güvenirlüğün kabul edilir olup olmadığını belirlemek amacıyla Cohen’in Kappa katsayısı kullanılmış ve puanlayıcılar arasındaki uyuşma katsayısı bulunmuştur.

Cohen’in Kappa istatistiği (Cohen,1960), iki puanlayıcı arasındaki uyumun hesaplanmasını sağlar. Puanlayıcılar arası şansa bağlı olarak ortaya çıkabilecek olası uyumun düzeltilmesini içeren güvenirlilik katsayısının hesaplanmasına bağlı bir yöntemdir. Kappa istatistiği, şans başarısı üzerindeki uyumun kestirilmesini sağlar. Puanlayıcılar arasındaki uyum, şansla ortaya çıkabilecek uyum düzeyinde ise Kappa sıfıra eşit çıkar. İki puanlayıcının yapmış olduğu puanlamaların güvenirlikleri aşağıda yer alan Cohen Kappa formülü ile test edilmiştir.

$$k = \frac{\text{Pr(a)} - \text{Pr(e)}}{1 - \text{Pr(e)}}$$

Formülde yer alan Pr(a), iki puanlayıcının (araştırmacı ve okutman) uyuşma oranını; Pr(e) uyuşmanın şans eseri ortaya çıkma olasılığını, (k) ise Cohen Kappa katsayısını ifade etmektedir. Araştırmada Kappa katsayısı, SPSS istatistiksel çözümleme programı kullanılarak hesaplanmıştır.

Konuşma becerisinin gelişiminin ölçülmesinde okutmanın ve araştırmacının, gözlem formlarında yer alan ADGD karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım kazanımlarına verdikleri puanlar arasındaki tutarlılık derecesi Kappa katsayısı ile incelenmiştir. Bu değer $k=0,78$ ($p=0.00<0.01$) olarak bulunmuştur.

Kappa katsayısı 0,40 ile 0,59 arasında ise makul bir uyuma, 0,60-0,79 arasında ise önemli bir uyuma ve 0,80'den büyükse mükemmel bir uyuma olduğunu gösterir (Landis & Koch, 1977). Pek çok istatistikçi, önemli düzeyde bir uyumun olması için Kappa istatistiğinin 0,60'dan düşük olmaması ve 0,70'den büyük olması gerektiğini belirtir. Buradan hareketle araştırmadan elde edilen sonuç, puanlayıcılar arasında önemli düzeyde bir uyum olduğunu göstermektedir. Bu sonucun, gözlemlerden elde edilen ölçme sonuçlarının güvenilirliğine ilişkin kanıt sağladığı ifade edilebilir.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırmacı, kurumdan gerekli izin aldıktan sonra, okutmanların ve öğrenenlerin de onayıyla, ders süreçlerinde gözlem yapmaya başlamıştır. Gözlemler, hafta içi her gün sabah dört, öğleden sonra dört olmak üzere toplam sekiz saat sürmüştür. Bir ay süren dönemlerin başlangıcında araştırmacı ve kurum yetkilisi tarafından belirlenen gruplar, o dönemin sonuna kadar izlenmiştir. Dört aylık süreçte temel, orta ve yüksek düzeylerden olmak üzere toplam sekiz kur gözlenmiştir. Düzeyler değiştikçe gruplar da değişmiş; ancak uygulama için seçilen grup sabit kalmıştır. Bu grup Orta 2'den Yüksek 2'ye kadar her düzeyde gözlenmiştir.

Gözlemlerde düzey öğrenenlerinin dil gelişimleri, sözcük dağarcıkları, dil öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler, dil öğretim ortamları, araç-gereçler

yukarıda açıklaması yapılmış olan yabancı dil öğretim yaklaşımları, yöntemleri ve teknikleri doğrultusunda incelenmiş ve raporlanmıştır.

Yapılan gözlemlerde YDT sınıflarında dilbilgisi öğretiminin önemli bir yer tuttuğu görülmüştür. Dilbilgisi öğretiminde düzvarım yöntemi kullanılmaktadır. Öğretimde öğrenenlerin bireysel hızları ve özellikleri göz önünde bulundurulmakta, öğretim parçadan bütüne doğru yapılmaktadır. Yaşayan dilin öğretimi ve işlevsellik önem taşımaktadır. Bu nedenle günlük hayatta kullanılan nesnelere, karşılaşılabilecek durumlara alıştırmalarda ve öğretim süreçlerinde yer verilmektedir. Dilsel beceriler konuşma, yazma, okuma ve dinleme olarak sınıflandırılmıştır. Becerileri geliştirmeye yönelik çalışmalar bütünleşik biçimde yapılmaktadır. YDT sınıflarında tutulan gözlem raporlarına ilişkin saptamalara 4.EK'te yer verilmiştir.

Uygulamalar, yapılan gözlemler ve tutulan raporlar doğrultusunda araştırmacı ve grubun okutmanı tarafından birlikte planlanıp yürütülmüştür. Deney grubu için iki çeşit plan hazırlanmıştır. Her iki planda da aynı kazanımlar hedeflenmiş ve aynı yaratıcı drama teknikleri kullanılmıştır. Araştırma öncesinde seçenekler deney grubuna sunulmuştur. Grubun genelinin yönelimleri doğrultusunda "Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe 2 ve 3" kitapları üzerinden yapılandırılmış ders planları, düzeye uygun genel izlekle eş zamanlı olarak uygulanmıştır. Kontrol grubunda ise dönem başında görevlendirilmiş okutman, ilgili kurumun düzey içeriğine uygun izleğine devam etmiştir.

Deney grubunu değerlendirmek için Dil Gelişimi Gözlem Formu-1, Yüksek 1 düzeyindeki çalışmalar sırasında okutman ve araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Formları, çalışmayı eğer araştırmacı yapıyorsa okutman; okutman yapıyorsa araştırmacı uygulamıştır. Kontrol grubunu değerlendirmek içinse Dil Gelişimi Gözlem Formu-2, grubun okutmanı tarafından Yüksek 1 kurunun sonunda uygulanmıştır. Her iki grubun öğrenenleri, orta düzeyin

bitiminde ve yüksek düzeyde, TÖMER tarafından yapılan kur sonu sınavlarına girmişlerdir. Bu sınavların karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım puanları kurumdan alınmış ve grupların konuşma becerisi gelişimi bu araçlar doğrultusunda değerlendirilmiştir.

3.6. Verilerin Çözülmesi

Araştırmada, deney ve kontrol grubundaki öğrenenlerin TÖMER kur sonu sınavından aldıkları karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemede, puanlar sıralama düzeyinde olduğu, normal dağılım göstermediği ve varyanslar homojen olmadığı için, non-parametrik testlerden olan “Mann Whitney U” testi kullanılmıştır.

Deney ve kontrol grubundaki öğrenenlerin araştırmacı tarafından hazırlanan Dil Gelişimi Gözlem Formlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı fark olup olmadığı yönündeki çözümlenme, puanlar normal dağılım göstermediği ve varyanslar homojen olmadığı için, non-parametrik testlerden olan “Mann Whitney U” testi ile yapılmış; analizde istatistiksel programlardan SPSS kullanılmıştır.

Mann Whitney U testi, iki ilişkisiz örneklemeden elde edilen puanların birbirinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eder. İlişkisiz ölçümlerin söz konusu olduğu az denekli deneysel çalışmalarda puanların dağılımının normallik varsayımını karşılamadığı durumlarda kullanılır. Mann Whitney U testi, puanların normallik varsayımının karşılanmadığı durumlarda ilişkisiz t testinin alternatifi olarak da bilinir (Büyüköztürk, 2005: 165).

Bununla birlikte, araştırmada yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan yaratıcı drama tekniklerinin konuşma becerisini geliştirmedeki etkililik düzeyine ilişkin öğrenen görüşlerini belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından bir değerlendirme formu hazırlanmıştır. Öğrenenlere, kullanılan yaratıcı drama tekniklerinin konuşma becerilerini geliştirmedeki etkilerine ilişkin görüşleri sorulmuş ve böylece konuşma becerilerini geliştirmede kullanılan tekniklerin etkililik düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan yaratıcı drama tekniklerinin konuşma becerisinin gelişimine olan etkisi, betimsel istatistiklerden frekans, yüzde ve aritmetik ortalama kullanılarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda çözümlenen veriler, bulgular biçiminde çizelgeleştirilmiş ve yorumlanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. YDT Sınav Sonuçları Ve Gözlem Formlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgulara ve bu bulgulara yönelik yorumlara yer verilmiştir.

Deney ve kontrol grupları arasında sözlü anlatım becerileri son test puanları açısından anlamlı farklılık olup olmadığı “Mann Whitney U testiyle” analiz edilmiştir. Deney ve kontrol grubundaki öğrenenlerin sıra ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin sonuçlar, orta düzeye ve yüksek düzeye göre sırasıyla 4. ve 5. Çizelge’de verilmiştir.

4. Çizelge. Deney ve Kontrol Grubu Orta Düzeydeki Öğrenenlerin Sözlü Anlatım Becerisi Son Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Sözlü Anlatım	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	P
Deney	10	17.35	173.50	41.50	0.019*
Kontrol	16	11.09	177.50		

*p<0.05

4. Çizelge’deki veriler, deney grubu orta düzeydeki öğrenenlerin sıra ortalamasının 17.35, kontrol grubundaki öğrenenlerin sıra ortalamasının ise 11.09 olduğunu göstermektedir. Araştırmada elde edilen bu bulgu, deney ve kontrol grubunda bulunan orta düzeydeki öğrenenlerin sözlü anlatım becerileri arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır (U=41.50, p<0.05). Buradan yola çıkarak, yaratıcı drama tekniklerinin uygulandığı deney

grubunun sözlü anlatım becerilerinin, kontrol grubuna oranla daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bir başka deyişle, yaratıcı drama tekniklerinin yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde orta düzeydeki öğrenenlerin sözlü anlatım becerilerini arttırmada etkili olduğu söylenebilir.

5. Çizelge. Deney ve Kontrol Grubu Yüksek Düzeydeki Öğrenenlerin Sözlü Anlatım Becerisi Son Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Sözlü Anlatım	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	P
Deney	10	19.25	192.50	22.50	0.00*
Kontrol	16	9.91	158.50		

*p<0.05

5. Çizelge'deki veriler, deney grubunda bulunan yüksek düzeydeki öğrenenlerin sıra ortalamasının 19.25, kontrol grubundaki öğrenenlerin sıra ortalamasının ise 9.91 olduğunu göstermektedir. Araştırmada elde edilen bu bulgu, deney ve kontrol grubunda yüksek düzeydeki öğrenenlerin sözlü anlatım becerileri arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır (U=22.50, p<0.05). Buradan yola çıkarak yaratıcı drama tekniklerinin uygulandığı deney grubunun sözlü anlatım becerilerinin, kontrol grubuna oranla daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bir başka deyişle, yaratıcı drama tekniklerinin yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yüksek düzeydeki öğrenenlerin sözlü anlatım becerilerini arttırmada etkili olduğu söylenebilir.

Deney ve kontrol grupları arasında karşılıklı konuşma becerileri, son test puanları açısından anlamlı farklılık olup olmadığı "Mann Whitney U testiyle" analiz edilmiştir. Deney ve kontrol grubundaki öğrenenlerin sıra ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin sonuçlar orta düzeye ve yüksek düzeye göre sırasıyla 6. Çizelge ve 7. Çizelge'de verilmiştir.

6. Çizelge. Deney ve Kontrol Grubu Orta Düzeydeki Öğrenenlerin Karşılıklı Konuşma Becerisi Son Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Sözlü Anlatım	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	P
Deney	10	13.65	136.50	78.50	0.93
Kontrol	16	13.41	214.50		

*p<0.05

6. Çizelge'deki veriler, deney grubu orta düzeydeki öğrenenlerin sıra ortalamasının 13.65, kontrol grubundaki öğrenenlerin sıra ortalamasının ise 13.41 olduğunu göstermektedir. Araştırmada elde edilen bu bulgu, deney ve kontrol grubundaki orta düzey öğrenenlerinin karşılıklı konuşma becerileri arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymaktadır (U=78.50, p>0.05). Buradan yola çıkarak yaratıcı drama tekniklerinin karşılıklı konuşma becerileri üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

7. Çizelge. Deney ve Kontrol Grubu Yüksek Düzeydeki Öğrenenlerin Karşılıklı Konuşma Becerisi Son Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Sözlü Anlatım	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	P
Deney	10	21.20	212.00	3.00	0.00*
Kontrol	16	8.69	139.00		

*p<0.05

7. Çizelge'deki veriler, deney grubunda bulunan yüksek düzeydeki öğrenenlerin sıra ortalamasının 21.20, kontrol grubundaki öğrenenlerin sıra ortalamasının ise 8.69 olduğunu göstermektedir. Araştırmada elde edilen bu bulgu, deney ve kontrol grubunda yer alan yüksek düzeydeki öğrenenlerin karşılıklı konuşma becerileri arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır (U=3.00, p<0.05). Buradan yola çıkarak karşılıklı konuşma

becerileri kıyaslandığında yaratıcı drama tekniklerinin uygulandığı deney grubunun başarı düzeyinin, kontrol grubuna oranla daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bir başka deyişle yaratıcı drama tekniklerinin, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yüksek düzeyde olan öğrenenlerin karşılıklı konuşma becerilerini arttırmada etkili olduğu söylenebilir.

Deney ve kontrol gruplarının son test puanları arasında, dil gelişimi gözlem formu sonuçları bakımından anlamlı farklılık olup olmadığı “Mann Whitney U Testi”yle analiz edilmiştir. Deney ve kontrol grubundaki öğrenenlerin sıra ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin sonuçlar 8. Çizelge’de verilmiştir.

8. Çizelge. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrenenlerin Dil Gelişimi Gözlem Formundan Aldıkları Puanlara İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Dil gelişimi	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	P
Deney	10	17.80	178.00	37.00	0.02*
Kontrol	16	10.81	173.00		

*p<0.05

8. Çizelge’deki veriler, deney grubundaki öğrenenlerin sıra ortalamasının 17.80, kontrol grubundaki öğrenenlerin sıra ortalamasının ise 10.81 olduğunu göstermektedir. Araştırmada elde edilen bu bulgu, deney ve kontrol grubundaki öğrenenlerin dil gelişimleri açısından anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır (U=37.00, p<0.05). Buradan yola çıkarak, yaratıcı dramının uygulandığı deney grubundaki öğrenenlerin dil gelişiminin, kontrol grubuna oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yaratıcı drama tekniklerinin kullanılmasının öğrenenlerin dil gelişimlerini arttırmada etkili olduğu söylenebilir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yaratıcı drama tekniklerinin kullanımının, konuşma becerisini geliştirmedeki etkisini belirlemek amacıyla alınan öğrenen görüşlerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri 9. Çizelge'de verilmiştir:

9. Çizelge. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Kullanılmasının Konuşma Becerisini Geliştirmede Etkili Olup Olmadığına İlişkin Aritmetik Ortalama, Frekans ve Yüzde Değerleri

DENEY GRUBU DEĞERLENDİRME FORMU MADDELERİ KONUŞMA BECERİLERİMİ GELİŞTİRMEDE ETKİLİ OLAN TEKNİKLER	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	\bar{x}
	f %	f %	f %	
1. Röportaj	9 - 90	1 - 10		2.90
2. Haber yazma (Yaratıcı Yazma)	8 - 80	2 - 20		2.80
3. Haber sunma (Rol Oynama)	8 - 80	1 - 10	1 - 10	2.70
4. Nesnelere yola çıkarak sahibi hakkında konuşma (Özel Mülkiyet)	5 - 50	4 - 40	1 - 10	2.40
5. Karakter oluşturma (Yaşam Çemberi)	7 - 70	2 - 20	1 - 10	2.60
6. Oluşturduğu karakterin rolünde konuşma (Rol Oynama-Doğaçlama)	3 - 30	7 - 70		2.30
7. Verilen rol kartlarından yola çıkarak konuşma (Rol Kartı/ Rol Oynama- Doğaçlama)	5 - 50	5 - 50		2.50
8. Dedikodu yapma (Dedikodu Halkası)	3 - 30	4 - 40	3 - 30	2.00
9. Diyalog cümlelerinden öykü oluşturma (Rol İçinde Yazma)	8 - 80	2 - 20		2.80
10. Öykü Oluşturma	7 - 70	2 - 20	1 - 10	2.60
11. Uzman Görüşü	6 - 60	4 - 40		2.60
12. Öğretmenin Role Girmesi	9 - 90		1 - 10	2.80

Kullanılan yaratıcı drama tekniklerinin etkililik bakımından sıralanması istendiğinde, öğrenenler tarafından verilen yanıtların analizi 9. Çizelge’de verilmiştir. Tekniklerin öğrenenler üzerindeki etkililiği “0-3” aralığında değerlendirilmiştir. Değer 0’a yaklaştıkça uygulanan tekniğin etkililiğinin azaldığı, 3’e yaklaştıkça arttığı kabul edilmektedir. Araştırmada ele alınan çalışma grubu içerisinde yer alan öğrenenlerin görüşleri doğrultusunda onların konuşma becerisini geliştirmede en etkili olandan, en az etkili olan tekniğe doğru sıralama şu şekildedir:

10. Çizelge. YDT Öğrenenlerinin Kullanılan Yaratıcı Drama Tekniklerinin Etkililiğine İlişkin Yaptıkları Sıralama

YARATICI DRAMA TEKNİKLERİNİN ETKİLİLİK DÜZEYİ				Puan
	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	
1. Röportaj	9	1	–	2.90
2. Öğretmenin Role Girmesi/ Haber yazma (Rol İçinde Yazma) / Diyalog cümlelerinden öykü oluşturma (Yaratıcı Yazma)	8	2	–	2.80
3. Haber sunma (Rol Oynama)	8	1	1	2.70
4. Karakter oluşturma (Yaşam Çemberi)/ Uzman Görüşü/ Öykü Oluşturma	7	2	1	2.60
5. Verilen rol kartlarından yola çıkarak konuşma (Rol Kartları/ Rol Oynama- Doğaçlama)	5	5	–	2.50
6. Nesnelere yola çıkarak sahibi hakkında konuşma (Özel Mülkiyet)	5	4	1	2.40
7. Oluşturduğu karakterin rolünde konuşma (Rol Oynama-Doğaçlama)	3	7	–	2.30
8. Dedikodu yapma (Dedikodu Halkası)	3	4	3	2.00

Bu çizelgeye göre, öğrenenler en etkili tekniğin röportaj olduğunu bildirmişlerdir. On öğrenenden dokuzu bu tekniğin konuşma becerisi gelişiminde etkili olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Rol içinde yazma, yaratıcı yazma ve bir haberi sundukları rol oynama çalışmaları sekiz öğrenen tarafından etkili bulunmuştur. Bu çalışmaları rol kartı, özel mülkiyet, rol oynama ve dedikodu halkası teknikleri izlemektedir.

Yukarıdaki verilerden hareketle, öğrenenlerin derslerde röportaj, rol içinde yazma tekniklerinin ve yaratıcı yazma çalışmalarının kullanımını öncelikli olarak tercih ettikleri, bunları özel mülkiyet, rol kartları tekniklerinin izlediği görülmüştür. Rol oynama ve doğaçlama teknikleri farklı teknikler içinde uygulanmış ve bu tekniklerin etkililiği yapılan çalışmaya göre değişiklik göstermiştir. Rol oynama tekniği, spiker rolünde haber sundukları çalışmada etkili bulunurken rol kartları üzerinden verilen rollerin canlandırılmasında aynı düzeyde etkili bulunmamıştır. Bu duruma benzer bir diğer örnek de doğaçlama tekniğinde görülmektedir. Öğrenenler, kendilerine verilen rol kartlarından yola çıkarak yaptıkları doğaçlamaları; kendi oluşturdukları karakterlerin rollerini üstlenerek yaptıkları doğaçlamalardan daha etkili bulmuşlardır. Öğrenenlerin, dedikodu halkası tekniğini ise tercih etmedikleri belirtilebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu araştırmada yaratıcı drama tekniklerinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde konuşma becerisine etkisi olup olmadığı incelenmiştir. Çalışmada yaratıcı drama tekniklerinin, öğrenenlerin karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım becerilerine etkisini saptamak amaçlanmıştır.

Çalışma öncesinde B1 ve B2 düzeylerindeki çeşitli sınıflarda gözlemler yapılmıştır. Gözlemlerde dil öğretim süreçleri, öğrenenlerin dil öğrenim süreçleri, yazılı ve sözlü anlatım becerileri, kelime dağarcıkları değerlendirilmiştir. Bu gözlemler doğrultusunda drama teknikleri üzerine yapılandırılmış ders planları hazırlanmış ve uygulanmıştır. Ders planları oluşturulurken öğrenenlerin dil düzeyleri ve sözcük dağarcıkları göz önünde bulundurulmuş ve yönergeler verilirken onların anlayabilecekleri dilsel yapıların kullanılmasına özen gösterilmiştir.

B1 ve B2 düzeyine yönelik çalışmalar planlanırken amaç, öğrenenlere sözlü anlatım ve karşılıklı konuşma ortamları yaratmaktır. Yaratıcı drama tekniklerinin kullanıldığı öğretim süreçlerinde, öğrenenlerin yaratma yetilerini etkin kılacak uygulamalar temel alınmıştır.

Uygulamalarda, iletişimsel yetiyi geliştirebilecek; yaratıcılığı destekleyen çalışmalar yapılmıştır. Sözlü anlatım ve karşılıklı konuşma becerilerinin kazandırılmasında Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin (AOBM) tanımladığı öğrenme düzeyleri ve dil yeterlilik ölçütleri temel alınmıştır. Her etkinlik için AOBM'de tanımlanan kazanımların yanı sıra kullanılan drama tekniğinin kazanımları hedef olarak belirlenmiştir.

Deney grubu, AOBM'nin ve kullanılan drama tekniklerinin kazanımlarının tümünü içeren gözlem formu aracılığıyla, araştırmacı ve grubun okutmanı tarafından değerlendirilmiştir. Ayrıca, öğrenenlere uygulanan teknikleri değerlendirmeleri amacıyla bir form verilmiştir. Böylelikle öğrenenlerin, yaratıcı drama tekniklerinin konuşma becerilerini geliştirmedeki etkisi üzerine görüş bildirmelerine olanak sağlanmıştır. TÖMER'de kur sonlarında yapılan konuşma sınavları da değerlendirmede bir diğer ölçüt olarak kabul edilmiştir.

5.1.1. Uygulanan TÖMER kur sonu sınavı konuşma puanlarına ilişkin sonuçlar

Öğrenenlerin orta düzeyin sonunda ve yüksek düzeyde girdikleri TÖMER kur sonu sınavlarının sonuçlarına bakıldığında, yaratıcı drama tekniklerinin, konuşma becerisinin gelişimine olumlu yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Düzelere göre sınav sonuçları incelendiğinde yaratıcı dramının, yüksek düzey öğrenenlerinin sözlü anlatım becerilerinin gelişimini olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Yaratıcı drama tekniklerinin yine aynı düzeydeki öğrenenlerin, karşılıklı konuşma becerilerini de olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

Yaratıcı drama teknikleri, orta düzeydeki öğrenenlerin sözlü anlatım becerilerini olumlu yönde etkilemiştir. Bu düzeydeki öğrenenlerin karşılıklı konuşma becerilerini geliştirmede ise uygulanan tekniklerin herhangi bir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Bunun nedeni, öğrenenlerin rol oynamaya karşı duydukları çekingenlik olabileceği gibi; yabancı dilde doğaçlama yaparken yaşadıkları tutukluk da olabilir. Ayrıca, genel izleğin dışında farklı tekniklerin uygulanması da öğrenenlerden bazılarının doğaçlama süreçlerinde yer almaktan çekinmelerinin nedenlerinden sayılabilir.

Deney grubundaki öğrenenlerin TÖMER tarafından yapılan kur sonu sınavlarındaki karşılıklı konuşma puanlarının, kontrol grubu öğrenenlerinin kur sonu sınavı puanlarından daha yüksek olma nedeninin, kurum sınavlarında doğaçlama çalışmalarına yakın bir yol izlenmesinin olduğu düşünülmektedir. Sınavda, öğrenenlere bir durum ve üzerine konuşmaları gereken noktalar verilmiş ve bir diyalog canlandırmaları istenmiştir. Deney grubu öğrenenlerinin bazılarının, bu sınavda diyalogları canlandırırken role girerek doğaçlama yaptıkları gözlenmiştir.

TÖMER tarafından yapılan sözlü anlatım sınavlarında deney grubundaki öğrenenlerin puanlarının, kontrol grubundaki öğrenenlerin puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Belirli konular üzerine yapılan konuşmalarda öğrenenlerin daha kapsamlı ve ayrıntılı açıklamalar yaptıkları saptanmıştır.

Yabancı dilde konuşma becerisinin gelişimi üzerine Kılıç (2010) tarafından yapılmış diğer çalışmaya bakıldığında, yaratıcı dramının İngilizce konuşma becerisini geliştirmeye olumlu yönde etki ettiği görülmektedir. Kılıç'a ait çalışmanın bu bulgusu, araştırmamızı destekler niteliktedir.

5.1.2. Dil gelişimi gözlem formları ve değerlendirme formuna ilişkin sonuçlar

Araştırmanın bir diğer sonucu, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yaratıcı drama tekniklerinin kullanılmasının öğrenenlerin dil gelişimlerini arttırmada etkili olduğu yönündedir. Deney grubundaki öğrenenlerin Türkçeyi, kontrol grubundaki öğrenenlerden daha etkin ve sık kullandıkları görülmüştür. Bu durum drama tekniklerinin, öğrenenleri Türkçe konuşmaya cesaretlendirmesinden ya da öğrenenlerin sınıf ortamında çeşitli durumlarda dil kullanımını deneyimlemeleri sonucu dışarıda zorluk yaşamamalarından kaynaklanabilir.

Öğrenenlere verilen değerlendirme formunda, kullanılan yaratıcı drama tekniklerini değerlendirmeleri söylenmiştir. Çalışma grubu içerisinde yer alan öğrenenlerin görüşleri doğrultusunda, onların konuşma becerisini geliştirmede en etkili olan teknik “röportaj” olarak belirlenmiştir. Röportaj yapılan etkinlikte öğrenenler, korku teması üzerinden farklı kültürlerdeki yaşam biçimlerini, siyasi yapılanmaları, o ülkenin diline ve kültürüne ilişkin öğeleri birbirlerine sormuşlardır. Öğrenenlerin, en yararlıdan en az yararlı tekniğe doğru yaptıkları sıralama şu şekildedir:

1. Röportaj
2. Öğretmenin Role Girmesi, Rol İçinde Yazma
3. Rol Oynama
4. Yaşam Çemberi, Uzman Görüşü
5. Rol Kartı
6. Özel Mülkiyet
7. Rol Oynama, Doğaçlama (Oluşturduğu karakterin rolünde konuşma)
8. Dedikodu Halkası

Uygulanan yaratıcı drama tekniklerinin etki düzeyinin, uygulama öncesi yapılan çalışmalarla ilişkili olduğu saptanmıştır. Örneğin, öğrenenlere verilen değerlendirme formlarında “Dedikodu Halkası”nın en az etkili teknik seçilme nedenlerinden birinin, süreçsel dramanın tekniklerinden olması ve uygulama öncesinde başka çalışmalarla desteklenmesi gerektiğidir. Dedikodunun olumsuz bir algı uyandırması nedeniyle, uygulama sırasında pek çok öğrenen etkinliğe katılmakta çekimser kalmış ve dramanın gönüllülük esası gereğince etkinlik sonlandırılmıştır.

YDT sınıflarında kullanılan etkinliklerin anlama odaklanması, gerçek yaşam durumlarını yansıtacak biçimde özgün ve anlamlı olması, öğrenenlerin sürece etkin biçimde katılmaları, kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenmeleri ve hedef dili kullanarak iletişim kurmaları amaçlanmıştır.

Yaratıcı drama teknikleri kullanılarak yapılandırılmış çalışmalarla, öğrenenler arasındaki etkileşime, işbirliğine ve sorumluluk paylaşımına dayalı öğretim sağlanmıştır. Ayrıca bu etkinlikler yoluyla, öğrenenlerin kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenmelerine yardımcı olunmuş; özgün, anlamlı ve etkileşimsel bir öğrenme ortamı oluşturulmuştur. Öğretilen yapının anlamsal bağlamı ve günlük yaşamda kullanımı yaratıcı drama teknikleriyle somutlaştırılmıştır.

Geliştirilmesi hedeflenen konuşma becerisi, yazma etkinlikleriyle desteklenmiştir. Öğrenenler, özgün konularda yazmışlar; daha sonra bunlar üzerinden konuşmuşlardır. Bu uygulamanın, öğrenenleri konuşmaya heveslendirdiği; amaç dili daha seri ve akıcı biçimde konuşmalarına yardımcı olduğu gözlenmiştir.

Yaratıcı drama süreçlerinde öğrenenler arasında samimi bir ortam olduğu, buna bağlı olarak amaç dili iletişim odaklı kullandıkları görülmüştür. Öğrenenler, çalışmalar öncesinde sözcükleri, yapıları doğru kullanma kaygısı güderlerken; yaratıcı drama tekniklerinin uygulamasında bu öğeleri duygu ve düşüncelerini aktarmada araç olarak kullanmışlar ve bu nedenle öğrendiklerinden fazlasına gereksinim duymuşlardır.

Uygulamalara ilişkin yorumları sorulduğunda öğrenenlerin çoğu, süreç boyunca dikkatinin açık olduğunu söylemiştir. Öğrenenler ayrıca, bir şeyler üretirken öğrenilenlerin daha kalıcı olduğunu bildirmişlerdir.

Tüm (2010) tarafından yapılan ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dramanın rolünün incelendiği çalışmanın sonucu da yaratıcı dramanın, bilişsel ve sosyal ilişkiler arasındaki bağı kazanmada öğrenenleri heveslendirdiği yönündedir. Bu çalışmada ayrıca öğrenenlerin kendi arzu ve dileklerini yabancı dilde ifade etme yeteneği kazanarak uygun ortamlarda sözel dili ve vücut dilini kullanabildiklerini ortaya koymuştur.

Yukarıdakilere benzer bir sonuç, Kılıç'ın (2010) yaratıcı dramının İngilizce konuşmaya ilişkin tutumlara etkisini ölçmeye yönelik çalışmasından elde edilmiştir. Bu çalışmanın bulguları da yaratıcı drama tekniklerinin öğrenenlerde amaç dili konuşmaya yönelik olumlu tutum geliştirdiği yönündedir. Kılıç'a ve Tüm'e ait çalışmalardan elde edilen bu bulgular araştırmayı destekler niteliktedir.

5.1.3. Uygulanan yaratıcı drama tekniklerine ve çalışmalara ilişkin sonuçlar

Yapılan uygulamalarda doğaçlama, rol oynama, rol içinde yazma, röportaj, rol kartı gibi tekniklerin yer aldığı yaratıcı drama çalışmalarına yer verilmiştir. Yaratıcı yazma çalışmalarında öğrenenler, birbiriyle ilişkisiz sözcükler arasında bağlantı kurarak yeni bir yapı ortaya koymuşlardır. Ayrıca yarım kalmış bir metni, verilen ipuçları doğrultusunda tamamlamışlardır. Bu yönüyle çalışmanın, okuduğunu anlama becerisini ve yaratıcılığı geliştirmede etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

5.1.3.1. Doğaçlama. Bu tekniğin kullanıldığı çalışma, öğrenenleri doğaçlamaya hazırlama amacı taşımaktadır. Doğaçlamalarda öğrenenler başta çekingenlik yaşasalar da, role girmişlerdir. Ayrıca bir önceki ders verilmiş olan dolaylı anlatım yapısını, yazarken doğru bir biçimde kullanmışlardır. Yazılar üzerinde yapılan düzeltmeleri tartışmışlar ve böylece dolaylı anlatım yapısını, konuşurken kullanma olanağı bulmuşlardır. Doğaçlama çalışmasının, dilbilgisi ile dilin işlevsel boyutu arasında ilişki kurulmasına ve öğrenilen yapıların konuşmada kullanılmasına olanak sağladığı sonucuna varılmıştır.

5.1.3.2. Rol kartı. Bu tekniğin uygulandığı çalışmada öğrenenlerin, problem durumunu çözmek ve karşı tarafı ikna etmek ya da onunla uzlaşmak amacıyla çabaladıkları görülmüştür. Rol kartı tekniği içindeki bazı doğaçlamalarda, öğrenenler konuşmayı kesip düşüncelerini nasıl

söyleyecekleri hakkında okutmandan bilgi almışlar; konuşmayı kendilerini anlatmada araç haline getirmişlerdir. Bu yönüyle öğrenenlerin yeni söyleyişlere gereksinim duydukları ve kendilerini ifade etmek için çabaladıkları gözlenmiştir.

5.1.3.3. Öykü anlatma. Tekniğin uygulanmasında öğrenenler, birbirlerini oldukça dikkatli bir şekilde dinlemişler ve öyküyü anlamsal bir bütünlük içinde sürdürmüşlerdir. Çalışmanın bazı bölümlerinde öğrenenlerin sesletimlerinden kaynaklanan anlama güçlükleri yaşansa da yapılan tekrarlar ve açıklamalarla öykü sürdürülmüştür. Anlaşılamayan bölümlerde, öğrenenlerin cümleyi tekrar söylemeleri istenmiş; gereksinim duyulması halinde okutman ve araştırmacı tarafından açıklamalar ve yönlendirmeler yapılmıştır.

Rol kartı ve öykü anlatma tekniklerinin uygulanmasında, öğrenenlerin konuşma becerilerinin yanı sıra dinleme ve okuma becerilerini geliştirmeye yönelik eylemler de yapılmaktadır. Bu çalışmaların, öğrenenlere dinlediklerinden ve okuduklarından anladıklarını farklı biçimlerde ifade etme olanağı sağladığı sonucuna varılmıştır.

5.1.3.4. Özel mülkiyet ve yaşam çemberi. Özel mülkiyet tekniğinde, öğrenenler bir çanta içindeki nesnelere yola çıkarak karakterler oluşturmuşlar ve yaşam çemberi tekniğiyle bu karakterleri ayrıntılandırmışlardır. Oluşturdukları karakterleri sınıfa tanıtırırken neden-sonuç ilişkileri kurmuşlar, düşüncelerini destekleyen kanıtlar göstermişler, nesnelere onlarda uyandırdığı çağrışımlar üzerine konuşmuşlardır. Böylelikle B1 düzeyinde hedeflenen neden-sonuç ilişkisi kurma, çağrışımlardan yola çıkarak konuşma ve kanıt gösterme kazanımlarına olanak sağladığı sonucuna varılmıştır. Bu çalışmada öğrenenlerin sınıfta kullandıklarından daha farklı söyleyişleri denedikleri gözlenmiştir. Dil düzeyi sınıf ortalamasının üzerinde olan kimi öğrenenlerin, daha edebi ve sanatlı bir anlatıma yöneldiği görülmüştür.

Çalışmanın ardından uygulanan rol oynama tekniğinde, öğrenenler oluşturdukları karakterlerle kitapta verilen rol ve yönergeleri birleştirmişlerdir. Öğrenenlerden bazılarının, üstlendikleri rolde canlandırma yaparken zorluk yaşadıkları görülmüştür. Canlandırmalarda duraksamışlar, ancak araştırmacının yönlendirmeleriyle doğaçlamayı sürdürmüşlerdir.

5.1.3.5. Röportaj tekniği. Bu tekniğin uygulanmasında öğrenenlerin, birbirlerini tanımaya yönelik sorular sordukları ve öğrendikleri kalıpları zorlayarak dili araç olarak kullandıkları görülmüştür. Öğrenenler, uygulamayı kesip nasıl söyleyecekleri hakkında okutmandan ve araştırmacıdan bilgi almışlardır. Bu durum, öğrenenlerin yeni sözel anlatım biçimlerine gereksinim duydukları yönünde yorumlanabilir.

5.1.3.6. Rol içinde yazma. Çalışmada, öğrenenler kendilerine verilen metinlerden yola çıkarak yeni bir metin oluşturmuşlardır. Bu metinleri yazarlarken örnek metinlerdeki yapıları incelemişler ve benzer şekillerde yapılar kullanmışlardır. Ayrıca oluşturdukları metinleri spiker rolünde sunarlarken sesletim ve diksiyona özen gösterdikleri görülmüştür. Tekniğin ve ardından yapılan çalışmanın, öğrenenleri sözcükleri doğru biçimde söylemeye özendirdiği sonucuna varılmıştır.

5.1.3.7. Dedikodu halkası ve öğretmenin role girmesi. Çalışmada, öğrenenlerin bir konuyu farklı bakış açılarıyla irdelemeleri ve anadili konuşucusuyla rol içinde doğrudan iletişim kurmaları hedeflenmiştir. Bu çalışma kimi öğrenenler için yararlı olsa da kimileri, dedikodu kendi kültürlerinde iyi karşılanmadığı için çalışmaya katılma konusunda çekimser kalmışlardır. Bu durumdan yola çıkarak, kullanılacak tekniklerin seçilmesinde öğrenenlerin kültürel yapılarının göz önünde bulundurulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Ayrıca dedikodu halkası süreçsel drama çalışmalarında bir durumu, bir davranışı farklı bakış açılarıyla incelemek amacıyla kullanılan bir tekniktir. Bu

tekniklerin uygulanmasından önce karakter ve durumları ortaya koyan farklı canlandırmalar yapılmaktadır. YDT sınıfında tekniklerin uygulanmasından önce bu yönde bir çalışmanın yapılmamış olmasının da uygulamanın aksamasına neden olduğu düşünülmektedir.

Öğretmenin bir role girerek doğaçlamalara katıldığı çalışmalarda öğrenenlerle herhangi bir iletişim sorunu yaşanmamıştır. Bu çalışmalarda öğrenenlerin daha hızlı konuştukları ve anadili konuşucusuna uyum sağlamaya çalıştıkları görülmüştür.

5.1.3.8. Uzman görüşü ve toplantı düzenleme. Uzman görüşü ve toplantı düzenleme tekniklerinde, öğrenenler verilen konu üzerine tartışmışlardır. Öğrenenlerin, yaptıkları tartışmalarda kendi ülkelerindeki durumlardan örneklemeler yapıp, düşüncelerini kanıtlamaya çalıştıkları gözlemlenmiştir. Tekniklerin uygulamasında, öğrenenlerin yaşantılarının yanı sıra, kültürlerarası farklılıklar ve etkileşimler üzerine görüşlerini de ortaya koydukları görülmüştür.

5.2. Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yaratıcı dramının uygulanmasına yönelik öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1. Yaratıcı drama tekniklerinin konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkisi nedeniyle bu teknikler, özellikle orta düzeylerden itibaren yaygın olarak kullanılabilir. Yaratıcı drama tekniklerine yer verilerek hazırlanmış ders planlarında, öğrenenlerin hayal gücünü harekete geçirecek, yaratıcılıklarını geliştirecek etkinlikler planlanmalıdır.

2. Öğrenenlere, dilin sınıf dışındaki günlük kullanımına uygun, yaşamın içinden durumlarla buluşma olanağı tanınmalı; onlara konuşma becerilerini geliştirecek farklı durumlar ve roller verilmelidir.

3. Yapılan gözlemlerde temel düzeylerdeki sınıflarda bilgi aktarımına ve alıştırmaya yönelik etkinliklerin ağırlıklı olduğu saptanmıştır. Bu düzeylerde de rol oynamaya dayalı konuşma çalışmalarına yer verilmelidir.

4. Yapılan çalışmalar, kurumun uyguladığı eğitim sürecine dâhil edilmiştir. Bazı kurların konu yükünün fazla ve kur sonu sınavından alınan puanların öğrenenlerin bir üst düzeye devam etmelerinde belirleyici olması çalışmaları olumsuz yönde etkilemiştir. Bu kurlarda, bazı öğrenenler sınav kaygısı ve zaman sıkıntısı nedeniyle çalışmaların yapılmasına sıcak bakmamışlardır. Bu nedenle drama etkinliklerine genel izlek içinde zaman ayrılmalıdır.

5. Yabancı dil öğretiminde yaratıcı dramının kullanımına ilişkin yapılan diğer çalışmalarda uygulama düzeyleri genelde aynı ya da birbirine yakın olacak biçimde seçilmiştir. Yaratıcı drama tekniklerinin bu düzeydeki öğrenenlerin dilsel becerilerini geliştirmeye olumlu yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu alanda yapılacak araştırmalarda, farklı düzeylerdeki gruplarla da yaratıcı drama ve dramatisasyon çalışmalarının yapılması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Ö. (1994). Eğitimde Yeni Bir Yöntem ve Disiplin: Yaratıcı Drama. *Eğitim Bilimleri Kongresi, Çukurova Üniversitesi*, 522-533.
- Adıgüzel, Ö. (2006). *Yaratıcı Drama Yazılar*. Ankara: Naturel Yayınevi.
- Adıgüzel, Ö. (2010). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. Ankara: Naturel Yayınevi.
- Akarçay, A. (2002). Dört Temel Beceriye Geliştirme Yolları. 5. *Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu*. Ankara: TÖMER Yayınları.
- Akerson, F. E. (2005). *Göstergebilime Giriş*. İstanbul: Multilingual.
- Akpınar, M. (2010). *Deyim ve Atasözlerinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanımı Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aksan, D. (2006). *Türkçenin Gücü* (10. Basım). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Akyüz, K. (1971). *Yabancılar İçin Türkçe Dersleri, Konuşma, Okuma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Akyüz, Y.K. (1972). *Konuşma, Okuma, Yabancılar İçin Türkçe Dersleri* (3. Basım). Ankara: Ankara Üniversitesi Türkçe Kursu Yayınları.
- Anşin, S. (2006). Çocuklarda Yabancı Dil Öğretimi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 9-20.
- Arslan, M ve Adem, E. (2010). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Görsel ve İşitsel Araçların Kullanımı. *Dil Dergisi*, S: 147: Ocak, Şubat, Mart, 63-86.
- Ataman, M. (2011). *Yaratıcı Yazma İçin Yaratıcı Drama*. Ankara: Pegem Yayınevi.

- Avrupa Konseyi. (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme* (Çev. Ö. Demirel, A. Çakır, N. Sevil, İ. Egel, G. Yüksel, B. Haznedar, O. Toklu, İ. Bükel, A. Daloğlu). Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları. (<http://www.dilbilimi.net/> adresinden ulaşılmıştır.)
- Baldwin, P. (2008). *The Primary Drama Handbook*. London: Sage.
- Bayraktar, N. (2011). Yabancılara Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi. (<http://www.turkceolimpiyatları.com.ua>. adresinden ulaşılmıştır.)
- Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin Grameri* (8. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Barın, E. (1994). Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Güz 2004 (I), Sayı: 1, 19-30*.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç E., Akgün Ö., Karadeniz, Ş., ve Demirel F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cremin, T., McDonald, R. vd. (2009). *Jumpstart! Drama*. New York: Routledge.
- Çifci, M. vd., (2013). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür. Durmuş M., Okur A. *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları (365-379).
- Demir, A. (2010). *Yabancılara Türkiye Türkçesi Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşımdan Hareketle Metinlerin İncelenmesinde Dikkat Edilecek Noktalar*. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demircan, Ö. (1990). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Ekin Eğitim Yayıncılık ve Eğitim.

- Demirel, Ö. (1990). *Yabancı Dil Öğretimi: İlkeler, Yöntemler*. Ankara: Usem Yayınları.
- Demirel, Ö. (2012). *Yabancı Dil Öğretimi: Dil Pasaportu, Dil Biyografisi, Dil Dosyası* (Yedinci Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Durmuş, M. ve Okur, C. (Editörler). (2013). *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ergin, M. (2000). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Freeman, D. L. (2000). *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford: Oxford Press.
- Freeman D.G.; Sullivan, K.; Fulton C. R. (2003). *Effects of Creative Drama on Self-Concept, Social Skills, and Problem Behavior*. The Journal of Educational Research. Jan/Feb; 96, 3. Pro Quest Education Journals.
- Gedik, D. (2009). *Yabancılara Türkçe Öğretimi (Ankara Üniversitesi TÖMER ve Gazi Üniversitesi TÖMER Örneği)*. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Göçer, A. (2013). Türkiye’de Yabancılara Türkçe Öğretimi. Durmuş M., Okur A. *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları. (171-179).
- Gün, M. (2013). İletişimsel Yöntem (Comunicative Method). Durmuş M., Okur A. *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları. (111-119).
- Güneş, F. (2011). Dil Öğretim Yaklaşımları ve Türkçe Öğretimindeki Uygulamalar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 8/15, 123-148.
- Güneş, F. (2013). a. Dil Öğretimi ve Temel Dil Yaklaşımları. Durmuş M., Okur A. *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları. (37-48).

- Güneş, F. (2013).b. *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- İpşiroğlu, Z. (2006). *Yaratıcı Yazma Çalışmalarında Yazınsal Metinlerin İşlevi*. İstanbul: Morpa Yayınevi.
- Kahraman, T. (2001). *Çağdaş Türkiye Türkçesi Dilbilgisi*. Ankara: Dumat Yayınları.
- Kara, Ö. T. (2010). Dramanın İlk Uygulayıcıları: Türk Şamanları. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 5/2 Spring, 1181-1191*.
- Karababa, C. Z. (2010). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ve Bu Alan İçin Öğretmen Yetiştirmenin Önemi ve Gereği. *Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretimi ve Öğretmenliği Çalıştay Kitabı*. Ankara: Promeda Yayınları. (26-35).
- Kılıç, Ş. (2010). *Yaratıcı Dramanın İngilizce Konuşmaya ve Tutuma Etkisi*. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Kılınç A. ve Şahin A (Ed.). (2012). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Koç, F. (1999). *Eğitimde Yaratıcı Dramanın Öğrenmeye Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Komasyon. (2002). *Hitit, Yabancılar İçin Türkçe*. Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER Yayınları.
- McCaslin, N. (2006). *Creative Drama In The Classroom and Beyond*. USA: Pearson.

- Mirici, İ. H. (2006). Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Ülkemizde Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi: Yenilikler, Öneriler. *İlköğretmen. Eylül 2006, Sayı: 1, 1307-1238.*
- Morgan, N. ve Saxton J. (1989). *Teaching Drama A Mind of Many Wonders.* Portsmouth, New Hampshire: Heinemann.
- O'Neill, C. ve Johnson L. (1991). *Dorothy Heathcote Collected Writings on Educational Drama.* Evanston, Illinois: Northwestern University Press.
- O'Toole, J. Stinson, M. ve Moore, T. (2009). *Drama and Curriculum A Giant at the Door.* Champaign, USA: Springer.
- Öz, F. (2011). *Uygulamalı Türkçe Öğretimi.* Ankara: Anı Yayınları.
- Özel, S. (2010). *Yabancılara Türkçe Öğreten Resmi Kurumlarda Dilbilgisi Öğretimi.* Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özoğlu, Ç. (1983). *Ortaöğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları.* Ankara: Ted Yayınları.
- Rızaoğlu, F. (2006). Bringing Life to EFL Classes by Creative Drama. *Yaratıcı Drama Dergisi, Sayı 1, sf. 115-125.*
- Sağlam, T. (2004). Dramatik Eğitim: Amaç Mı? Araç Mı?. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi, Sayı: 17. Sf: 4-21.*
- San, İ. (1991). Yaratıcı Drama - Eğitsel Boyutları. Eğitsel Yaratıcı Drama Nedir? Ne Değildir? 1. *Eğitim Kongresi, Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 558-564.*
- Saussure, F. (1980). *Genel Dilbilim Dersleri I.* Ankara: TDK Yayınları.
- Schewe, M. ve Shaw, P. (1993). *Towards Drama as a Method In The Foreign Language Classroom.* Frankfurt: Peter Lang.

- Soğuksu, A. F. (2013). *Ortaöğretim İngilizce Dersi Öğretim Programındaki İletişimsel Yaklaşımın Sınıf İçi Uygulamalara Yansıması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Thompson, G. ve Evans H. (2008). *Thinking It Through Linking Language Skills, Thinking Skills and Drama*. New York: David Fulton Publishers.
- Tok, M. ve Yığın, M. (2013). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Nedenlerine İlişkin Bir Durum Çalışması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 8, 132-147.
- Tokmakçioğlu, Z. (1990). *Improving Active Vocabulary and Developing Speaking Through Drama in ELT Classes*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tüm, G. (2010). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Drama Tekniğinin Rolü. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(3), 1898-1920.
- Üstündağ, T. (2002). Yabancı Dil Öğretim Uygulamalarında Bir Yöntem Olarak Yaratıcı Dramanın Yeri. Adıgüzel, Ö. *Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar* (2. Baskı). Ankara: Naturel (454-465).
- Üstündağ, T. (2008). *Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ulaş, H. ve Topal Y. (2006). Eğitici/Yaratıcı Drama Etkinliklerinin İlköğretimde Sözlü İfade Becerilerini Geliştirmeye Etkisi. *Ekev Akademi Dergisi Yıl: 10, S: 29 (Güz), 251-258*.
- Ungan, S. (2013). Dil ve Dünya Dilleri. Durmuş M., Okur A. *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları. (15-22).

Yaylı, D ve Bayyurt Y. (2011). *Yabancılara Türkçe Öğretimi Politika Yöntem ve Beceriler*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Young, J. (2007). *100 Ideas for Teaching Drama*. London: Continuum.

İnternet Kaynakları

<http://adp.meb.gov.tr/nedir.php>

[http://www.coe.int/t/dg4/education/elp/ELPREG/Source/Key_reference/CEFR
_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dg4/education/elp/ELPREG/Source/Key_reference/CEFR_EN.pdf)

<http://www.dilbilimi.net>

<http://Nefsc.Noaa.Gov/Publications/Tm/Tm185/Pdfs/Micron.Pdf>

<http://www.turkceolimpiyatları.com.ua>

EKLER

1. EK YENİ HİTİT 2 DERS KİTABINDAKİ KONULAR ÜZERİNE YAPILANDIRILMIŞ DERS PLANLARI

Bu bölümde, öğrenenlere uygulanan çalışmaların planına yer verilmektedir. Planlarda, Hitit 2 kitabı 11. ünitedeki “Nice Yıllara” ; 12. ünitedeki “Farklılıklara Rağmen” konuları kullanılmıştır. Hitit 3 kitabından ise 2. ünitedeki “Eyvah Yaşlanıyorum”; 3. ünitedeki “Neden Korkuyorsunuz?” metinlerine yer verilmiştir.

Yer: Dil Kursu Dersliğı

Grup: 10 Kişi (16 Yaş Üstü, YDT B1 ve B2 Öğrenenleri)

Konu: Korkular

Süre: 20 ders saati

Teknikler: Yaratıcı Drama; Rol Oynama, Doğaçlama, Rol İçinde Yazma, Özel Mülkiyet, Rol Kartları, Röportaj, Dedikodu Halkası, Toplantı Düzenleme, Uzman Görüşü, Yaşam Çemberi, Öğretmenin Role Girmesi

Araç-Gereç: Kâğıt, kalem, el çantası, ıslak mendil, tek eldiven, ajanda, adresin yazılı olduğu bir kâğıt, zarf, isim listesi, kurşun kalem, kalemtıraş, kitap ayracı, tiyatro bileti, şapka, gözlük, rol durumlarının yazılı olduğu kartlar.

1. Çalışma

Kullanılan Teknik: Çalışma, yaratıcı dramaya hazırlık niteliğindedir. Bu nedenle yaratıcı dramanın herhangi bir tekniği kullanılmamıştır.

Düzyey: B1 (Orta 3)

Süre: 15 dakika

Kazanım

– Söylediği söze ve söyleyişine farkındalık kazanır.

Öğrenenlerden üçer kişilik gruplar oluşturmaları istenir. Birden üçe kadar numara alırlar. Birinci kişilere içinde ünlem olan bir cümle kurmaları ve bunu bir eylemle seslendirmeleri söylenir. İkinciler bu cümleyi bir derece abartarak söylerler. Ve üçüncüler en abartılı biçimde söylerler.

2. Çalışma

Kullanılan Teknik: Yaratıcı Yazma

Düzyey: B1 (Orta 3)

Süre: 50 dakika (1 ders saati)

Kazanımlar

- Kendisine verilen yazıyı, önceki paragraflara uygun biçimde tamamlar.
- Kendisine verilen yazıdaki dilsel yanlışlıkları saptar.

Öğrenenlere birer kâğıt verilir ve kâğıtlara isimlerini yukarıdan aşağıya doğru yazmaları söylenir. Her harfin yanına o harflerle başlayan birer sözcük yazmaları söylenir. Kâğıtlar birer sağa kaydırılır. Öğrenenlere bu sözcüklerden yola çıkarak birer giriş paragrafı yazmaları söylenir.

Paragraflar tamamlandıktan sonra kâğıtlar bir sağa aktarılır. Elleriine gelen yeni kâğıda oradaki sözcüklerle gelişme paragrafı yazmaları söylenir.

Ardından bir kez daha kâğıtlar değiştirilir ve yine sayfanın başında yazılmış olan sözcüklerle sonuç paragrafı yazmaları söylenir. Yazılar okunur ve yanlışlıklar düzeltilir.

3. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Doğaçlama, Rol Oynama, Yaratıcı Yazma

Düzey: B1 (Orta 4)

Süre: 50 dakika x 2 (2 ders saati)

Kazanımlar

- Üstlendiği role uygun konuşur.
 - İzlediği diyalogda kullanılan tümcelerden yola çıkarak bir öykü oluşturur.
 - Dolaylı aktarımı kavrar.
- (Dilbilgisi kazanımları öğrenenlere sorular içinde örtük bir biçimde verilecektir.)

Öğrenenler üçer kişilik gruplara ayrılır. Aralarında A, B ve C'ye karar verirler. Okutman herhangi ikisini seçer. Gruptan, bu kişilerin kimler olduğunu; adlarını ve aralarındaki problemi saptamalarını ister. İki kişi, söylenenler doğrultusunda doğaçlamaya başlarlar. Üçüncü kişi ise aralarında geçen diyalogu yazar.

Tüm grupların doğaçlamaları aynı şekilde yapıldıktan sonra canlandırmanın öyküsünü, diyaloglarda kullanılan cümleleri dolaylı yapıda aktararak yazmaları söylenir. Öyküler yazıldıktan sonra sınıfa okunur.

Yazılanlar, kişiler arasında değiştirilir. Herkesin, kendisine verilen metindeki hataları bulması söylenir. Ardından saptanan hatalar okunur ve öğrenenlerin de katılımıyla düzeltilir.

4. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Rol Kartları, Rol Oynama, Doğaçlama

Düzey: B1 (Orta 4)

Süre: 50 dakika x 2 (İki ders saati)

Kazanımlar

- Kendisine verilen karakterin özelliğine uygun konuşur.
- Tartışmada görüşlerini açıklar.
- Hazırlıksız biçimde başladığı konuşmayı sürdürür.
- Duygularını dile getirir.

Öğrenenlere ikişerli gruplar oluşturmaları söylenir. Oluşturulan grupların üyelerine farklı roller gelecek biçimde rol kartları verilir. Öğrenenler, eşlerinin rol kartlarını ve karakterlerini bilmemektedirler. Eş zamanlı olarak doğaçlamaya başlarlar. Öğretmen doğaçlamaları bir yerde keser. Gruplar tek tek kaldıkları yerden tekrar başlatılıp izlerler. Yabancı dil sınıflarında uygulanan rol kartlarında kullanılan sözcüklerin ve sözcük gruplarının, öğrenenlerin sözcük dağarcığına ve genel izleğe uygun yapıda olmasına dikkat edilmelidir. Öğrenenlere verilen rol kartları şu şekildedir:

Aylin Çetin- Eş 30 (yaşında)

Siz, mutluluğu başarı olarak gören, başarmak için her şeyini ortaya koyan birisiniz. İsteddiğiniz şeyden asla vazgeçmezsiniz. İstediginizi elde ettikçe de hep daha fazlasını istersiniz. Ahmet Çetin ile beş yıldır arkadaş, üç yıldır evlisiniz. İzmir'de yaşıyorsunuz. İki yıl öncesine kadar aynı iş yerinde çalışıyordunuz. Ancak Ahmet, buradaki yoğun iş temposuna dayanamayıp daha sakin bir hayat sürmek istediğini söyledi ve işten ayrıldı. Artık daha küçük bir şirkette çalışıyor. Bu sabah şirkete gittiğinizde terfi ettiğinizi öğrendiniz. Ancak yeni iş yeriniz İstanbul'da ve o pozisyona gelebilmek için İstanbul'a taşınmanız gerekecek.

Ahmet'i buradan taşınmaya ikna etmelisiniz. Mesai sonrası bu haberi vermek için evde Ahmet'i bekliyorsunuz. Ahmet'in kapıyı açmasıyla canlandırma başlar.

Ahmet Çetin - Eş 33 Yaşında

Siz, çevrenizdeki insanların hırsına anlam veremiyorsunuz. Olur olmaz şeylere üzülmeyip gününüzü gün ediyorsunuz. Dünyaya bir kere geldiğinizi ve burada iyi zaman geçirmeniz gerektiğini düşünüyorsunuz. Aylin Çetin ile beş yıldır arkadaş, üç yıldır evlisiniz. İzmir'de yaşıyorsunuz. İki yıl öncesine kadar aynı iş yerinde çalışıyordunuz. İş yerinizdeki strese ve yoğunluğa artık dayanamadığınız için 2 yıl önce istifa edip daha küçük bir şirkette çalışmaya başladınız. Burası da sizin için sıkıcı olmaya başladı. Sahilde bir balık restoranı açma hayalleri kuruyorsunuz. Bu sabah iş arkadaşlarınızdan biri sizinle aynı düşüncede olduğunu söyledi. Birlikte bir balık lokantası açmayı teklif etti. Kabul ettiniz. Eve gidince Aylin'e bu güzel haberi vereceksiniz. Kapıyı açmanızla doğaçlama başlar.

5. Çalışma

Kullanılan Teknik: Öykü Oluşturma

Düzyey: B1 (Orta 4)

Süre: 50 dakika x 2 (2 ders saati)

Kazanımlar

- “Yabancı Bir Dili Konuşmak” konusunda grupça oluşturulan öyküde kendisine verilen role uygun konuşur.
- Başkaları tarafından oluşturulmuş öyküyü anlam bütünlüğünü sağlayacak biçimde geliştirir.

Öğrenenler çember oluşturacak biçimde oturlar. Öğretmen, eline bir nesne alır ve bir öykü anlatmaya başlayacağını söyler. Öykünün giriş bölümünü ben diliyle anlatır. Öyküye yeni kişi eklediğinde nesneyi başkasına aktaracağını söyler. Nesneyi alan kişi öğretmenin yarattığı karakterin ağzından öyküyü anlatmaya devam eder. Öykünün giriş bölümü şu şekildedir:

“Biz, bir öğrenci evinde yaşayan arkadaşlarız. Her gün sabah erkenden uyanır, hazırlanır, evden çıkar; akşam hava kararınca eve döneriz. Evde dört kişi yaşıyoruz. Ev işlerini paylaşıyoruz. Kahvaltı hazırlamak her gün birinin işidir. O gün sıra kimdeyse erkenden kalkar, sofrayı hazırlar ve evdekileri uyandırır. Bu düzen eve taşındığımızdan beri böyleydi, düne kadar da böyle sürdü. Ama dün çok tuhaf bir olay oldu. Kahvaltıyı hazırlama sırası bendeydi. Hazırlıkları tamamladıktan sonra Merve’yi uyandırdım. “Günaydın.” dedim. Yüzüme tuhaf tuhaf baktı. Dalga geçtiğini sanıp umursamadım. Kahvaltının hazır olduğunu

söyledim. Bir yanıt verdi. Ne dediğini anlamadım, tekrarlamasını söyledim. Garip bir şeyler mırıldandı. Sanki başka bir dilde konuşuyor gibiydi. Tekrar etmesini söylediğimde anlamadı. Hareketle anlaştık. Durum çok tuhaftı. Sanki bir gecede dili değişmiş gibiydi. Şaşkınlıkla diğerlerini uyandırdım. Durumu ilk fark eden Yağmur oldu. Merve'yle anlaşma girişimlerinin başarısız olması sonucunda şöyle dedi:

Öyküde herkes, kendisinden önceki anlatıcının oluşturduğu karakteri canlandırır. Anlatıcı, üstlendiği rolün ağızından öyküyü anlatmaya yeni bir karakter yaratıncaya kadar devam eder. Yeni bir isim söyler, elindeki nesneyi çemberdeki kişilerden birine atar ve o kişi yeni söylenen karakterin rolünde konuşmaya başlar. Çalışma, öğrenenler tarafından başlatılan farklı öykülerle sürdürülür.

6. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Özel Mülkiyet, Yaşam Çemberi

Düzyey: B2 (Yüksek 1)

Süre: 50 dakika x 2 (2 ders saati)

Kazanımlar

–Nesnelerden yola çıkarak bir karakter oluşturup onun hakkında fikir yürütür.

–Günlük yaşamla ilgili (aile, hobi, iş, yolculuk ve güncel olaylar gibi) konulardaki konuşmalara hazırlık yapmadan katılır.

Öğretmen elindeki çantayı öğrenenlere gösterir ve bunun huzurevinde bulunduğunu söyler. İçindeki nesnelere masanın üzerine çıkarır. Çantanın içinde bulunanlar şunlardır: Islak mendil, tek eldiven, geçen yıla ait kullanılmamış bir ajanda, bir adresin yazılı olduğu kâğıt, sarı bir zarf içinde saman kâğıda yazılmış isim listesi, kurşun kalem, kalemtıraş, kitap ayracı ve eski bir tiyatro bileti.

Öğretmen, öğrenenlerden bu nesnelere yola çıkarak çantanın sahibinin nasıl biri olduğunu tahmin etmelerini ister. Çanta sahibi hakkında konuşulduktan sonra öğretmen, öğrenenlere birer kâğıt dağıtır ve bu kâğıtları çizgilerle beşe bölmelerini ister. Kâğıtların ortasına oluşturacakları karakterlerin ismini ve yaşını yazarlar. Kalan 4 bölüme de “Ev”, “Aile”, “Çevre”, “Gün” yazmaları söylenir. “Ev” bölümüne karakterin nerede yaşadığı yazılır. “Aile”de karakterin ailesi, “Çevre”de sosyal yaşantısı açıklanır. “Gün” bölümünde ise karakterin çalıştığı yer ve günlük hayatını nasıl geçirdiği yazılır.

7. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Rol Oynama, Doğaçlama

Düzyey: B2 (Yüksek 1)

Süre: 50 dakika x 2 (2 ders saati)

Kazanımlar

- Oluşturduğu karakterin rolüne uygun konuşur.
- Kendisine verilen yönergelere uygun konuşur.
- “Dik/-(y)EcEk+iyelik kadar/ gibi” ulaçlarını kavrar.

Öğrenenler, yaşam çemberi ve özel mülkiyet tekniklerinin uygulandığı çalışmada oluşturdukları karakterlerin rollerine girerler. Ders kitabında (Yeni Hitit 3, 27) yer alan rollerden biri (A ya da B), öğrenenlere verilir. Öğrenenlere kendilerine verilen, yine kitapta bulunan, görüşler çerçevesinde rollerine uygun biçimde konuşmaları söylenir.

A: Yaşlanıyor olmak sizi oldukça endişelendiriyor. Bu sıkıntınızı arkadaşlarınızla paylaşacaksınız. Konuşmanızda şu düşünceleri de öne sürün.

- Yaşlılık hayatın sonuna yaklaşmak demek.*
- Yaşlanmak insanı güçsüzleştiren bir süreç.*
- Yaşlanınca sosyal hayat bitiyor, sağlık sorunları artıyor ve hayattan zevk alınamıyor.*
- Yeni teknolojilerle yaşlılık mümkün olduğu kadar ertelenerek insan ömrü uzatılmalı.*

B: Arkadaşınız yaşlılık bunalımına girmiş ve sizinle bu konudaki görüşlerini paylaşıyor. Ona yaşlanmanın o kadar da kötü olmadığını anlatın. Konuşmanızda şu düşünceleri de öne sürün.

–Yaşlılığı hayatın doğal bir parçası olarak kabul etmek gerek.

–Yaşlılık insanı pek çok açıdan güçlendiren bir süreçtir.

–Yaşlanmak, inzivaya çekilmek ve hayattan kopmak anlamına gelmez.

–İnsan ömrünün uzaması doğal dengeyi bozar.

8. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Rol Oynama, Doğaçlama, Röportaj

Düzey: B2 (Yüksek 1)

Süre: 50 dakika x 2 (2 ders saati)

Kazanımlar

- Sorunu saptamaya yönelik sorular sorar.
- İlgili konuda ayrıntılı açıklamalar yapar.
- Karşıtlıkları nedensel temellere dayandırarak açıklar.
- Nedenler ve sonuçlara bakarak varsayımlarda bulunur.
- Kapsamlı bilgi alışverişinde bulunur.

Öğrenenlere bir kurumda araştırmacı oldukları söylenir. Burada derste işlenen temayla bağlantılı olarak insanların korkuları üzerine araştırma yapmaktadırlar. Kişilerle korkuları üzerine birer röportaj yapmaları söylenir. Grupta herkesin hem soru sorması hem de yanıtlamasına olanak tanınır.

9. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Rol İçinde Yazma, Rol Oynama

Düzyey: B2 (Yüksek 1)

Süre: 50 dakika x 2 (2 ders saati)

Kazanımlar

- Örnek metinden yola çıkarak yeni metin oluşturur.
- Metinden bağımsız biçimde sunum yapar.
- Birleşik zaman (zaman+ol) yapısını kavrar.

Öğrenenlere ders kitabında (Yeni Hitit 3, 32) yazılmış olan gazete haberleri verilir. Gazeteci oldukları söylenir. Öğrenenlere, kendilerine verilen bu haberlerin yol açtığı başka haberler yazıp sunmaları söylenir. Haberlerinde röportajlarında edindikleri bilgileri de kullanmaları söylenir. Ardından hazırlanan haberleri haber bülteninde spiker rolünde sunarlar.

10. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Dedikodu Halkası, Rol Oynama, Doğaçlama, Öğretmenin Role Girmesi

Düzyey: B2 (Yüksek 1)

Süre: 50 dakika x 2 (2 ders saati)

Kazanımlar

- Kendisine verilen karakter özelliğine uygun konuşur.
- Durumu farklı yönleriyle irdeler.
- Ulaçlar (-Dik/ -EcEk+ İyelik) yapısını kavrar.
- Ulaçlar (-mEsİnE rağmen/karşın) yapısını kavrar.

Öğrenenlere, garip korkuları olan insanlarla aynı mahallede yaşayan kişiler oldukları söylenir. Herkes bu mahallede yaşayan bir karakterin rolünü üstlenir. Bu amaçla öğrenenlere rol durumlarını anlatan birer kart verilir. Öğretmen, korkusu olan kişi rolüne girer. Mahalleliyle diyaloga başlar. Ardından öğretmen çıkar ve mahalle sakinlerinden biri rolüne girerek dedikodu başlatır. Öğrenenler, onun hakkında kendilerine verilen kartlardaki durumlara uygun biçimde dedikodu yapar. Öğrenenlere verilen rol durumlarında, Hitit 2 ders kitabı 142. sayfadaki karakter özellikleri ve ifade kalıpları kullanılmıştır.

Bakkal: *Siz “Bugün varız yarın yok.” diyorsunuz, her şeye boş vermişsiniz. İnsanlardaki hırsın sebebini anlayamıyorsunuz. Üzüntüyle geçen zamanı kayıp olarak görüyorsunuz. Her şeye rağmen gamsız olmak gerektiğini düşünyorsunuz. Üzgün insanların bugün ağladıklarına yarın güleceklerini söylüyorsunuz.*

Terzi: Siz, etliye sütlüye karışmayan birisiniz. Bencil bir yaşam sürmek gerektiğini düşünüyorsunuz. Kendinizi kurtarmanız size yeter.

Taksici: Siz, herkesi beğeniyorsunuz ama en çok kendinizi. Dünya, siz merkezine gelince daha güzel oldu. Dünyanın merkezinde olduğunuzu düşünüyorsunuz.

Manav: Siz yaşamışsınız, yaşamamışsınız kimin umurunda? İnsanlar ihtiyaçları olmasa sizi asla görmeyecekler. Dostunuz da pek yok. Konuşmadıkları halde domatesler bile insanların dikkatini sizden daha fazla çekiyor.

Kuaför: Size göre mutluluk başarıdır. Bu nedenle hep daha fazlasını istersiniz. Olumsuzluklara rağmen asla pes etmezsiniz.

Elektrikçi: Siz insanlara kolay kolay güvenmezsiniz. Dostlarınıza bile kendinizi teslim etmezsiniz. Bir gün herkesin sizi terk edebileceğini düşünüp hazırlıklı olursunuz.

Komşu: Öğrendikçe mutlu olan bir insansınız. Bilmek size mutluluk veriyor. Bu nedenle konuşmalarınızda soru cümlelerini çok kullanıyorsunuz.

Restoran Sahibi: Hayatın dostlarla bir şeyler paylaştıkça güzel olduğunu düşünüyorsunuz. Bu nedenle dostlarınızla çok fazla vakit geçiriyorsunuz.

İmam: Yeniliklere çabuk uyum sağlayamasanız bile yenilikleri denemekten kaçınmıyorsunuz.

Emlakçı: Etrafınızda gelişen olayların kontrolünüz altında olması için çabalıyorsunuz. Bu nedenle "kontrolcü" olarak adlandırılmanıza rağmen siz kendinizi "düzenli" sıfatıyla tanımlıyorsunuz.

11. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Uzman Görüşü, Toplantı Düzenleme, Öğretmenin Role Girmesi, Rol Oynama, Doğaçlama

Düzey: B2 (Yüksek 1)

Süre: 50 dakika x 2 (2 ders saati)

Kazanımlar

- Uzmanlık alanına giren konularda kapsamlı açıklamalar yapar.
- Durum ve olayları nedenleriyle açıklar.
- Sav oluşturur.
- Düşüncelerini tutarlı biçimde sıralayarak savını savunur.

Öğrenenlere kendilerinin ya da çevrelerindeki insanların ne gibi korkularının olduğu sorulur. Bu korkulardan dolayı yaşanan problemler ve korkunun toplumsal boyutu üzerine konuşulur. Öğrenenlere, korkuların gün geçtikçe arttığı ve günlük yaşamı aksattığı bir ülkede insanların yaşadıkları korkuların neler olabileceği ve bu korkuların hangi sorunları yarattığı sorulur. Sorunları önlemek amacıyla çalışabilecek uzmanlık alanlarının neler olduğunu düşünmeleri söylenir. Söylenen uzmanlık alanlarından en fazla dört tanesi seçilir. Öğrenenlere bu alanlardan hangisinin uzmanı olacaklarını belirlemeleri söylenir. Aynı uzmanlık alanını seçen kişiler grup olacak biçimde birlikte otururlar. Uzman gruplarına korkulara karşı yapılacak çalışmalarını planlamaları söylenir. Bu çalışma için öğrenenlere 20 dk. verilir. Öğretmen, saptanan sorunları çözebilmek için yapılacak uzmanlar toplantısının başkanı rolünü üstlenir. Böylelikle öğrenenlerin uzman bakış açısıyla sorunu yorumlamaları ve soruna çözüm yolları sunmaları amaçlanır.

12. Çalışma

Kullanılan Teknik: Çalışma yaratıcı yazma üzerine yapılandırılmıştır. Yaratıcı dramının herhangi bir tekniği kullanılmamıştır.

Düzy: B2 (Yüksek 1)

Süre: 50 dakika (1 ders saati)

Kazanımlar

– Kendisine verilen eylemlerle (sanmak, inanmak, pişman olmak, düşünmek, bozulmak, söz vermek, gücenmek, kızmak, hayret etmek) kullanılan eylemsiler bulur.

– Eylem ve eylemsileri kullanarak tümceler kurar.

– Grupça kurulan tümceleri kullanarak korku konulu bir öykü oluşturur.

Belirlenmiş eylemler tahtaya alt alta gelecek biçimde yazılır. Öğrenenlerden, bildikleri masal, hikâye, film karakterlerinden birer isim söylemeleri istenir. Söyledikleri isimlerin her biri, bir eylemin karşısına denk gelecek biçimde alt alta yazılır. İsimlerle eylemler soru kalıbında eşleştirilir. Öğrenenlerin yanıtları doğrultusunda eylem ve eylemsi eşleştirilir.

Örnek:

– *Külkedisi ne yaptığına pişman olmuş?*

– *Leon neye bozulmuş?*

Ardından “Bu kişiler nerede birlikte olabilirler? Kişilerin yolları nerede kesişir?” diye sorulur. Öğrenenlere bu karakterlerin bir arada bulunduğu bir öykü yazmaları; yazarken bu cümleleri kullanmaları söylenir.

2. EK. YABANCI OLMAK TEMASI ÜZERİNE YAPILANDIRILMIŞ DERS PLANLARI

Bu bölümde, öğrenenlere seçenek olarak sunulan ikinci plana yer verilmektedir.

Yer: Dil Kursu Dersliği

Grup: 10 Kişi, 16 Yaş Üstü, YDT B1 (Orta 3, Orta 4) ve B2 (Yüksek 1) Öğrenenleri

Konu: Dilsel Farklılıklar ve Yabancılaşma

Süre: 20 ders saati

Teknikler: Yaratıcı Drama; Rol Oynama, Doğaçlama, Rol İçinde Yazma, Özel Mülkiyet, Rol Kartları, Röportaj, Dedikodu Halkası, Toplantı Düzenleme, Uzman Görüşü, Yaşam Çemberi, Öğretmenin Role Girmesi

Araç-Gereç: Fon kartonu, kâğıt, kalem, boya, kukla, el çantası, ıslak mendil, tek eldiven, ajanda, adresin yazılı olduğu bir kâğıt, zarf, isim listesi, kurşun kalem, kalemtıraş, kitap ayracı ve tiyatro bileti.

1. Çalışma

Kullanılan Teknik: Çalışma, yaratıcı dramaya hazırlık niteliğindedir. Bu nedenle yaratıcı dramanın herhangi bir tekniği kullanılmamıştır.

Düzyey: B1 (Orta 3)

Süre: 15 dakika

Kazanım

–Söylediği söze ve söyleyişine farkındalık kazanır.

Öğrenenlere üçer kişilik gruplar oluşturmaları söylenir. Birden üçe kadar numara alırlar. Birinci kişilere içinde ünlem olan bir cümle kurmaları ve bunu bir eylemle seslendirmeleri söylenir. İkinciler bu cümleyi bir derece abartarak söylerler. Ve üçüncüler en abartılı biçimde söylerler.

2. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Öykü Oluşturma, Rol Oynama

Düzyey: B1 (Orta 3)

Süre: 50 dakika x 2 (2 ders saati)

Kazanımlar

–“Yabancı bir dili konuşmak” konusunda grupça oluşturulan öyküde kendisine verilen role uygun konuşur.

–Başkaları tarafından oluşturulmuş öyküyü anlam bütünlüğünü sağlayacak biçimde geliştirir.

Öğrenenler çember oluşturacak biçimde otururlar. Öğretmen eline bir nesne alır ve bir öykü anlatmaya başlayacağını söyler. Öykünün giriş bölümünü ben diliyle anlatacaktır. Öyküye yeni kişi eklediğinde nesneyi başkasına aktaracağını söyler. Nesneyi alan kişi öğretmenin yarattığı karakterin ağzından öyküyü anlatmaya devam eder. Öykünün giriş bölümü şu şekildedir:

“Biz, bir öğrenen evinde yaşayan arkadaşlarız. Her gün sabah erkenden uyanır hazırlanır evden çıkar, akşam hava kararınca eve döneriz. Evde dört kişi yaşıyoruz. Ev işlerini paylaşıyoruz. Kahvaltı hazırlamak örneğin, her gün birinin işidir. O gün sıra kimdeyse erkenden kalkar, sofrayı hazırlar ve evdekileri uyandırır. Bu düzen eve taşındığımızdan beri böyleydi. Düne kadar da böyle sürdü. Ama dün çok tuhaf bir olay oldu. Kahvaltıyı hazırlama sırası bendeydi. Hazırlıkları tamamladıktan sonra ilk olarak Merve’yi uyandırdım. “Günaydın.” dedim.

Yüzüme tuhaf tuhaf baktı. Dalga geçtiğini sanıp umursamadım. Kahvaltının hazır olduğunu söyledim. Bir yanıt verdi. Ne dediğini anlamadım tekrarlamasını söyledim. Garip bir şeyler mırıldandı. Sanki başka bir dilde konuşuyor gibiydi. Tekrar etmesini söylediğimde anlamadı, hareketle anlaştık. Durum çok tuhaftı. Sanki bir gecede dili değişmiş gibiydi. Şaşkınlıkla diğerlerini uyandırdım. Durumu ilk fark eden Yağmur oldu. Merve'yle anlaşma girişimlerinin başarısız olması sonucunda şöyle dedi:

Öyküde her karakteri bir kişi seslendirecektir. Seslendiren kişi, karakterin sözünü söyledikten sonra öyküyü anlatmaya devam eder. Yeni bir isim söyler, elindeki nesneyi çemberdeki kişilerden birine atar ve o kişi yeni söylenen karakterde konuşmaya başlar.

3. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Özel Mülkiyet, Yaşam Çemberi

Süre: 50 dakika x 2 (2 ders saati)

Düzyey: B1 (Orta 4)

Kazanımlar

- Nesnelere yola çıkarak bir karakter oluşturup onun hakkında fikir yürütür.
- Günlük yaşamla ilgili (örneğin; aile, hobi, iş, yolculuk ve güncel olaylar gibi) konulardaki konuşmalara hazırlık yapmadan katılır.

Öğretmen elindeki çantayı öğrenenlere gösterir ve bunun Yabancılar Dairesi'nde bulunduğunu söyler. İçindeki nesnelere masanın üzerine çıkarır. Çantanın içinde bulunanlar: Islak mendil, tek eldiven, geçen yıla ait kullanılmamış bir ajanda, adres kâğıdı, sarı bir zarf içinde saman kâğıda yazılmış isim listesi, kurşun kalem, kalemıraş, kitap ayracı ve eski bir tiyatro bileti.

Öğretmen bu nesnelere yola çıkarak çantanın sahibinin nasıl biri olduğunu tahmin etmelerini ister. Çanta sahibi hakkında biraz konuşulduktan sonra öğretmen öğrenenlere birer kâğıt dağıtır ve bu kâğıtları çizgilerle beşe bölmelerini söyler.

Öğrenenler, kâğıtların ortasına oluşturacakları karakterlerin ismini ve yaşını yazarlar. Kalan 4 kısma da “Ev”, “Aile”, “Çevre”, “Gün” yazmaları söylenir. “Ev” bölümüne karakterin nerede yaşadığı yazılır. “Aile”de ailesi açıklanır. “Çevre”de sosyal yaşantısı açıklanır. “Gün” bölümünde ise karakterin çalıştığı yer ve günlük hayatını nasıl geçirdiği yazılır.

4. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Toplantı Düzenleme, Rol Oynama, Doğaçlama, Öğretmenin Role Girmesi

Düzey: B1 (Orta 4)

Süre: 50 dakika (1 ders saati)

Kazanımlar

- Üstlendiği role uygun konuşur.
- Bürokrasiye ilişkin sözcük ve sözcük kalıplarını konuşurken kullanır.
- Konuşurken dolaylı aktarım yapar.
- Konuşurken evet / hayır sorularında dolaylı aktarım yapar.
- Konuşurken koşaç tümcelerinin dolaylı aktarımını yapar.
- Konuşurken farklı kiplerde dolaylı aktarım yapar.

(Dilbilgisi kazanımları öğrenenlere sorular içinde örtük bir biçimde verilecektir.)

Öğrenenler, “Yabancı Olarak Yaşayanlar Derneği”ndeler. Oluşturdukları karakterlerin rollerine girerler. Bir uyum programına alındıkları söylenir. Öğretmen, yönetici rolündedir. Öğrenenler, başka bir ülkede yaşamaya başlama hikâyelerini anlatırlar. Öğretmen sorular sorarak onları dilbilgisine uygun biçimde konuşturur. Öğrenenler sorularla yönlendirilir. Öğrenenlere şu sorular sorulur:

- *Türkiye'ye hangi sebepten dolayı geldiğinizi anlatmanızı istiyorum.*
- *Türkçeyi iyi konuşamadığınız için sorun yaşadınız mı?*
- *Yabancı bir ülkede yaşama konusunda neler düşündüğünüzü bizimle paylaşır mısınız lütfen?*
- *Buraya yerleşebilmeniz için ne gibi işlemler yapmanız gerekti?*
- *Yabancı bir ülkeye yerleşmenin zor olduğunu söyleyebilir misiniz?*
- *Yabancılarla ilgili çıkan haberleri takip edip etmediğinizi merak ediyorum. İlginç bulduğunuz haberleri bizimle paylaşmanızı istiyorum.*

5. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Rol İçinde Yazma

Düzyey: B1 (Orta 4)

Süre: 50 dakika (1 ders saati)

Kazanımlar

- Örnek metinden yola çıkarak grup çalışmasıyla yeni metin oluşturur.
- Grubuyla birlikte oluşturduğu metnin içeriğine uygun sunum yapar.

Öğrenenlere öğretmen tarafından yazılmış bir gazete haberi verilir. Dörder kişilik gruplar oluşturulur. Öğrenenlere gazeteci oldukları ve bu haberden yola çıkarak yeni haberler yazıp; hazırladıkları haber bülteninde sunmaları söylenir.

Haber

Ülkenin dört bir yanından, anadili farklı olan insanların yaşadıkları dil problemlerinin haberleri gelmektedir. Yetkililer, her türlü düzenlemeyi yapmalarına rağmen bu sorunun önüne geçemediklerini bildirmişlerdir. Ayrıca bu konuda daha neler yapılması gerektiğini bilmediklerini söylemişlerdir. Dil sorunu yüzünden günlük hayatta pek çok aksaklıklar yaşanmaktadır.

Yabancı dil konuşan kişilere duyulan hassasiyete rağmen aksaklıklar giderilememektedir. Bu aksaklıkları gidermek için yetkililerin ne gibi çözümler bulacaklarını halk merakla beklemektedir.

6. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Uzman Görüşü, Öğretmenin Role Girmesi

Düzyey: B2 (Yüksek 1)

Süre: 50 dakika (1 ders saati)

Kazanımlar

- Mesleklere ilişkin sözcük ve sözcük öbeklerini konuşurken kullanır.
- Uzmanlık alanına giren konularda kapsamlı açıklamalar yapar.
- Durum ve olayları nedenleriyle açıklar.
- Sav oluşturur.
- Nedenleştirme yapısını yazarken kullanır.
- Nedenleştirme yapısını konuşurken kullanır.
- Adlaştırma yapısını yazarken kullanır.

(Dilbilgisi kazanımları öğrenenlere örtük biçimde sorular ve yönergeler yoluyla verilecektir.)

Öğrenenlere, Devlet Araştırma Kurumu çalışanı oldukları söylenir. Öğretmen kurumun başkanı rolüne girer. Grubun başkanı olarak, çalışanlardan dili farklı olan insanların en çok hangi alanlarda zorluk yaşadıklarını belirlemelerini ister. Öğrenenlere bu zorlukları çözebilecek iş alanlarını bulmalarını söyler. Öğrenenler, bu iş alanlarından hangilerinde çalışacaklarına karar verirler. Çalışacakları sektörlerde grup oluştururlar. Yapacaklarını, nedenlerini belirterek rapor halinde yazarlar. Yazarken yanıtlayacakları sorular şunlardır:

- *Dili farklı olan insanlar en çok hangi alanlarda zorluk yaşıyorlar?*
- *Dili farklı olan insanlar için neleri yapmak zor?*
- *Dili farklı olan insanlar hangi sebeplerden dolayı zorluk yaşamaktalar?*
- *Dili farklı olan insanlar için nelerin yapılmasını gerekli görüyorsunuz?*

Yazımlar bittikten sonra gruplar raporlarını diğerlerine sunarlar. Raporları tartışılır.

7. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Röportaj, Rol Oynama, Doğaçlama

Düzyey: B2 (Yüksek 1)

Süre: 50 dakika (1 ders saati)

Kazanımlar

- Sorunu saptamaya yönelik sorular sorar.
- İlgili konuda ayrıntılı açıklamalar yapar.
- Nedenler ve sonuçlara bakarak varsayımlarda bulunur.
- Kapsamlı bilgi alışverişinde bulunur.
- Kendisine sorulan sorunun yapısına uygun yanıt verir.
- Edilgen çatıyı yazarken kullanır.
- Dolaylı aktarım yapar.

Öğrenenler iki gruba ayrılırlar. Gruplardan birindeki öğrenenler gazeteci rolüne girerler. Diğerleri ise farklı dil konuşan insanlardır. Gazetecilerden dili değişen insanlarla röportaj yapmaları ve şu konularda bilgi toplamaları söylenir:

- *Farklı konuşan kişilerin dilleri yüzünden trafikte yaşadıkları*
- *Farklı konuşan kişilerin dilleri nedeniyle alışverişte yaşadıkları*
- *Farklı konuşan kişilerin dillerinden dolayı okulda yaşadıkları*
- *Farklı konuşan kişilerin dilleri yüzünden hastanede yaşadıkları*

Yapılan röportajlar tek tek izlenir.

8. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Rol Oynama, Doğaçlama

Düzyey: B2 (Yüksek 1)

Süre: 50 dakika x 2 (2 ders saati)

Kazanımlar

- Bütünsel bir yapı içinden kendisi için önemli olanları ayırt eder.
- Kendisine sorulan soruların yanıtlarını bütünlük içinde sunar.
- Dolaylı aktarım yapar.
- Olayları nedenleriyle açıklar.

Öğrenenlere üçerli gruplar oluşturmaları söylenir. Röportajlardan yola çıkarak yabancı olarak yaşamak üzerine bir film kurgulayacaklar ve filmin fragmanını sunacaklardır. Film fragmanlarında, izleyenlerin şu sorulara yanıt bulmaları gerektiği söylenir:

- Yabancı bir dil konuşan insanlara nasıl davranılıyor?
- Bu davranışlardan dolayı kendilerini nasıl hissediyorlar?
- Neler yaşadıklarını insanlarla rahatça paylaşabiliyorlar mı?
- Bu durumu ne kadar zamandır yaşıyorlar?

9. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Yaratıcı Yazma

Düzey: B2 (Yüksek 1)

Süre: 50 dakika (1 ders saati)

Kazanımlar

- Sözcüklerden yola çıkarak bir öyküyü temellendirir.
- Kendisine verilmiş sözcüklerden yola çıkarak yazıyı sürdürür.
- Yazıyı kendisine verilen sözcüklerle sonuçlandırır.
- Anlamsal bütünlük sağlayan paragraflar yazar.

Öğrenenlere 4 ayrı kitabevinin yazarı oldukları söylenir ve üçer kişilik 4 grup oluşturulur. Grup üyeleri yan yana otururlar. Yayınevlerinin yabancı dil konuşanların öykülerini toplayarak bir kitap basacakları söylenir. Öğrenenlere birer kâğıt verilir ve kâğıtlara isimlerini yukarıdan aşağıya yazmaları söylenir. Yazdıkları harflerin yanına o harflerle başlayan birer sözcük yazmaları söylenir. Kâğıtlar, grupların içinde birer sağa kaydırılır. Öğrenenlere, bu sözcüklerden yola çıkarak bir giriş paragrafı yazmaları söylenir.

Paragraflar tamamlandıktan sonra kâğıtlar bir sağa aktarılır. Elllerine gelen yeni kâğıda oradaki sözcüklerle gelişme paragrafı yazmaları söylenir. Ardından bir kez daha kâğıtlar değiştirilir ve yine sayfanın başında yazılmış olan sözcüklerle sonuç paragrafı yazmaları söylenir. Böylelikle her grupta giriş, gelişme ve sonuç bölümleri farklı kişiler tarafından yazılmış birer öykü oluşacaktır. Yazılar okunur.

10. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Doğaçlama, Rol Oynama, Rol Kartları, Dedikodu Halkası

Düzey: B2 (Yüksek 1)

Süre: 50 dakika x 2 (2 ders saati)

Kazanımlar

- Kendisine verilen karakter özelliğine uygun konuşur.
- Bir durumu farklı yönleriyle irdeler.
- Nedenleştirme yapısını (diye/dolayı/yüzünden/nedeniyle) konuşurken kullanır.

1. Bölüm

Öğrenenlere, yabancı dil konuşan insanlarla aynı mahallede yaşayan kişiler oldukları söylenir. Herkes bu mahallede yaşayan bir karakterin rolünü üstlenir. Bu amaçla, öğrenenlere birer rol kartı verilir. Yabancılaşan kişi olarak kukla kullanılır. Kukla öğretmen tarafından oynatılır. Konuşma yerine bazı sesler çıkarılır ve konuşuyormuş gibi yapılır. Kukla mahalledeki insanlarla iletişim kurmaya çalışır. Mahalleli kendilerine verilen rol kartlarına uygun biçimde rol yapar.

Bakkal: *Siz “Bugün varız yarın yok.” diyorsunuz, her şeye boş vermişsiniz. İnsanlardaki hırsın sebebini anlayamıyorsunuz. Üzüntüyle geçen zamanı kayıp olarak görüyorsunuz. Üzgün insanların bugün ağladıklarına yarın güleceklerini söylüyorsunuz.*

Terzi: Siz, etliye sütlüye karışmayan birisiniz. Bencil bir yaşam sürmek gerektiğini düşünüyorsunuz. Kendinizi kurtarmanız size yeter.

Taksici: Siz, herkesi beğeniyorsunuz ama en çok kendinizi. Dünya, siz merkezine gelince daha güzel oldu. Dünyanın merkezinde olduğunuzu düşünüyorsunuz.

Manav: Siz yaşamışsınız, yaşamamışsınız kimin umurunda? İnsanlar ihtiyaçları olmasa sizi asla görmeyecekler. Dostunuz da pek yok. Tezgâhtaki marullar bile insanların dikkatini sizden daha fazla çekiyor.

Kuaför: Size göre mutluluk başarıdır. Bu nedenle hep daha fazlasını istersiniz. Asla pes etmezsiniz.

Elektrikçi: Siz insanlara kolay kolay güvenmezsiniz. Dostlarınızı seversiniz ama kendinizi onlara teslim etmezsiniz. Bir gün herkesin sizi terk edebileceğini düşünüp hazırlıklı olursunuz.

Komşu: Öğrendikçe mutlu olan bir insansınız. Bilmek size mutluluk veriyor. Bu nedenle konuşmalarınızda soru cümlelerini çok kullanıyorsunuz.

Restoran Sahibi: Hayatın dostlarla bir şeyler paylaştıkça güzel olduğunu düşünüyorsunuz. Bu nedenle dostlarınızla çok fazla vakit geçiriyorsunuz.

İmam: Yeniliklere çabuk uyum sağladığınız söylenemez. Bu yönünüzle biraz tutucu olarak nitelendirilseniz de yenilikleri denemekten kaçınmıyorsunuz.

Emlakçı: Etrafınızda gelişen olayların kontrolünüz altında olması için çabalyorsunuz. Bu nedenle "kontrolcü" olarak adlandırılırsanız da siz kendinizi "düzenli" sıfatıyla tanımlıyorsunuz.

2. Bölüm

Yabancı dil konuşan kişi ortamda yoktur. Mahalleli onun hakkında, rol kartlarındaki karakter özelliğine uygun biçimde dedikodu yapar. Onun gelmesiyle mahallede yaşanan değişimi anlatır. Dedikodu yaparak şu soruların nedenlerini öğrenmeleri söylenir (Sorular teker teker tartışılır.):

- Farklı bir dili konuşmaları yüzünden ne gibi durumlar yaşandı?
- Anlaşmazlık nedeniyle neler yaşadınız?
- Mahalledeki diğer insanlar, bu kişilere dilleri farklı diye nasıl davranıyorlar.

11. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Yaratıcı Yazma, Dramatizasyon, Rol Oynama, Doğaçlama

Düzyey: B2 (Yüksek 1)

Süre: 50 dakika x 2 (2 ders saati)

Kazanımlar

- Verilen tümceleri kullanarak bir öykü oluşturur.
- Kendisine verilen eylemlere uygun eylemsileri belirler.
- Adlaştırma (-mE/- Dik/ -(y)EcEk+ iyelik+-(n)E/-(n)DE/-(n)Den/-(n)İ) yapısında tümce kurar.
- Adlaştırma yapısında kurduğu tümcelerle öykü oluşturur.

1. Bölüm

Öğrenenlere şu eylemler verilir:

- *Sanmak*
- *İnanmak*
- *Pişman olmak*
- *Düşünmek*
- *Bozulmak*
- *Söz vermek*
- *Gücenmek*

- *Kızmak*
- *Hayret etmek*

Öğrenenlerden, bir önceki çalışmada bulunan mahalleli karakterlerinden birer isim söylemeleri istenir ve söyledikleri isimler tahtaya yazılır. İsimlerle eylemler şu şekilde eşleştirilir:

- Bakkal ne yaptığına pişman olmuş?
- Hatice Hanım neye bozulmuş?

Oluşturulan cümleleri kullanarak dili değişen kişilerin kaleminden rüyalarını yazmaları istenir. Bir gece önce gördükleri rüyayı giriş, gelişme ve sonuç bölümü olan bir öykü biçiminde yazmaları söylenir.

2. Bölüm

Oluşturulan öyküler okunur. Sınıfça üzerinde çalışılacak üç öykü belirlenir. Öğrenenler üç gruba ayrılırlar. Her gruba bir öykü verilir. Öyküler, gruplar tarafından canlandırılır. Sonra öykülerde değişiklikler yapılacağı söylenir ve gruplara ikişer tane öykü dağıtılır. Bu öykülerdeki olayları da ekleyerek az önceki öyküyü değiştirip yeniden canlandırmaları söylenir.

12. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Toplantı Düzenleme, Rol Oynama, Doğaçlama

Düzyey: B2 (Yüksek 1)

Süre: 50 dakika x 2 (2 ders saati)

Kazanımlar

- Durum ve olayları nedenleriyle açıklar.
- Sav oluşturur.
- Düşüncelerini tutarlı biçimde sıralayarak savını savunur.
- “-Dik/ -(y)EcEk +İyelik için, Dik/ EcEk+ (n)dEn” yapısını konuşurken kullanır.
- Gereklilik kipini konuşurken kullanır.

Öğrenenler, mecliste milletvekili rolündedirler. Hükümet görevlileri dilleri kaynaştırmak için bir bayram yapmayı planlarlar. Öğrenenlere şu sorular sorulur:

1. *Bayramların insanlar arasındaki iletişime ne gibi etkileri vardır? Neden?*
2. *Dil bayramında ne gibi organizasyonlar yapılmalıdır? Neden?*
3. *Bu organizasyonlar için ne gibi hazırlıklar yapılmalıdır?*

13. Çalışma

Kullanılan Teknikler: Uzman Görüşü, Rol Oynama, Doğaçlama

Düzyey: B2 (Yüksek 1)

Süre: 50 dakika x 2 (2 ders saati)

Kazanımlar

- Çok dillilik hakkındaki düşüncelerini ortaya koyar.
- Meslek isimlerini ve mesleki terimleri konuşurken kullanır.
- Nedensellik yapısını konuşurken kullanır.

Türk Dil Bayramı hakkında bilgi verilir. Bu bayrama diğer diller de eklenerek dünya dilleri bayramı yapılacaktır. Öğrenenler, Dünya Dilleri Bayramı'nda yapılacak etkinlikleri belirler.

Bayram organizasyonunda hangi meslek gruplarının çalışacağına karar verirler. (Medya, sivil toplum, filoloji, sosyoloji...) Meslek grupları, yapılacak organizasyonda görevlerini yaparlar ve çalışmalarını sunarlar.

14. Çalışma

Değerlendirme

Düzyey: B2 (Yüksek 1)

Süre: 30 dakika

Kazanımlar

–Süreci değerlendirir.

–Süreç boyunca işlenen dilbilgisi çalışmalarını tekrar eder.

Çalışmalardan akıllarında en çok kalan süreci anlatmaları söylenir.

Öğrenenlerin süreci değerlendirmelerine yönelik şu cümleler tahtaya yazılır ve konuşulur:

1. Çalışmaların..... olduğunu söyleyebilirim. Çünkü.....

2. Çalışmaların olup olmadığını anlamadım. Çünkü

3. Yapılan çalışmalara ek olarak gerektiğini düşünüyorum. Çünkü.....

4. Çalışmalardan sonra farkına vardım. Çünkü

5. Çalışmalarda olmasına karşın..... yetersizdi. Çünkü.....

6. Çalışmalarda dolayı..... oldu.

3. EK. GÖZLEM VE DEĞERLENDİRME FORMLARI

3.1. Ek. Dil Gelişimi Gözlem Formu - 1

Ad- Soyad:

Düzey:

KULLANILAN TEKNİKLER	GELİŞİM ÖZELLİĞİ	GÖZLENME DÜZEYİ		
		Gözlendi	Kısmen Gözlendi	Gözlenmedi
ÖYKÜ OLUŞTURMA (ROL OYNAMA)	Grupça oluşturulan öyküde verilen role uygun konuştu.			
	Başkaları tarafından oluşturulmuş öyküyü anlam bütünlüğünü sağlayacak biçimde geliştirdi.			
	Söylediği tümceler, mantıksal olarak birbirleriyle ve konuyla bağlantılıydı.			
	Söylediği tümceler mantıksal bir sıralama içindeydi.			
	Betimlemeler yaptı.			
	Açıklamalar yaptı.			
ÖZEL MÜLKİYET	Nesnelerden yola çıkarak bir karakter oluşturdu.			
	Oluşturduğu karakter hakkında fikir yürüttü.			
	Günlük yaşamla ilgili (örneğin; aile, hobi, iş, yolculuk ve güncel olaylar gibi) konulardaki konuşmalara hazırlık yapmadan katıldı.			
	İlgili dilbilgisi yapılarını doğru kullandı.			
	Sözcükleri doğru sesletti.			

KULLANILAN TEKNİKLER	GELİŞİM ÖZELLİĞİ	GÖZLENME DÜZEYİ		
		Gözlendi	Kısmen Gözlendi	Gözlenmedi
ÇEMBERİ/ ROL OYNAMA	Neden-sonuç ilişkileri kurdu.			
	Düzeğe uygun sözcük ve sözcük kalıplarını konuşurken kullandı.			
	İlgili dilbilgisi yapılarını doğru kullandı.			
	Sunum yaparken akıcı bir dil kullandı.			
	Üstlendiği role uygun konuştu.			
	Sözcükleri doğru sesletti.			
	Doğaçlama yaparken önceden belirlenmiş konulara değindi.			
RÖPORTAJ	Sorunu saptamaya yönelik sorular sordu.			
	Başkalarının fikir ve görüşlerini yorumlayabildi.			
	Sorduğu sorular ve kendisine sorulan sorulara verdiği yanıtlar arasında tutarlılık bulunmaktadır.			
	Soruların yanıtlarını bütünlük içinde sunabildi.			
	İlgili konuda ayrıntılı açıklamalar yapabildi.			
	Karşıtlıkları nedensel temellere dayandırarak açıklayabildi.			
	Nedenler ve sonuçlara bakarak varsayımlarda bulunabildi.			
	Görüşlerini neden-sonuç ilişkisi içinde savunabildi.			
	Kapsamlı bilgi alışverişinde bulunabildi.			

KULLANILAN TEKNİKLER	GELİŞİM ÖZELLİĞİ	GÖZLENME DÜZEYİ		
		Gözlendi	Kısmen Gözlendi	Gözlenmedi
ROL İÇİNDE YAZMA	Konuyla ilgili değişik görüşleri değerlendirdi.			
	Görüşlerini ortaya koyan bir metin oluşturabildi			
	Elindeki bilgileri derleyerek bir metin oluşturabildi.			
	Oluşturduğu metinden bağımsız konuşabildi.			
	Metni sözlü olarak özetleyebildi.			
	Metnin önemli noktalarını bütünsel yapı içinden ayırabildi.			
	Metni sunarken sözcükleri doğru sesletti.			
	Düzeğe uygun sözcük ve sözcük kalıpları kullandı.			
ROL KARTI	Kendisine verilen metindeki karakter özelliklerini doğru biçimde anladı.			
	Kendisine verilen karakter özelliğine uygun konuştu.			
	Tartışmada görüşlerini açıklayabildi.			
	Görüşlerini mantıksal bir bütünlük içinde sundu.			
	Hazırlıksız biçimde başladığı konuşmayı sürdürebildi.			
	Duygularını dile getirebildi.			

KULLANILAN TEKNİKLER	GELİŞİM ÖZELLİĞİ	GÖZLENME DÜZEYİ		
		Gözlendi	Kısmen Gözlendi	Gözlenmedi
DEDİKODU HALKASI	İlgili dilbilgisi yapılarını doğru biçimde kullandı.			
	Durumu farklı yönlerden irdeledi.			
	Örnekleme yapıtı.			
	Varsayımlarda bulundu.			
	Görüşlerini nedenler göstererek savundu.			
	Görüşlerini karşısındakileri ikna edecek biçimde sunabildi.			
UZMAN GÖRÜŞÜ	İlgili dilbilgisi yapılarını doğru biçimde kullandı.			
	Uzmanlık alanına giren konularda kapsamlı açıklamalar yaptı.			
	Durum ve olayları nedenleriyle açıkladı.			
	Sav oluşturabildi.			
	Düşüncelerini tutarlı biçimde sıralayarak savını savunabildi.			
	Tartışmalara etkin biçimde katılabildi.			
ÖĞRETMENİN ROLE GİRMESİ	Günlük yaşamla ilgili konularda hazırlık yapmadan konuşabildi.			
	Anadili konuşucusuyla yapılan konuşmaya etkin biçimde katılabildi.			
	Anadili konuşucusunun sorularına tutarlı yanıtlar verebildi.			
	Konuya ilişkin bakış açısını rahatlıkla sunabildi.			

3.2. Ek. Dil Gelişimi Gözlem Formu - 2

GELİŞİM ÖZELLİĞİ	GÖZLENME DÜZEYİ		
	Gözlendi	Kısmen Gözlendi	Gözlenmedi
1. Söylediği tümceler, mantıksal olarak birbirleriyle ve konuyla bağlantılıydı.			
2. Günlük yaşamla ilgili (örneğin; aile, hobi, iş, yolculuk ve güncel olaylar gibi) konulardaki konuşmalara hazırlık yapmadan katıldı.			
3. Hazırlıksız biçimde başladığı konuşmayı sürdürebildi.			
4. Açıklamalar yaptı.			
5. Betimlemeler yaptı.			
6. Örnekleme yaptı.			
7. Sunum yaparken akıcı bir dil kullandı.			
8. Sözcükleri doğru sesletti			
9. Düzeye uygun sözcük ve sözcük kalıplarını konuşurken kullandı.			
10. İlgili dilbilgisi yapılarını doğru kullandı.			
11. Üstlendiği role uygun konuştu.			
12. Sorduğu sorular ve kendisine sorulan sorulara verdiği yanıtlar arasında tutarlılık bulunmaktadır.			
13. Soruların yanıtlarını bütünlük içinde sunabildi.			
14. İlgili konuda ayrıntılı açıklamalar yapabildi.			
15. Karşıtlıkları nedensel temellere dayandırarak açıklayabildi.			
16. Nedenler ve sonuçlara bakarak varsayımlarda bulunabildi.			

GELİŞİM ÖZELLİĞİ	GÖZLENME DÜZEYİ		
	Gözlendi	Kısmen Gözlendi	Gözlenmedi
17. Görüşlerini neden-sonuç ilişkisi içinde savunabildi.			
18. Kapsamlı bilgi alışverişinde bulunabildi.			
19. Tartışmalarda konuya ilişkin görüşlerini rahatlıkla açıklayabildi.			
20. Konuyla ilgili değişik görüşleri değerlendirdi.			
21. Görüşlerini mantıksal bir bütünlük içinde sundu.			
22. Duygularını dile getirebildi.			
23. Durum ve olayları nedenleriyle açıkladı.			
24. Durumu farklı yönlerden irdeleyebildi.			
25. Görüşlerini nedenler göstererek savundu.			
26. Sav oluşturabildi.			
27. Düşüncelerini tutarlı biçimde sıralayarak savını savunabildi.			
28. Görüşlerini karşısındakileri ikna edecek biçimde sunabildi.			
29. Uzmanlık alanına giren konularda kapsamlı açıklamalar yaptı.			
30. Tartışmalara etkin biçimde katılabildi.			
31. Anadili konuşucusuyla yapılan konuşmaya etkin biçimde katılabildi.			
32. Anadili konuşucusunun sorularına tutarlı yanıtlar verebildi.			
33. Okuduğu metni sözlü olarak özetleyebildi.			
34. Metnin önemli noktalarını bütünsel yapı içinden ayırabildi.			

3.3. Ek. Deney Grubu Değerlendirme Formu

Aşağıdaki Teknikler Konuşma Becerisini Geliştirmemde Etkili Olmuştur.	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum
Röportaj			
Haber yazma (Rol içinde yazma)			
Haber sunma (Rol oynama)			
Nesnelerden yola çıkarak sahibi hakkında konuşma (Özel Mülkiyet)			
Karakter oluşturma (Yaşam Çemberi)			
Oluşturduğum karakterin rolünde konuşma (Rol oynama / Doğaçlama)			
Verilen rol kartlarından yola çıkarak konuşma(Rol oynama /Doğaçlama/ Rol kartı)			
Dedikodu yapma (Dedikodu halkası)			
Diyalog cümlelerinden yola çıkarak öykü oluşturma			
Öyküde kendisine verilen role uygun konuşma			
Uzman görüşü / Toplantı düzenleme			
Öğretmenin role girmesi			

4. EK. YDT SINIFLARINA İLİŞKİN GENEL SAPTAMALAR

Ankara Üniversitesi TÖMER’de Yabancı Dil Türkçe sınıfları gözlemlenmiş ve dil öğretim süreçlerine ilişkin şu saptamalar yapılmıştır:

I. Dilbilgisi öğretimi önemli bir yere sahiptir. Dilbilgisi konuları işlenmeden önce yapılan söyleşilerde, yapılar öğrenenlere sezdirilmektedir. Ayrıca dilbilgisi konularının öğretiminde örneklerden genellemelere gidilmektedir. İlerleme, kademeli olarak sağlanmaktadır. Öğretim basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene doğrudur. Dilbilgisi konuları, parça parça birbirlerine eklenerek verilmektedir. Ayrıca yakından uzağa doğru öğretim yapılmaktadır. Bu yönüyle aşamalı/basamaklı öğretim yapıldığı söylenebilir. Konuların anlatımında verilen örnekler, öğrenenlerin kendi yaşantılarından bu yapıyı görebilecekleri ortamlara doğru genişlemektedir. Dilbilgisi konuları temalara dayandırılarak verilmektedir. Öğretim süreçlerinde “düzvarım yöntemi”nin şu özellikleri saptanmıştır:

- Tümevarım
- Amaç dilin yoğun kullanımı
- Sesletim öğretimi
- Yeni öğretilen dilbilgisi yapısına dinleme ve tekrarlarda sıkça yer verilmesi
- Kültür ve yaşamla ilgili metinlere yer verilmesi
- Anadiline çeviri yapılmaması
- Öğretmen merkezli olmasına rağmen öğrenenlerin etkin katılımı

II. Yapılan okuma ve dinleme çalışmalarında öğrenenlerin, bireysel özellikleri ve hızları göz önünde bulundurulmaktadır. Ünitelerin başındaki okuma çalışmasından sonra buradan anlaşılanlar doğrultusunda yazma ve konuşma çalışmalarının yapılması buna örnektir. Kur sonunda yapılan sınavlar sonucunda öğrenenlerin bir üst düzeye geçmelerine ya da o kurda kalmalarına karar verilmektedir.

III. Öğretim, en küçük birim olan sestem, büyük yapı olan tümceye doğru yapılmaktadır. Sözcüklerin tonlamalarının, sözcük kalıplarının atasözlerinin ve deyimlerin öğretime yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Ders sürecinde öğrenenlerin birbirleriyle konuşmalarını sağlayacak sorulara geniş yer verilmesi, iletişimsel yaklaşıma yönelik öğretimin göstergesidir. Öğretim sürecinde dilin günlük kullanımlarına oldukça sık yer verilmektedir. Alıştırmalarda konuşma ya da yazmada yapılan yanlışlar anında düzeltilmektedir.

IV. Öğretim sürecinde, yaşayan dilin öğretimi ve işlevsellik önem taşımaktadır. Öğrenenlere, henüz öğrenmedikleri dilbilgisi konuları ve yapılar kalıp olarak verilir, içindeki sözcük ve sözcük öbekleri açıklanır. Öğrenenler, dilbilgisi anlatımında etkin değildirler ancak sonrasında yapılan alıştırmalarda etkin katılım sağlanmaktadır. Bu nedenle öğretimde doğal yöntemin özelliklerine de rastlanmaktadır.

Derste kullanılan araçlar şunlardır: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, Alıştırma Kitabı, Çalışma Kitabı, Öğretmen Kitabı, okutman tarafından verilen alıştırmaya kâğıtları, yazı tahtası, gerçek eşyalar, projektör.

4.1. Derslerin İşlenmesinde Dört Temel Dil Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Saptamalar

Temel düzeyde, dinleme becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalarda öğretmen temel unsurdur. Vurgulama, tonlama, sesletim, ek/kök yapıları, anlam/bağlam oluşturma, mesajın anlaşılması öğretmenin konuşmasına bağlı olarak gelişmektedir. Bu nedenle temel düzey öğrenenleri dili, ilk olarak öğretmenden öğrenmektedirler.

Öğrenenlerle metin üzerinden duyduğunu anlama çalışması yapılmamıştır. Saptamalar sözcüksel anlam, sesleri seçebilme ve kulak-dil alışkanlığı çerçevesindedir. Öğrenenlerle yapılan dikte çalışmalarında, söylenenleri ve dinleme alıştırmalarının yanıtlarını doğru biçimde yazdıkları gözlemlenmiştir. Bunlardan yola çıkarak öğrenenlerin, Türkçenin ses özelliklerini doğru bir şekilde algıladıkları söylenebilir.

Orta düzeydeki gruplarda dinleme çalışmalarına oldukça sık yer verilmiş, kur boyunca çok sayıda parça dinletilmiştir. Dinletilen parçalarda öğrenenlerin dışarıda karşılaşılabilecekleri, konuşma dilinde yaygın kullanılan günlük söyleyiş biçimlerine dikkat çekilmiştir. Parçalarda deyimlere de yer verilmiştir. Ayrıca kimi çalışmalarda öğrendikleri dilbilgisi yapısını bulmaları istenmiştir. Bu düzeylerin dinleme parçalarına yönelik sorular incelendiğinde doğru yanlış, boşluk doldurma gibi farklı soru tiplerinin bir araya getirildiği görülmüştür. Öğrenenlerin bu soruları sorunsuz biçimde yanıtladıkları gözlemlenmiştir.

Temel düzeydeki öğrenen gruplarının konuşma çalışmalarında tekrara oldukça sık yer verilmektedir. Bu alıştırmalarda mekanik bir öğretim amaçlanmaktadır. Öğretmen sözcüğü söyler, ardından öğrenenler onu tekrar ederler. Böylelikle öğrenenlerin sesletimdeki yanlışlıkları anında düzeltilip

doğru biçiminde syolemeleri sağlanmaktadır. Ayrıca dilbilgisi anlatımına bağlı olarak bir cümlenin farklı yapıları/formları da verilmektedir. Cümlenin öznesinde, nesnesinde ya da eyleminde değişiklik yapılarak kullanım yerleri açıklanmaktadır.

ğrenenleri konuşturmaya yönelik soru-yanıt alıştırmaları yapılmaktadır. Daha çok otomatik olarak yanıt almayı hedefleyen sorular sorulmaktadır. Bu alışmalar belirli konuşma kalıplarını yerleştirmek amacıyla gerçekleştirilmektedir. Orta düzeyde ise iletişimi hedefleyen konuşma çalışmalarına sıkça yer verilmektedir. Ders dışı süreçlerde öğrenenler arasında Türkçenin kullanımı oldukça yaygındır. Sesletimi geliştirmek amacıyla yapılan dinleme çalışmalarına geniş yer verilmektedir. Ayrıca bu alıştırmalarda, öğrenenlerin belli kalıpları ya da sözcükleri ayırt etmeleri de beklenmektedir.

Orta düzeydeki kurlarda derslerin ilk yarım saatinde konuşma çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmalarda öğrenenler, genel olarak güncel konular üzerine konuşmaktadırlar. Ardından kitapta yer alan konulardan yola çıkarak konuşmalar yapılmaktadır. Konuşmalar sohbet havasında geçmektedir. Öğretmen, günlük konuşmasına yakın bir hızda konuşmaktadır. Daha çok karşılıklı konuşmalar yapılmaktadır.

Okuma ğretimine yönelik çalışmalar, temel düzeydeki kurlarda basit metinler üzerinden yapılmaktadır. Metinlerdeki sözcüklerin ve söz kalıplarının anlamları açıklanır, metinler ğretmen tarafından sesli okunur ve ardından öğrenenlere okutulur. Her paragraf açıklanır, metinden ne anlaşıldığı sorular ve metinle ilgili sorular yanıtlanır. Çalışmanın sonunda ise metin üzerine konuşulur. Okuma çalışmalarında sesletimi geliştirmek amacıyla sesli okuma yapılmaktadır. Bu sırada yapılan hatalar anında düzeltilmektedir.

Orta düzeydeki kurlarda yapılan çalışmalarda ise okuma öncesinde metinle ilgili fotoğraflar üzerine konuşulur. Metin önce okutman, ardından öğrenenler tarafından sesli okunur. Bilinmeyen sözcükler saptanır ve anlamları hakkında fikir yürütülür. Okutman sözcüklerin anlamlarını açıkladıktan sonra, metindeki ana düşünce ve yardımcı düşünceler bulunur.

Yazma becerisini geliştirmek amacıyla iki aşamada oldukça farklı çalışmalar yapılmaktadır. Temel düzeyde daha çok kontrollü yazma çalışmalarına yer verilmektedir. Çalışmalarda öğrenenlerden, dağınık halde verilmiş olan cümle ya da paragrafları anlamlı biçimde sıralayıp yeniden yazmaları söylenir. Bu çalışmalara ek olarak öğrenenler, kitaptaki sorulara yanıt verir ya da verilen örneklere uygun biçimde kompozisyon yazarlar. Öğrenenler, oldukça basit cümlelerle kendilerini ifade edebilecekleri cümleler yazmaktadırlar. Temel düzeyde ayrıca dikte yoluyla yazma çalışmalarına yer verilmektedir.

Orta düzeydeki kurlarda ise, daha çok serbest yazma çalışmaları yapılmaktadır. Kompozisyonlar genelde bir soru üzerinden yazdırılmaktadır. “Kadınların ülkenizdeki yeri ile Türkiye’deki yeri arasındaki farklar nelerdir?” konusu buna örnektir. Kompozisyonlarda yeni öğrenilen dilbilgisi yapılarının kullanılması istenmektedir.

Öğrenenlerin yaptıkları yazım yanlışları, düzeylerine göre farklılık göstermektedir. Temel düzeyde genelde sözcüklerin, ad durum eklerinin ve tamlama eklerinin yazımında yanlışlıklar görülürken; orta düzeydeki kurlarda daha çok tümce dizilimlerinde ve dilbilgisi yapılarında yanlışlıklar görülmektedir. Ayrıca ülkelere bağlı olarak görülen yanlışlıklar da vardır. Örneğin özellikle İran’dan ve Arap ülkelerinden gelen öğrenenlerde “i, ö, ü” gibi noktalı ünlülerin kullanımında yanlışlıklar saptanmıştır.

4.2. Sözcük Öğretimi

Temel düzeydeki kurlarda öğrenenlere, günlük hayatta karşılaşılabilecekleri sözcükler verilmektedir. Sözcük öğretiminde şekillerden ve canlandırmalardan faydalanılmaktadır. Öğretmen, sözcükleri amaç dilde açıklamaktadır. Sözcüklerin günlük hayattaki kullanım biçimleri ve benzer yapıda oluşturulmuş sözcükler bir bağlam içinde verilir. Ekler yoluyla oluşturulan anlam ayrımları ortaya koyulmaktadır. Sözcükler birbirleriyle ilişkili biçimde verilmektedir. Sözcük; kök, türemiş hali, kullanım yeri, varsa zıt anlamlısı ya da sesteşi ile verilmektedir. Bu biçimde öğrenenlerin bir bağlam oluşturmaları sağlanmaktadır. Sözcükler öğrenenlerin düzeylerine uygun tümcelerle açıklanmaktadır.

Orta düzeydeki kurlarda daha karmaşık yapıdaki sözcükler verilmektedir. Burada izlenen yol, temel düzey ile benzerlik gösterse de sözcüklerin anlamlarının açıklanması noktasında iki düzey arasında büyük farklar bulunmaktadır. Örneğin temel düzeyde sözcük ve eş anlamlısı da verilip anlamları tümcelerle açıklanırken; orta düzeyde genelde sözcüklerin anlamı eş anlamlısıyla açıklanmaktadır. Bu da öğrenenlerin bağlam yapıları arasındaki farkı oldukça net biçimde göstermektedir.

4.3. Uygulamanın Yapıldığı B1 ve B2 Düzeylerine İlişkin Saptamalar

B1 düzeyi dil gelişimi açısından incelendiğinde öğrenenlerin hazırlık yapmadan konuşmalara katılabildikleri görülmüştür. Öğrenenlerin karşılıklı konuşurken yorum yapma, tartışma, fikir alışverişinde bulunma yetisine sahip oldukları saptanmıştır. Bu düzey öğrenenlerinin bir konu hakkında basit açıklamalar yapabildikleri ve olayları ifade edebildikleri gözlemlenmiştir.

Uygulama ve gözlem grubundaki öğrenenler, görüşlerini açıklayıcı metinler, olay yazıları ve bilgi almaya yönelik elektronik posta yazabilmektedirler. Bu düzeydeki öğrenenlerin televizyon programlarını ana hatlarıyla anlayabildikleri, günlük konuşmaları takip edebildikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca yapılan gözlemlerde düzey öğrenenlerinin okudukları metnin ana fikrini saptadıkları, sözcüklerin anlamını bilmeseler de tahmin edebildikleri gözlemlenmiştir.

B2 düzeyindeki öğrenenlerin, Türkçeyi anadili olarak konuşan kişilerle akıcı ve doğal biçimde iletişim kurabildikleri, görüşlerini açıklayabildikleri görülmektedir. Öğrenenler bir konu hakkında sözlü olarak bilgi verebilecek düzeydedirler. Yazma becerileri incelendiğinde çeşitli konularda anlaşılır metinler yazabildikleri, kendilerine verilen metinlerin özetini çıkarabildikleri gözlenmektedir. Öğrenenler, kolay anlaşılabilen uzun öyküleri yazabilmektedirler. Bu düzeydeki öğrenenlerin televizyon haberlerini, güncel olaylara ilişkin programların bazılarını ve filmleri anlayabildikleri gözlemlenmiştir.